

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL KARAR ALMA SÜRECİNDE GENÇLİK MECLİSLERİ:
KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENÇLİK MECLİSİ
ÜZERİNDEN BİR İNCELEME**

Hazırlayan

Sadullah KUTLU

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Sefa USTA

KARAMAN – 2019

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL KARAR ALMA SÜRECİNDE GENÇLİK MECLİSLERİ:
KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENÇLİK MECLİSİ
ÜZERİNDEN BİR İNCELEME**

Hazırlayan

Sadullah KUTLU

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Sefa USTA

KARAMAN – 2019

TEZ ONAY SAYFASI FORMU

Doküman No	FR-285
İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
Revizyon Tarihi	
Revizyon No	00
Sayfa No	1/1

YEREL KARAR ALMA SÜRECİNDE GENÇLİK MECLİSLERİ: KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENÇLİK MECLİSİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 10.07.2019

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Doç. Dr. Sefa USTA

Üye : Doç. Dr. Hakan CANDAN

Üye : Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU

İmzası

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 28.06.2019 tarihli ve 28/348 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdür V.: Dr. Öğr. Üyesi Gökhan AKAR

Mühür
İmza

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖNSÖZ

Vatandaşa en yakın hizmet birimleri olan yerel yönetimlerin dayandığı temel değerler içerisinde demokrasi, özgürlük, özerklik ve katılım önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle, yerel katılım ve yerel demokrasinin hayata geçirilmesinde yerel yönetimler önemli bir rol oynamaktadırlar. Yerel yönetimlerin yerel düzeyde faaliyet gösteren gençliğe yönelik hizmet sunan sivil toplum kuruluşları ile etkileşim içinde olması yerel demokrasi ve yerel katılımı sağlamak için öncül hususlardır.

Son dönem yerel yönetim reformları ile Türk kamu yönetimi sisteminde kendine yer bulan Gençlik Meclisleri hem belediyeler bünyesinde hem de Kent Konseyleri çerçevesinde gençlerin yerel karar alma süreçlerine katılımında etkili işlev gören oluşumlardır. Yerel karar alma süreçlerine gençlerin dâhil olması demokrasi noktasında yadsınamaz bir gerçektir. Bu çalışmada, yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinde Gençlik Meclislerinin rolü, Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi örneği üzerinden incelenmiştir.

Bu noktadan yola çıkarak; sunulmuş olan tezin konusunun seçilip, şekillenmesinde, içeriğin oluşmasında ve icrasının yanında ve kaynak temini esnasında desteğini esirgemeyen, bu aşamaya gelmesinde gece gündüz demeden yardımcı olan danışman hocam Doç. Dr. Sefa USTA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, bu süreçte desteklerini esirgemeyen değerli arkadaşım Ali HEBEBCİ'ye ve tez savunma jürisinde görev yapıp, tezin geliştirilmesi noktasında önerilerini paylaşan hocalarıma da minnetlerimi ifade ediyorum.

Son olarak hayatımın her alanında maddi ve manevi desteğini esirgemeyen anneme, babama ve kardeşlerime şükranlarımı iletiyorum.

Sadullah KUTLU

17/07/2019

ÖZET

Demokratik sistemlerde vatandaşların yönetime katılımı, bir başka deyişle yönetim süreçlerine katılım, sistemin temel unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılım, kamu yönetiminin karşılaştığı problemleri çözüme kavuşturmada bir taraftan alternatifleri ortaya koyması açısından ciddi bir fayda sağlamakta, öte yandan demokrasi açısından şeffaflık, etkinlik ve verimlilik unsurlarını sağlamakla kalmayıp, “temsil edilme” duygusunu güçlendirmektedir. Katılım, toplum ile kamu örgütü arasında bir köprü ve sistemde yönetim açısından bir “feedback” mekanizması olarak görülebilir. Ülke düzeyinde katılım, genel manada sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları, sendikalar, medya aracılığıyla sağlanmaktadır. Yerel düzeyde karar alma süreçlerine katılımı Kent Konseyleri ve Büyükşehir Belediyeleri bünyesinde etkinlik ve faaliyet gösteren gençlik meclisleri de etkin ve önemli rol üstlenmektedir.

Türkiye’de gençlerin özellikle yerel karar alma süreçlerine katılımı daha önceleri sivil toplum kuruluşları ve sendikaların gençlik yapılanmaları, siyasi partilerin gençlik kolları vasıtasıyla sağlanmaktayken, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile gençlik meclislerinin kurulmasının önü açılmış ve bu mekanizmaların genç nüfus ile yerel yönetimler arasında bir “köprü” vazifesi görmesi amaçlanmıştır. Belediye Kanununun 76. maddesine istinaden oluşturulan Kent Konseyleri Gençlik Meclislerinin ve Büyükşehir Belediyeleri bünyesinde oluşturulan Gençlik Meclislerinin bugün itibarıyla yerel karar alma süreçlerine gençlerin katılımı için önemli bir işlev görmekte olduğu ifade edilebilir.

“Yerel karar alma süreçlerine gençlerin katılımında gençlik meclisleri ne derecede katkıda bulunmaktadır” temel araştırma sorusu ekseninde hazırlanan çalışmada, Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi örneğinden hareketle gençlerin yerel karar alma sürecine ne şekilde dahil oldukları sorusuna cevap aranmaktadır. Bu sorulara yanıt vermek için çalışmada betimleyici araştırma yönteminden ve nitel araştırma yöntemlerinden birisi olarak yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden yararlanılmıştır.

Buradan hareketle hazırlanan çalışma kapsamında, öncelikle karar alma ve katılım kavramına yönelik kavramsal çerçeveye yer verilmektedir. Daha sonrasında, Türkiye’de yerel karar alma süreçlerine katılıma yönelik ulusal mevzuat irdelenmekte, uluslararası düzenlemeler ve özellikle Avrupa Birliği’nin bu süreçteki rolü değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Çalışmada, son olarak Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi’nin etkinlik ve faaliyetleri incelenmiş ve inceleme sonucu elde edilen bilgi ve bulgular bu mekanizmanın etkinliği ve demokratikliği çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Çalışmada sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda şu hususlar vurgulanabilir. Türkiye için yeni bir birim olmasına ve yerel demokrasi açısından köklü bir geçmişi olmamasına rağmen, özellikle hitap ettiği kitle olan gençlerin bilgi ve birikim düzeyleriyle gençleri muhatap olarak almış olması nedeniyle Gençlik Meclislerinin belirli bir seviyede destek gördüğü ifade edilmelidir. Günümüz gençliğinin eğitim seviyesi ve özgüveni bu mekanizmanın başarısı için önemli bir temel oluşturmaktadır. Ancak, yerel demokrasinin gelişmesi bugünden yarına gerçekleşecek bir husus da değildir. Bireylerin alışkanlıklarının değiştirilmesi, katılım adına katlanacakları fedakârlığın seviyesi ile karşılaştırıldığı durumda Gençlik Meclislerinin tam olarak işler hale gelmesi için belli bir çalışma sürecine ihtiyaç duyulacağını da gösterir. Bu nedenle gençlerin gençlik meclisleri aracılığıyla yerel karar alma süreçlerine kısmen katılımı beklenen bir durumken, bu katılımın yoğunluğu hususu tartışmaya açık bir durumdur. Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisinin, gençlerin karar alma sürecine dâhil edilmesinde daha etkin ve işlevsel olabilmesi için özellikle gençlere yönelik faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde hareket etmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Karar Alma, Katılım, Yerel Katılım, Gençlik Meclisleri

ABSTRACT

In democratic systems, participatory governance, namely participation, is an important basic element of its democratic character. Participation provides utility, transparency and efficiency in solving problems via creating alternatives faced by the organization on the one hand, and strengthens the sense of “representation” among citizens, on the other. Participation can be seen as a bridge between the public and the organization and also can be seen as a “feedback” mechanism in the system. Participation, at nationwide level, is basically provided through non-governmental organizations, professional associations, trade unions and the media. As to the local level participation, City Councils and Youth Assemblies can be mentioned as actors of local governments, especially at Metropolitan Municipalities.

Participation of young population in public decision-making processes was ensured by the youth sub-organizations of non-governmental institutions and trade unions as well as the youth wings of political parties previously, the Municipality Act, numbered 5393 has paved the way for the provision of youth assemblies at their own structures, aiming to serve as a "bridge" between young segments of the society and local governments. The Youth Councils of City Councils, launched in accordance with Article 76 of the Municipality Act, plays also an important role for the participation of young people in local decision-making processes.

This thesis strives to find an answer to the question of “How does the Konya Metropolitan Municipality Youth Council take part in the local decision-making process?” in line with the main research question axis: “How do the youth councils contribute to the participation of young people in local decision-making processes”. The study deploys descriptive research methods and semi-structured interview technique as the qualitative research methods.

Based on this, the conceptual background of the thesis examines decision-making and participation as theoretical basis. Further, national legislation and international regulations are reviewed related to participation in local decision-making process in Turkey and the European Union in particular in evaluating their role in due process. Finally, the activities of the Konya Metropolitan Municipality Youth Council are examined and eventually the data and the findings obtained from the study are evaluated to gauge their involvement with efficiency and democracy.

Having analysed the data available after the research, one would claim with a certain degree of confidence that depending on the level of education and self-confidence of the persons involved in the process, newly created Youth Councils have been well received among the prospective circles and the society at large. However, development of the local democracy cannot be guaranteed overnight. Considering the sacrifices to be made and the steps to take to activate the Youth Councils at full scale, it would be realistic to work hard as to changing the attitude of individuals. Young people would participate in local decision-making processes through youth assemblies but not expected to face intense participation in decision-making processes. It is important for the Youth Council of Konya Metropolitan Municipality to take acts in cooperation with civil society institutions that are active especially for young people in order to be more effective and functional in the inclusion of young people in the decision-making process.

Keywords: Local Governments, Decision-making, Participation, Local Participation, Youth Councils

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: YEREL KARAR ALMA SÜREÇLERİNE KATILIM	
1.1. Katılım: Kavramsal Çerçeve	1
1.1.1. Siyasal Katılma/Siyasete Katılım (Siyasal Karar Alma Sürecine Katılım)	2
1.1.1.1. Siyasal Katılıma Etki Eden Faktörler.....	3
1.1.1.2. Siyasal Katılım Mekanizmaları/Yolları	7
1.1.2. Yönetime Katılma/ Yönetimsel Katılım.....	8
1.1.2.1. Yönetime Katılma Biçimleri	9
1.1.2.2 Yönetime Katılma Yöntem ve Araçları	9
1.1.2.2.1. Oy Verme ve Seçimler	10
1.1.2.2.2. Referandum (Halkoylaması) ve Yerel Referandum.....	11
1.1.2.2.3. Geri Çağırma (Recall)	12
1.1.2.2.4. Mahalle Meclisleri ve Halk Toplantıları	13
1.1.2.2.5. Kent Konseyleri.....	14
1.1.2.2.6. Hemşehri Girişimleri.....	15
1.1.2.2.7. Planlama Çemberleri ve Gelecek Atölyeleri	16

1.1.2.2.8. Bireysel Başvuru, Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı.....	17
1.1.2.2.9. Gönüllü Katılım	19
1.1.2.2.10. Yerel Gündem 21 ve Proje Demokrasisi.....	20
1.1.2.2.11. Kamuoyu Yoklamaları	21
1.1.2.2.12. Ombudsman ve Yerel Ombudsman	21
1.2. Yerel Yönetimler, Demokrasi ve Katılım.....	23
1.2.1. Yerel Yönetimlerin Dayandığı Değer(ler)	24
1.2.1.1. Özerklik.....	24
1.2.1.2. Özgürlük.....	25
1.2.1.3. Demokratik Katılım.....	26
1.2.1.4. Etkinlik.....	26
1.2.1.5. Yeniden Paylaşım.....	27
1.2.2. Yerel Demokrasi ve Unsurları.....	27
1.2.2.1. Demokratik Davranış İlkesi	28
1.2.2.2. Etkinlik ve Verimlilik İlkesi.....	29
1.2.2.3. Sosyal Adalet İlkesi.....	29
1.2.2.4. Açıklık/Şeffaflık İlkesi.....	30
1.2.2.5. Tarafsızlık İlkesi.....	30
İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE'DE YEREL KARAR ALMA SÜREÇLERİNE	
KATILIM VE GENÇLİK MECLİSLERİ	

2.1. Yerel Katılıma Yönelik Uluslararası Düzenlemeler ve AB'nin Rolü 31

2.1.1. Avrupa Kentsel Şartı: Katılıma Yönelik Düzenlemeler..... 31

2.1.2. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (Avrupa Konseyi): Katılıma Yönelik Düzenlemeler 34

2.1.3. Avrupa Birliği İlerleme Raporları: Katılım ve Gençlik Politikalarına Yönelik Öneriler..... 41

2.2. Türkiye'de Yerel Karar Alma Süreçlerine Katılım ve Hukuki Düzenlemeler

..... **63**

2.2.1. Anayasa'da Katılıma Yönelik Düzenlemeler..... 63

2.2.2. Diğer Düzenlemeler 65

2.2.3. Yerel Yönetimlere Yönelik Düzenlemelerde Katılım Konusu 68

2.2.3.1. 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler 68

2.2.3.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler 71

2.2.3.3. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler..... 72

2.2.3.4. İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği..... 74

2.2.3.5. Kent Konseyleri Yönetmeliği..... 77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YEREL KARAR ALMA SÜREÇLERİNE GENÇLERİN

KATILIMI: KONYA ÖRNEĞİ

3.1. Konya BŞB Gençlik Meclisi Yasal Dayanakları, Kuruluşu ve Gelişimi 81

3.2. Konya BŞB Gençlik Meclisinin Kurumsal Yapılanması 83

3.2.1. Gençlik Meclisinin Kuruluş Amacı, Misyonu, Vizyonu.....	83
3.2.2. Gençlik Meclisinin Kurumsal Yapısı.....	84
3.2.3. Gençlik Meclisinin İlişkili Olduğu Kuruluşlar.....	88
3.2.4. Gençlik Meclisinin Üye Olduğu Kuruluşlar (Yurtiçi ve Yurtdışı)	91
3.2.4.1. Ulusal Gençlik Parlamentosu	91
3.2.4.2. Türkiye Belediyeler Birliği Gençlik Meclisi.....	92
3.2.4.3. Eurodesk.....	93
3.3. Konya BŞB Gençlik Meclisinin İşlev ve Faaliyetleri.....	93
3.3.1. Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri	94
3.3.2. Eğitsel ve Kültürel Faaliyetler.....	95
3.4. Gençlik Meclisinin Yerel Karar Alma Süreçlerine Katılımı ve Katılma Yönelik Bakış Açısı.....	99
SONUÇ VE ÖNERİLER	102
KAYNAKÇA.....	108

GİRİŞ

Yerel karar alma süreçlerine katılım, özellikle de genç insanlara yönelik katılımı sağlayıcı mekanizmaların tesisi son dönemlerde pek çok ülke yerel yönetim reformlarının temel konularından biri olmuştur. Katılımın bir taraftan verimliliği ve doğru karar alma imkânını bünyesinde taşıması, diğer taraftan demokratik bir süreç olarak vatandaşların sisteme olan güven ve desteklerini sunmasına imkân sağlaması katılımcı demokrasi anlayışının temel kabulleri olarak sunulmaktadır. Bireylerin kamusal süreçlere katılımları arttıkça, sistemlerin kendilerini daha fazla güvende hissettikleri bir gerçektir.

Katılımın artırılması noktasında üzerinde durulan genç nüfus sistemlerin ve toplumların geleceğe olan güvenlerini artırma bakımından da önemlidir. Genç nüfus, özellikle bireysel anlamda eğitim alma ve ekonomik kaygılarını karşılama arasında topluma ve sisteme katılım suretiyle bir destek sağlarsa kamu yönetimi açısından önemli bir eşik aşılmış olacaktır. Bu nedenle herhangi bir ülkenin, genç nüfusu sisteme katılmaya teşvik edebilmesi, kamu yönetimi ve siyasal sistemi doğrudan doğruya etkileyen pozitif bir girişim olarak değerlendirilebilir.

Türkiye 2002 sonrası dönemde önemli kamu yönetimi reformlarını hayata geçirmiş, uzun yıllardır yürürlükte olan 1580 sayılı Belediye Kanunu yerine 5393 sayılı kanunu hayata geçirmek suretiyle yerel yönetimler açısından yeni bir dönemi başlatmıştır. Kanunun çıkarılması döneminde AB süreci hızlı bir şekilde devam etmekte, reformların pek çoğunda AB izi açıkça görülmektedir. Belediye Kanununu bu çerçevede değerlendirmek yanlış olmasa gerektir.

Bu dönemde atılan demokratikleşme adımlarının başında katılımı artırıcı, yerel süreçlerin topluma yayılmasına imkan verebilecek süreçlerin tesis edilmesi gelmektedir. Belediye Kanunu ile sisteme kazandırılan Kent Konseyleri ve Gençlik Meclisleri ilk dönemlerde toplumda ciddi bir heyecan uyandırmış, ilerleyen dönemlerde ise kimi belediyelerde aktif ve etkin biçimde kurumsallaşma çalışmalarını sürdürürken, kimilerinde bu ivmeyi yakalayamamıştır.

Yerel yönetim ve belediyeçilik açısından başarılı olduğu hususunda yaygın bir kanaat bulunan Konya da bu süreçte Kent Konseylerini oluşturmuş ve gençlik meclisini yapılandırmıştır. Yapılanmanın tam olarak başarılı olup, olmaması ayrı bir soru olmakla birlikte, sistemin kurulmuş olması önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

Kent konseyleri, yerel halkın, bütün ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel farklılıklarıyla bir araya gelebildiği, kendilerini ilgilendiren kentsel sorunlara çözüm bulabilme adına söz sahibi olabildikleri bir oluşumdur. Hem kent konseyleri bünyesinde hem de belediyeler bünyesinde oluşturulan gençlik meclisleri demokrasi ve katılım adına çalışan ve ortak bir platform olarak değerlendirilebilecek mekanizmalardır.

Çalışmada öncelikle, yerel yönetimlerde karar alma konusu ile ilgili kavramsal çerçeve genel hatlarıyla ele alınmaktadır. Daha sonrasında, Türkiye’de yerel yönetimlerde karar alma süreçlerine katılıma yönelik ulusal mevzuat irdelenmekte ve Türkiye’nin de taraf olduğu uluslararası mevzuat ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Bunun yanında Avrupa Birliği’nin yerel yönetimler ve katılım noktasında Türkiye’ye yönelik tavsiyeleri ilerleme raporları ekseninde incelenmektedir. Akabinde, Konya il merkezinde gençlik meclisi temsilcileri ve yetkilileri gerçekleştirilen görüşme sonucunda elde edilen veriler ve bilgiler analiz edilerek değerlendirmeler ortaya konulmaktadır.

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisinin, katılım kültürünün artmasında, hemşehrilik bilincinin yükseltilmesinde ve özellikle gençlerin yerel karar alma sürecine dahil olmasında nasıl bir rol oynadığı faaliyet analizi ve Meclis Başkanı ile yapılan mülakat tekniği ile belirlenmeye çalışılmıştır. Buradan hareketle değerlendirildiğinde, gençlerin, yönetsel ve siyasal karar alma sürecine hangi ölçüde dahil olduklarının tespit edilerek, gençlik meclislerinin faaliyetlerine ilginin ortaya konulabilmesi adına alan araştırmasının gerçekleştirilmesi ve Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi başkan ve üyeleri ile görüşülmesi çalışmanın önemini artırmaktadır.

Konya il merkezli gerçekleştirilen alan araştırmasının, Türkiye genelinde yapılacak diğer alan araştırmalarına ışık tutabilmesi çalışmanın hedeflerinden birisidir. Diğer illerde yapılacak alan araştırmalarının da benzer bir yol izlemek suretiyle o bölgeye ilişkin verilere ve bilgilere ulaşabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma ile gençlerin yerel karar alma sürecine katılımları irdelenmekte; bu ekseninde yerel yönetimler bünyesinde oluşturulmuş Gençlik Meclislerinin faaliyetleri ve Gençlik Meclislerinin yerel karar alma sürecinde nasıl bir rol oynayacağı tartışılmaktadır. Bu bağlamda Konya il merkezinde faaliyet gösteren Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi çerçevesinde çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın temel varsayımı/iddiası, "yerel yönetimlerde karar alma süreçlerine gençlerin katılımında Gençlik Meclislerinin aktif rol oynamakta olduğudur". Bu çerçevede hazırlanan çalışmanın diğer varsayımları şu şekilde sıralanabilir:

- 1-** Yerel yönetimlerde karar alma sürecinde gençlik meclisleri etkin rol oynamaktadır.
- 2-** Yerel yönetimlerde karar alma sürecinde gençlik meclisleri önemli bir aktördür.

3- Yerel yönetimlerde karar alma sürecinde gençlik meclisleri, gençler ve yerel yönetim kuruluşları arasında köprü vazifesi görmektedir.

4- Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclis yerel yönetimlerde karar alma sürecinde etkin/etkili faaliyetler yürütmektedir.

Çalışmanın temel kısıtlılığı ise; Konya ili örneği üzerinden hareketle yapılması ve incelenen dönem itibariyle bir kesiti yansıttığı için ülkenin tamamına genelleştirilemeyeceği hususudur.

Çalışmada, betimleyici araştırma yönteminden, nitel araştırma yöntemlerinden faaliyet analizi ve mülakat tekniğinden faydalanılmıştır. Bu çerçevede, ilk olarak eleştirel literatür taramasında bulunularak katılım, karar alma ve yerel katılım kavramları ve tartışmaları hakkında bilgi verilmiştir. İkincil kaynaklar olan makale, kitap ve bildiri türü çalışmalar değerlendirilmiştir. Ayrıca, bu konuda daha önceden hazırlanmış lisansüstü tezler irdelenmekte ve alan araştırmaları dikkate alınarak kavramsal çerçeve ortaya konulmuştur. Bununla birlikte, konuyla bağlantılı olarak uluslararası düzeyde kabul edilen metinler, Avrupa Birliği Türkiye İlerleme Raporları ve Türkiye’de hayata geçirilen yasal ve kurumsal düzenlemeler (kanun yönetmelik, genelge) gibi metinlerden faydalanılmıştır. İlerleme Raporları 1998 – 2019 yılları arası dönemi kapsamakta, bu süre boyunca katılım ve demokrasi adına AB görüşleri ortaya konulmaktadır. Son olarak Konya il merkezi özelinde, gençlerin karar alma süreçlerine katılımı, faaliyet analizi ve mülakat yönteminden yararlanılarak ölçülmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM: YEREL KARAR ALMA SÜREÇLERİNE KATILIM

Yerel düzeyde katılımın, aktörler, süreçler ve ilkeler bakımından ulusal düzeyden farklılık göstermesi beklenir. Yerel halkın yerel nitelikli ihtiyaçlarını karşılamak üzere tesis edilen yerel yönetimler, özellikle üniter sistemlerde ikincil ve tamamlayıcı nitelikte çalışmalar sürdürürler. Bu nedenle yerel karar alma süreçlerine birey/vatandaş katılımı üzerinde durulması gereken bir takım hususiyetleri bünyesinde barındırır.

Bu da yerel karar alma süreçlerine katılım konusunun farklı boyutlarıyla ele alınmasıyla mümkün olabilecek bir durum olması nedeniyle öncelikle, siyasal ve yönetsel katılım konusu başta olmak üzere, yerel yönetimler ve katılım konusu değerlendirilmelidir.

1.1. Katılım: Kavramsal Çerçeve

Katılım, ontolojik olarak, tek taraflı bir yöntem değildir. Ulusal ve yerel düzeyde karar alma süreçlerine katılımın alt boyutlarının incelenmesi çalışmanın bütünlüğü açısından önem taşımaktadır.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe sözlükte de ifade edildiği üzere katılım kavramı “iletişim veya ortak davranışta bulunma yoluyla belirli bir toplumsal duruma girme süreci, iştirak” ve “katılma işi, iştirak” şeklinde tanımlanmaktadır (sozluk.gov.tr, 2019). Bu haliyle katılım, var olan bir sürece dahil olmayı, aktif biçimde katkı sağlamayı ifade eden bir kavramdır.

Kamu yönetimi yazınında ve özel yönetim çerçevesinde ise katılım kavramı genel olarak; kararların hazırlanması, alınması ve uygulanması süreçlerinden birine, bir kısmına veya tümüne karardan, doğrudan ve dolaylı olarak etkilenecek bireylerin katkıda bulunması,

destek sağlaması şeklinde değerlendirilebilir (Usta ve Bilgiç, 2016: 37). Bu haliyle demokratik sistemlerde bireylerin yerel hizmetlerden etkilenen değil, aynı zamanda etkileyeni olmalarını ifade eden bir kavramdır.

1.1.1. Siyasal Katılma/Siyasete Katılım (Siyasal Karar Alma Sürecine Katılım)

Demokratik sistemin bireyi, kendine güvenen, eşit ve özgür bir şahsiyettir. Bu haliyle, yani bireyin özgür ve eşit olduğu bir toplumda, kendi kendine yeterli ve donanımlı bireylerin karar verme süreçlerine katılımları demokrasinin olmazsa olmaz unsurlarından biridir. Aktif biçimde katılım davranışı gösteren bireyin, pasif şekilde, katılımı kolaylaştırılan bireyden demokratik anlamda daha önemli olduğu ifade edilebilir. Siyasal sistem bireylerin iradeleri ile şekillenir. Temsili demokrasilerde temsilciler bireyler/vatandaşlar/toplum adına karar verseler de kararları toplumun taleplerine bağlı olmalıdır. Bunu sağlamanın yegane yollarından biri toplumu sürece dahil etmekten geçer: Bu da katılıma bağlı olarak gerçekleştirilecektir.

Siyasal katılım, bireylerin içinde buldukları siyasal sistemin karar alma sürecini ve aktörlerini etkileyebilmek, yönlendirmek amacıyla bireysel veya örgütsel olarak yaptıkları etkinlikler ve faaliyetler bütünü, şeklinde tanımlanmaktadır (Usta ve Bilgiç, 2016: 37).

Geniş ve dar anlamda değerlendirildiğinde ise, bireylerin seçim adı altında oy verme yoluyla ve gönüllü olarak katıldıkları sivil toplum kuruluşları (sendika, dernek, işveren örgütleri vs.) sayesinde gerek ulusal yönetim gerek yerel yönetim bazında karar verme sürecine katılabilmektedirler. Katılımın türü ve yoğunluğu değişen çok farklı boyutları bulunmaktadır. Yerel düzeyde katılım ile ulusal mekanizmalara katılım çeşitlilik

göstermekle birlikte, özü itibariyle katılımı bireyin bireysel olarak ya da grup halinde yerel karar verme süreçlerindeki etkilerinden söz etmek mümkündür.

1.1.1.1. Siyasal Katılıma Etki Eden Faktörler

Siyasal katılımı etki eden pek çok faktörden bahsetmek mümkündür. Cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, eğitim, gelir durumu, yaş, ikamet edilen yer türünden genel etkenler bulunduğu gibi, bireyin bireysel özellikleri ve tercihleri de katılımı ve düzeyini etkileyebilir. Bazı bireyler kişilik özellikleri açısından katılımı daha yatkındır. Çevrelerinde olup bitenlere karşı son derece duyarlıdır. Duyarlılıklarını da farklı mekanizmalar yoluyla yansıtmaktan çekinmezler. Ancak, yine bazı insanlar kişilik özellikleri itibariye içe kapanık, duyarsız ve tepkisizdirler. Bu nedenle de katılım noktasında daha yavaş ve sessiz kalabilirler.

Öte yandan, ele alınması gereken başlıkları genellemek de doğru değildir. Cinsiyet, mesela, önemli bir değerlendirme başlığı olmasına rağmen, her zaman aynı sonuçları vermeyebilir. Gelir durumu veya eğitim gibi faktörler açısından da aynı durum söz konusudur.

Katılım noktasında etki edebilecek faktörlerin değerlendirilmesi, katılımı ve boyutlarını ele almak için gereklidir. Bunlardan cinsiyet, birçok hayatın sosyal alanında olduğu gibi siyasal katılımı da etkili bir faktördür. Dünya ülkeleri genelinde toplumsal ve siyasal koşulları, kadının eğitimden mahrum bırakılması, seçme ve seçilme hakkı verilmeyişi gibi birçok sebep kadının politika yapım sürecinde aktif rol oynamasına engel olmaktadır. Kadının dünyanın birçok ülkesinde seçme ve seçilme gibi siyasal haklarını geç sahip olması, toplumda siyasetin erkek işi olduğuna dair bir algının olması, kadının uzunca bir süre siyasal hayatta pasif kalmasına neden olmuştur. Birçok Avrupa ülkesinde kadınlara

eşit oy hakkı uzun bir süre devam eden mücadelelerden sonra, 20. yüzyılın başlarında verilebilmiştir. Türkiye’de ise kadınlar, milletvekili seçme ve seçilme hakkına 1934 yılında sahip olmuşlardır (Eser ve Şahin, 2016: 42).

Kadınların seçme ve seçilme haklarını elde etmeleri belli bir zaman almışsa, küresel düzeyde yasama organlarında temsil sayılarında kadınların oranı, erkeklere oranla daha düşüktür. Son yıllarda Türkiye’de kadınlar, gerek kent konseyleri gibi yerel örgütlerin gelişmesiyle, gerekse sendika dernek gibi sivil toplum kuruluşlarına dahil olarak siyasal katılım sürecine büyük oranda katkı vermektedirler. Ancak, bu katkının erkekler kadar olduğunu söylemek için henüz çok erkendir.

Erkeklerin katılım oranlarının genellikle daha fazla olması, erkeklerin daha çok ailenin geçimini sağlayan, ailenin dışı açık yüzünü oluşturan, aktif birey olmasıyla alakasının bulunduğu da iddia edilebilir. Ancak, bu algının değişmekte olduğu da ifade edilmeli, her geçen gün kadınlar siyasi süreçlerde daha fazla rol almaya, daha aktif biçimde katılmaya doğru yönelmekte oldukları da söylenebilir.

Siyasal katılıma etki eden bir diğer etken, eğitim faktörüdür. Siyasal katılmada, eğitime sahip olanlar olmayanlara göre daha fazla bir görev duygusuna sahiptir oldukları düşünülmektedir. Çünkü eğitilmiş bireyin, herhangi bir siyasal olaya çok görüşlü bakıp, yorumlarken ve sorunlarla bağlantı kurarken daha bilinçli hareket ettiği kabul edilir. Eğitimsiz ya da düşük eğitimli birey ise tek görüşlü ve sabit düşünce çerçevesinde kısıtlı, yanlış yorumlamalar yapabilmekte ve sorunlara yanlış çözümler kurabilmektedir. Bu noktadan sonra bireylerin eğitim derecelerine göre siyasal katılımda gösterdikleri yetenekleri etkili olacaktır. Eğitim ve gelir düzeyi yükseldikçe siyasal yeterlik düzeyinin de yükselmekte olduğu söylenebilir. Yüksek gelir ve yüksek eğitim beraberinde yüksek statü

de getirdiği için bilgi ve bürokrasiye erişebilme imkânı da sağlayarak siyasal yeterlik algısını besleyebilmektedir (Atabey ve Hasta, 2018: 503). Ancak, eğitim seviyesi belli bir düzeyi aştıktan sonra, katılım konusunda aynı düzeyde artışın devam edeceğini söylemek zordur. Aksi halde siyasette söz sahibi olan bireylerin tamamının ileri düzeyde eğitim almış akademisyenlerden olması gerekirdi.

Siyasi katılım sürecinde sosyo-ekonomik etmen söz konusu olduğunda, maddi yönden güçlü olan bireylerin, diğer etkenlerden bir kısmı yetersiz olsa bile, siyasal süreçte daha etkili oldukları görülmektedir. Bireylerin gelir seviyesi yükseldikçe, daha üst düzeylerde / makamlarda siyasal katılma türleri gerçekleştirmeleri gözle görülür duruma gelmektedir (Duran, 2015: 5). Bu sebeple çoğu zaman ekonomik gücü yüksek olanlar siyasette de önemli söz sahibi olmuşlar ve siyasetin yönünü belirlemişlerdir.

Ekonomik anlamda en yüksek seviyede olanların katılma tür ve yoğunluğunun da farklılık gösterdiği ifade edilebilir. Örneğin, TÜSİAD üyelerinin katılım türü ve yoğunluğu dolaylı yönden olmakta, kendileri adına siyaset yapan bireyleri çeşitli şekillerde etkileme ya da istihdam etme yoluyla siyasete etki ettikleri görülmektedir.

Gençlerin enerjileri ve zamanları itibariyle siyasal katılımı ileri yaşlardaki bireylere göre daha elverişli konumda oldukları kabul edilir. Sahip oldukları sorumlulukların az olması bol zaman ve enerji gerektiren siyasal faaliyetleri (siyasi parti üyelikleri, seçim kampanyaları, mitingler vb.) yürütebilmeleri ileri yaşlardakilere göre daha kolay olacaktır.

İleri yaşlardakilerse, sağlık durumlarındaki olumsuzluklardan dolayı, sandık başına gidememe veya siyasal katılım konusunda aktif rol alamama durumlarıyla karşı karşıya kalabilirler (Duran,2015: 4). Orta yaş olarak nitelendirilen kesim ise, kazanmış oldukları siyasal tecrübeleri hem kendileri kullanmaya devam ederler hem de gençlere aktarabilirler.

Bundan dolayı siyasal katılımında gençlerin yaşlılara oranla daha fazla ve yoğun performans sergilemesi beklenir.

Siyasal katılım başlığı altında önem arz eden bir diğer etken de, siyasal katılıma dâhil olan bireyin mesleğidir. Birey almış olduğu eğitim, yaşadığı çevre gibi değişkenlerin doğurduğu bir süreç içerisinde ilgili alanda meslek sahibi olmaktadır. Bireyin mesleği, kendisinin toplum içerisindeki statüsünü göstermektedir. Sahip olunan mesleğin statüsü ne kadar yüksek olursa, bireyin o kadar etkili ve etkin şekilde siyasette rol oynaması beklenir (Duran, 2015: 5). Bununla beraber yüksek statülü mesleklere sahip olan bireyler, siyasal katılımın en zor aşamaları olan hükümet ve bürokrasi ile ilişkiler kurmasını kolaylaştırmakta ve süreç içerisinde daha çok aktiflik gösterirler (Atabey ve Hasta, 2018: 494).

Kimi bireyler de, sahip oldukları meslek statülerine göre, kendi çıkarlarını düşünerek siyasi görüşüne en yakın olduğunu düşündükleri siyasal partilere yakınlık gösterirler. Örneğin, bir müteahhit şehrin en işlek noktasındaki arsayı alabilmek için, şehirde sözü geçen siyasi partiyle irtibat kurar, onlarla beraber çalışmaya başlar (Altan, 2011: 322).

Siyasal katılma davranışı en yüksek bireylerin genellikle serbest meslek mensupları içinden çıkması tesadüf değildir. Avukat, müteahhit, muhasebeci gibi bireylerin yerel süreçlere daha fazla katılabildikleri, daha çok zaman ayırabildikleri görülmektedir. Öte yandan, bürokrat/memurlara getirilen siyaset kısıtlamaları bu meslekleri ifa eden bireyler aleyhine bir durum oluşturmaktadır.

Özetle, siyasal katılmayı etkileyen faktörlerle ilgili genelleme yapmak kolay değildir. Bir taraftan çevresel bir takım etkenlere bağlıyken, diğer taraftan bireyin kişilik yapısına, yetişme koşullarına ve tercihlerine bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir.

1.1.1.2. Siyasal Katılım Mekanizmaları/Yolları

Vatandaşın / bireyin siyasal katılımını sağlamak üzere geliştirilmiş olan belli mekanizmalar geliştirilmiştir. Bu yol ve yöntemlerin, katılımcı demokrasi anlayışı çerçevesinde, farklı çeşitleri bulunmaktadır. Seçim ve halk oylaması türünden doğrudan ve yaygın katılma yolları başta zikredilmesi gereken yollardır. Bu yönetime katılım uygulamaları, geleneksel katılım biçimleri olarak tanımlanmaktadır. Seçimler günümüzde belirli aralıklarla ve düzenli biçimde uygulanmakta ve karar alma sürecinde oy kullanan vatandaşlar, fiilen görev alan temsilcileri seçmektedirler. Halk oylaması uygulaması ise maliyetli olduğu düşünüldüğü için sıklıkla tercih edilen bir yöntem değildir (Usta ve Bilgiç, 2016: 39)

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe sözlükte de ifade edildiği üzere plebisit kavramı “halk oylaması” şeklinde tanımlanmaktadır (sozluk.gov.tr, 2019). Yalnız plebisit kavramı, bilinen halk oylamasından farklıdır. Plebisit yöntemi, belli bir dönem iktidarı fiilen elinde bulunduran gücün, hazırladıkları anayasa taslağını tartışma ortamı oluşturmadan “Evet” veya “Hayır” şeklinde halka sunmasıdır. Plebisit oylamasında siyasal bir toplumun kendi geleceklerini tayin etmek üzere sandık başına gitmeleri söz konusudur. Plebisitin halk oylamasındaki en büyük farkı, oluşturulan anayasa taslağını zorla halka kabul ettirme durumu söz konusu olmasıdır. Hâlbuki halk oylamasında halk, anayasa taslağının hazırlanma sürecinde seçtiği temsilciler aracılığıyla katkıda bulunmaktadır (Gözler, 1988: 99).

Toplumun gündemindeki meselelerle ilgili yakından ilgi sahibi olan, insanların topluma ve kendilerine karşı aktif olma ruhunu geliştiren sivil toplum kuruluşları katılım konusunda önemli bir yere sahiptir. Zira bu örgütler, ortak amaçları toplumları etkilemek

olan; bunu yapmak için örgütsel çalışma alanları oluşturan, toplumların gelişmesi için gerekli işlevlerin yerine getirilmesinde tüm toplum kademelerinin rol almasını sağlayabilen, üyelerinin yanı sıra bireyleri de çalışmalarına katabilen kuruluşlardır (Eroğlu, 2006: 195). Sivil toplumun kapsamına özerk ekip faaliyetleri aracılığıyla gerçekleştirilen işbirliği ve fikir alışverişleri girmektedir (Usta, 2011: 202). Bahsedildiği üzere halk, kendisine yakın gördüğü sivil toplum kuruluşuna katılarak, işbirliği ve fikir alışverişi yoluyla, gerek yerel gerek ulusal konum da siyasal süreçte söz sahibi olabilmektedir.

1.1.2. Yönetime Katılma/ Yönetimsel Katılım

Birlikte yaşama durumunda olan bireyler, birlikte yaşama nedeniyle verilmesi gereken kararların nasıl verileceği hususunda bir takım yollar ve yöntemler geliştirmek durumundadırlar. Otokratik toplumlarda nasıl karar verileceği konusunda bireyin ve toplumun kafa yormasına gerek yoktur. Kararlar demokratik olmayan yollarla, birileri tarafından verilir. Ancak, demokratik toplumlarda kararların nasıl verileceği başlı başına önemli bir mevzudur.

Seçim vs. yollarla temsilci olarak tespit edilenlerin karar vermelerinin yanında, temsilci olmayan, tüm toplumun karar verme sürecine dahil edilmesi hayati bir konudur. Demokratik sistemler meşruiyet çizgisinde toplumu karar verme sürecine katmak isterler.

Toplumun her kesiminden insan, şahsi konularda veya toplumsal konularda alınacak kararlarda aktif rol alabilmek için, ister özel alanda ister politika alanında bir kuruluşa / örgüte dâhil olmaktadır. Politik anlamda yönetime katılma; kamu işlerinin yönetimine vatandaşların demokrasi gereği doğrudan doğruya katılmasıdır (Öztürk, 1996: 105).

Yönetime katılma kavramı daha çok bireylerin kamu yönetiminin idari süreçlerinde, kamu politikalarının alınması ve uygulanması safhalarında aktif rol almalarını ifade eden bir terimdir. Siyasi süreçlerin daha çok siyasal topluma ilişkin kararlara yoğunlaştığı, kamu yönetimininse yönetsel boyuta ağırlık verdiği düşünüldüğünde, yönetsel katılımın çoğu zaman uygulama kararlarına destek anlamına geldiği ifade edilebilir.

1.1.2.1. Yönetime Katılma Biçimleri

Yönetime katılma farklı biçimlerde gerçekleştirilmektedir. Yönetsel katılım, “dar ve geniş anlamıyla katılma” farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 67-72):

- Dar ve Geniş Anlamda Katılma
- Gönüllü ve Zorunlu Katılma
- Bireysel ve toplu katılma
- Sürekli ve geçici katılma
- Yaygın ve sınırlık katılma
- Olumlu ve olumsuz katılma

1.1.2.2 Yönetime Katılma Yöntem ve Araçları

Yerel düzeyde çok çeşitli yönetime katılım yöntemleri geliştirilmiştir. Demokrasi seviyeleri ne kadar yüksekse, yönetime katılma yol ve yöntemleri de o kadar gelişmiştir. Bu yöntemleri şu şekilde sıralamak mümkündür: Geri çağırma (recall), halkoyuna başvurulması, kent meclisleri, halk girişimi, vatandaş danışma toplantıları, gönüllü katılım, halk danışma komiteleri, halk bilirkişisi, arabulucu, inisiyatif ve dilekçe hakkı, baskı grupları

(Kalabalık, 2005: 681-699), sivil toplum kuruluşları ve ombudsman aracılığıyla katılım. Bu mekanizmalar ülkeden ülkeye farklılık gösterebilse de, seçimle gelen siyasetçiler/temsilciler vatandaşların karar alma sürecine ve yönetime katılımı sağlanmaya çalışılmakta olduğu ifade edilebilir.

1.1.2.2.1. Oy Verme ve Seçimler

Türk Dil Kurumu'nun sözlüğüne göre “herhangi bir konuya ait tercihini belirtmek, rey vermek” oy vermek kavramı ve “seçme işi” olarak tanımlanan seçim kavramı (sozluk.gov.tr, 2019) vatandaşların karar alma süreçlerine katılımında en fazla kullanılan yöntemlerdir.

Seçme hakkının demokratik gelişimi incelendiğinde, kısıtlı oy anlayışından genel oy anlayışına kadar önemli süreçler yaşanmıştır. Demokratik sistemlerde seçimler aracılığıyla vatandaşlar yönetsel ve siyasal karar alma sürecine dâhil olmaktadır. Demokrasinin olmazsa olmazlarından birisi olarak sayılan seçimlerde genel ve eşit oy ilkesi önem taşımaktadır. Genel oy, kısıtlı oyun tersine, “bir toplumda asgari şartları yerine getiren bütün bireylerin seçme hakkına sahip olması durumu” şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka ifade ile “bir ülkede yaşayan tüm vatandaşların servet, vergi, öğretim, cinsiyet gibi sınırlamalar olmaksızın oy hakkına sahip olmalarıdır”. Eşit oy ilkesi ise “herkesin tek bir oy hakkına sahip olduğu ve her bir kişinin kullandığı oyun tek bir oy olarak kabul edilmesi ve birbirine eşit olması durumu” ifade etmek için kullanılmaktadır (Dursun, 2006:338-342).

Yönetime katılmanın en etkin, etkili doğrudan ve sık gerçekleştirilen yöntemlerinden birisi de seçimlerde oy vermektir. Seçimler, gerek ulusal düzeyde gerek yerel düzeyde uygulanacak karar ve politikaların belirlenmesinde anayasal bir haktır. Seçimler sayesinde,

yerel yöneticiler ile liderlerin yönetsel anlamda seçilmeleri ve izledikleri politikaların seçmen tercihine göre şekillendirilmesi sağlanmaktadır. Seçmenler oy verme işlemiyle aktif katılım sağlayarak yönetim de söz sahibi olmaktadırlar (Kocaoğlu, 2015: 75).

1.1.2.2. Referandum (Halkoylaması) ve Yerel Referandum

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe sözlükte de ifade edildiği üzere halkoylaması kavramı, “halkın türlü siyasi ve toplumsal sorunlar karşısında olumlu veya olumsuz görüşünü belirlemek için başvuru olan oylama” ve “plebisit, referandum” şeklinde tanımlanmaktadır (sozluk.gov.tr, 2019). Bu tanımdan yola çıkarak, halkoylaması yöntemiyle yerel düzeyi ve ulusal düzeyi ilgilendiren politikalar hakkında seçmenlerin tercihlerine göre karar alındığı belirtilmektedir.

Halkoylaması, ilgili sorun üzerinde vatandaşların bir araya gelip karar almaları değil, oy kullanma yoluyla doğrudan katılım sağlayarak karar verdikleri bir yöntemdir. Halkoylaması sadece seçim olmamakla beraber, geniş uygulama alanına sahip olmasından dolayı, yerel ve ulusal düzeyde alınacak kararların, uygulanacak politikaların şekillendirilip, seçmenin doğrudan etkili olmasıyla kamu politikası haline getirilmesi de söz konusu olmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 77).

Referandum; “halkın temsilcilerinin yaptıkları yasaların veya aldıkları kararların uygulanabilir hale gelmesi noktasında son sözün halka bırakılması, halkın onayının alınmasından sonra yürürlüğe girmesine imkan veren bir uygulama” şeklinde tanımlanmaktadır. Anayasaların yapımında, değiştirilmesinde veya bazı önemli kararların alınması noktasında vatandaşa müracaat edilmekte ve halkoyu ile ilgili düzenlemeler/değişiklikler hayata geçirilmektedir (Dursun, 2006:189-190).

Referandum lke düzeyinde olduğu kadar, yerel düzeyde de uygulama imkanı bulunmaktadır. Yerel karar alma süreçlerine katılımın önemli enstrümanlarından birisi olan yerel referandum aracılığıyla yerel halk kendisini doğrudan ilgilendiren konularda görüş bildirmektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde, yerel referandumun yerel demokrasinin en önemli unsurlarından birisi olduğu söylenilebilir.

Yerel referandum yöntemiyle, yerel düzeyde uygulanacak hizmetlerin, politikaların kararının alınmasında, yerel idare tarafından hemşehrilerin tercihleri yönünde hareket edilmektedir. İlgili politika sadece o yerleşim birimini ilgilendirdiği için, hemşehriler karar alma sürecinde doğrudan ve aktif katılım sağlamaktadır. Yerel referandum sayesinde yerel halk tarafından katılım kültürünün oluşması ve yönetişim kavramının gelişmesi açısından olumlu bir yöntem olarak kabul edilebilir (Kocaoğlu, 2015: 78).

Yerel referandumlar; “yerel halkın bazı ilke ve koşullar altında yerel yönetime ilişkin işler konusunda ortak çıkarlarının yönetime yansıtılmasını, yönetim tarafından bilinebilmesini, halkın iradesinin yönetime doğrudan aktarılabilmesini sağlayan, vatandaşların ortak çıkarlarını yönetimle buluşturmaya teşvik eden” mekanizmalardan birisidir. Yerel referandumların ulusal düzeyde yapılan referandumları, yerel demokrasi de ulusal düzeyde demokrasiyi geliştireceği ifade edilebilir (Anayurt, 2007: 25).

1.1.2.2.3. Geri ağırma (Recall)

Geri ağırma, hemşehrilerin girişimi sayesinde, yerel yönetimlerde seçilmiş yöneticilerin görev sürelerinin dolmadan görevden alınması yöntemine denilmektedir. Bu sayede halk üzerinde, kamuoyu duyarlılığı oluşmakta ve hesap verebilme konusunda sürekli ve etkililik sağlanmaktadır. Bu yöntemle beraber, seçilmiş görevlilerin yetenek, liyakat, liderlik, bilgi ve dürüstlük gibi niteliklerinde ciddi eksikliklerin giderilmesi

sağlanabilmektedir. Sorumluluklarını yerine getirmeyen, görevi kötüye kullanan yöneticilerin ve görevlilerin, görevlerinin sona erdirilmesi söz konusudur (Kocaoğlu, 2015: 80).

Geri çağırma yöntemi, hemşehrilerin yerel yöneticileri denetlemesi, takip etmesi amacıyla kullanılabilen güçlü bir koz olarak kabul edilebilir. Buna dikkat eden yöneticiler, hemşehrilerini sadece belli seçim dönemlerinde değil, sürekli olarak dikkate alabilecektir. Geri çağırma yöntemi daha çok yerel yönetimlerde uygulanmakta, bunun sebebi de küçük yerleşim alanlarında daha etkin ve etkili olabilmektir (Aktan, 2016: 7).

Geri çağırma yönteminin olumlu yönleri olduğu kadar olumsuz eleştirilen yönleri de mevcuttur. İlk olarak, yetenekli, bilgili bürokratin seçmen tarafından eleştirilmesi ve tehdit edilmesi sonucunda ilgili bürokratin politikadan uzak kalması, görevini aksatması veya yerine getirmemesi gibi olumsuz sonuçlar doğabilmektedir. İkinci olarakta seçimden mağup ayrılan kesimin, kendi kayıplarını telafi edebilmek için, yerlerine gelen görevlileri kötüleyerek, görevlileri halka karşı eleştirici bir tavırla propaganda yapılabilmektedir (Kocaoğlu, 2015: 81).

1.1.2.2.4. Mahalle Meclisleri ve Halk Toplantıları

Mahalle meclisleri, mahalle sakinleri ile o bölgenin yerel yönetim yetkililerinin belli zaman aralıklarıyla bir araya gelerek, mahallenin sorunlarının tartışıldığı, yeni karar ve politikalar hakkında bilgi alışverişi yapıldığı buluşmalardır. Mahalle meclislerini daha kapsamlı ele alınırsa, halk toplantıları adı altında bir kavram çıkmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 81).

Halk toplantıları, “yerel yönetimlerin düzenledikleri halkı bilgilendirme ve yönetimin eylem ve işlemlerinin yöneticiler, uzmanlar ve halk tarafından tartışılmasının sağlandığı toplantılardır”. Vatandaşlar ve yönetim arasında karşılıklı etkileşimin sağlandığı, kentin sorunlarının tartışıldığı, yerel halkın sorunlara yönelik görüş ve önerilerinin dinlendiği ve değerlendirmeye alındığı önemli platformlardır (Yaylı, 2012: 178). Halk toplantıları aracılığıyla yerel demokrasinin işlerlik kazandırılmaya çalışıldığı söylenilebilir.

Halk toplantıları, yerel yöneticiler tarafından organize edilen, ilgili konular üzerinden halkın bilgilendirildiği, yapılacak eylem ve kararların alanında uzman kişiler ve halk tarafından tartışıldığı faaliyetlerdir. Halk toplantılarında görüşülen kararların bağlayıcı etkisi yoktur. Kararlar sadece danışma niteliği taşımaktadır. Karşılıklı istişarelerde bulunularak, bir takım düzenlemelerin hayata geçirilmesi ve önemli kararların alınabilmesi için çaba gösterilmesi, bu toplantıların amacını ortaya koymaktadır (Kocaoğlu, 2015: 82).

1.1.2.2.5. Kent Konseyleri

Herkesin fikir, görüş ve düşüncelerini açıklama imkanı bulabileceği bir platform olarak tanımlanan kent konseyleri “kentin kalkınma önceliklerinin ve sorunlarının tanımlandığı ve tartışıldığı demokratik platformlar” şeklinde değerlendirilmektedir (Emrealp, 2005: 65).

Yerel yönetimlerin çalışmalarına halkın katılımını teşvik etmek amacıyla oluşturulan kent konseyleri “kentin ve kent yönetiminin her türlü etkinlik, faaliyet ve uygulamalarının izlenerek, rapor oluşturmak, kamuoyu ile bilgileri paylaşmak, tartışma ortamları oluşturup, mevcut sorunların çözümüne yönelik tasarımlarda bulunmayı” hedeflemektedir (Yaylı, 2012: 179). Bu yönüyle değerlendirildiğinde kent konseyleri katılımcı demokrasinin ve

müzakereci demokrasinin bir aktörü olarak işlev görmektedir yönünde çıkarımda bulunulabilir.

Katılımcı ve müzakereci demokrasinin en başarılı örneklerinden (uygulamalarından) biri sayılan kent konseyleri, “kentine sahip çıkma”, “aktif katılım” ve “çözümde ortaklık” ilkelerinin bütünlüğünde, kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir “ortaklık modeli” olarak tanımlanmaktadır (Emrealp, 2005)

Kent konseyleri uygulaması, halk toplantılarının daha geniş kapsamlı, başta yerel yöneticiler olmak üzere çeşitli kesimlerden katılım sağlanarak, o şehirde yaşayan tüm hemşehrileri ilgilendiren ve ortak bir amaç doğrultusundaki konular üzerine karşılıklı görüşmeler yapılan bir platformdur (Kocaoğlu, 2015: 82). Kent konseylerine toplumun çeşitli kesimlerinden katılım sağlanmaktadır. O şehrin yerel yöneticileri, sivil toplum örgütleri, siyasi parti temsilcileri ve vatandaşların katılımlarıyla oluşan kent konseylerinde konu hakkındaki her görüş ortaya konularak ortak bir karar alınmaya çalışılmaktadır.

Kent konseyleri toplumsal düzeyde önemli işlev ve fonksiyonları yerine getirmektedir. Toplumun bütün “paydaşlarını” bir araya getirerek, tüm kenti kucaklayan bir “ortak akıl” oluşturulmasını sağlamak; yerel düzeyde demokratik katılımı yaygınlaştırmak; hemşehrilik bilincini geliştirmek; çok-aktörlü ve çok-ortaklı yönetim tarzının benimsenmesi gibi çaba göstermek kent konseylerinin işlevleri arasında sayılabilir (Emrealp, 2005).

Kent konseylerinin, “bünyesinde oluşturduğu çalışma grupları ve meclisler aracılığıyla kentin ve kentte yaşayan insanların sorunlarını dile getirmek noktasında ve sorunlara yönelik fikir alışverişinde bulunarak, çözüm üretme aşamasında önemli bir işlevi yerine getirdiği” ifade edilebilir (Usta, 2011: 201).

1.1.2.2.6. Hemşehri Girişimleri

Hemşehri girişimleri, belli sayılarda farklı ehliyete sahip kişilerin, dilekçe vermesi, mektup yazması başta olmak üzere, çeşitli yöntemlerle bir yönetmeliğin veya kanunun değiştirilmesine, yapılmasına etki etme imkânı tanıyan bir katılım yöntemidir. Bu yöntem genellikle Avrupa'da temsili demokrasi krizlerini aşmada kullanılmaktadır. Hemşehri girişimleri, bütün hemşehrileri eşit şekilde kapsadığı ve katılımı aktif rol aldığı için, demokrasi uygulamalarının bir küçük örneği (prototip) şeklinde görülebilmektedir. Hemşehri girişimleri genelde sivil toplum örgütlerinin adı altında faaliyet gösterirken, kimi zamanda örgütsüz olarak protesto niteliğinde görülebilmektedir (Kocaoğlu, 2015: 84). Hemşehri girişimlerinin en önemli yansıması hemşehri dernekleridir.

1.1.2.2.7. Planlama Çemberleri ve Gelecek Atölyeleri

Planlama çemberleri, rastgele seçilen bir grup hemşehrinin, zamanlarının bir kısmını ayırarak, alanında uzman kişilerle bir araya gelerek sorunlara yönelik ortak çözüm bulmak için oluşturulan çalışma gruplarıdır. Bu sayede hem farklı katılım olanakları oluşturulmakta hem de karar alımlarındaki başarı oranı yükseltilmektedir (Kocaoğlu, 2015: 86).

Planlama çemberleri, etkin katılım biçimlerinden birisidir. Örneklem olarak seçilen bir grup vatandaşın, planlama sorunlarının çözümünde uzmanlarla işbirliği içinde oluşturulmuş çalışma gruplarına katılmalarını öngörmektedir. Planlama çemberi yönteminin temel amacı, karar alma süreçlerinde başarı oranını yükseltmek ve karar alma süreçlerine yeni katılım imkanlarını sağlamak şeklinde ifade edilmektedir (Yaylı, 2012: 179).

Planlama çemberlerinin bir takım özelliklerinden bahsedilebilir: İlk olarak, bu yöntem grup çalışmasına dayanmaktadır. Her ne kadar uzmanlar tarafından kendilerine

bilgiler aktarılıyorsa da, grup üyelerinin daha çok çalışması için özendirici girişimlerde bulunulması gerekmektedir. İkinci olarak, bu yöntemi çalışan grup üyeleri kimseye bağlı kalmadan bağımsız hareket etmektedirler ve yaptıkları görevden dolayı kendilerine ödeme yapılmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 86).

Gelecek atölyeleri, “geleceğe ilişkin yeni sosyal ve çevresel düşüncelerin projelendirilmesine ve gerçekleştirilmesine yönelik uzun süreli ve etkin bir yöntemdir. Gelecek atölyelerinde planlama, toplumsal sorunlar ve gençlerle ilgili çalışmalar öncelik verilmektedir.” Gelecek atölyeleri aracılığı ile vatandaşlar karar alma süreçlerine yerel ölçekte katılım göstermektedir. Bir yönetici eşliğinde oluşturulan atölyelerde, beyin fırtınası tekniği başta olmak üzere farklı teknik ve yöntemlerden yararlanılarak, sorunlar tespit edilip, öneriler ortaya konulmakta ve sonuçlar değerlendirme yoluna gidilmektedir (Yaylı, 2012: 180).

1.1.2.2.8. Bireysel Başvuru, Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı

Yönetime katılma yöntemlerinden bir diğeri olan bireysel başvuru, gerekli konu hakkında vatandaşın bilgi alması için gerekli mercilere başvurması, gerekirse de önerilerde bulunması şeklinde de tanımlanabilmektedir. Burada önemli olan nokta, tarafların aynı zaman ve mekânı paylaşmasıdır. Böylece mesafeler en aza inmekte, korku ve çelişkiler ortadan kalkarak yönetimi daha iyi anlama şansına imkân doğmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 88).

Bilgi edinme hakkı, geniş anlamıyla yönetimin elinde bulundurduğu bilgi ve belgelere ulaşabilmek demektir. Vatandaş ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgelere / kararlara

yönetimden istemesi ve öğrenebilmektedir. Bu hak ile vatandaş yönetim hakkında bilgi edinebilmekte ve bu da yasal yollarla güvence altına alınmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 57-58).

Bilgi Edinme Hakkı, “bilgilenme ihtiyacının karşılanması amacıyla ortaya konulmuştur. Bilgi edinme, yönetimin kararları, eylem ve işlemleri konusunda resmi açıklamaları beklemeden, gerekli belge ve bilgilerin elde edilebilmesi” şeklinde ifade edilmektedir. Bilgi edinme hakkı, özellikle yirminci yüzyıldan itibaren birçok ülkede anayasalara ve yasal düzenlemelere girmeye başlamıştır. İlk kez 1766 tarihinde İsveç’te ön plana çıkmış, daha sonrasında Finlandiya, ABD, Danimarka, Hollanda, Norveç gibi ülkelerde ilgi görmüş ve bilgi edinmeye yönelik düzenlemeler yapılmıştır (Eken, 2005: 59). Türkiye’de Anayasa’nın 74. Maddesi ile anayasal dayanak kazanmış ve 2003 yılında çıkarılan 4982 Sayılı “Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” ile bilgi edinme hakkına yönelik yasal düzenleme hayata geçirilmiştir.

Dilekçe hakkı ise, vatandaşların talep ve düşüncelerini yönetime iletebilmesinde kullanılan sıklıkla karşılaşılan yönetime katılma yöntemidir. Hemşehriler, yerel yöneticilere yönelik olarak kendilerini ilgilendiren konular hakkında, yapılan yanlış uygulamaların düzeltilmesi konusunda koruyucu önlemler alınması sağlanmaktadır. Dilekçe yazılırken iyi formüle edilip, anlaşılır ve açık bir dille taleplerin ortaya konulması gerekmektedir. Dilekçeler posta yoluyla gönderilmesinin yanı sıra, internet ortamından elektronik yoldan da iletilebilmektedir. Bu sayede hem zamandan yararlanılmakta hem de daha kesin, etkili ve güvenilir bir yol seçilmiş olmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 89).

Türkiye’de dilekçe hakkı, 1982 Anayasa’sının 74. Maddesinde düzenlenmiştir. Vatandaşların ve karşılıklılık/mütekabiliyet esası gözetilerek Türkiye’de ikamet eden yabancıların kendileri veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve TBMM’ye yazı ile başvurma hakkına sahip oldukları hususu düzenlenmiştir (Öner ve

Yıldırım, 2007: 363). Bu şekilde dilekçe hakkı anayasal güvence altına alınmıştır. Dilekçe hakkının yasal güvence altına alındığı düzenleme ise 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'dur.

1.1.2.2.9. Gönüllü Katılım

Gönüllülük kavramı 1990'lı yıllarla beraber, kişilerin yabancılaşmasının önüne geçilmek amacıyla, dayanışma, işbirliği gibi erdemleri güçlendirme düşüncesi ile gelişme göstermiştir. Gönüllülük sayesinde, toplumun ekonomik ve sosyal bakımdan dayanışma içerisinde olması mümkün kılınmıştır. Devletin hem tek başına hem de yerel yönetimler tarafından ihtiyaçları karşılaması zaman zaman yeterli olmamaktadır. Yaşanan sıkıntılar, hizmetlerin nasıl ve kim tarafından yürütüleceği konusundaki zorluklar, gönüllülük kavramının tartışmalarına sebep olmuştur. Bu süreçte devreye giren gönüllü katılım kavramı sayesinde, yardım gruplarında çalışma, çeşitli sosyal sorumluluk projelerinde görev alma gibi durumlar oluşmaktadır. Böylece yerel yönetimlere bir katkı da bulunmakta ve hemşehrilerin yönetimi daha rahat kontrol etme imkânı ortaya çıkmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 89-90).

Bir başka ifadeyle, yerel kamu hizmetlerinin sunulması noktasında, gönüllü katılıma yer verilmesi yerel yönetimlerin hizmet maliyetlerin azalmasına imkan sağlamaktadır. Yerel yönetimler kendi alanlarındaki hizmetleri doğrudan kendi personel ve bütçesiyle yapmak yerine sivil toplum kuruluşları ve gönüllü katılım sayesinde yaparak/yapmasına öncü olarak, yerel kamusal hizmetlerin etkin, ekonomik, verimli ve etkili bir şekilde sunulmasına imkan sağlamaktadır (Önder ve Sezer, 2008: 285).

Gönüllü katılım, kamu hizmetlerinin sunumunda önemli bir usul olarak karşımıza çıkmaktadır. Gönüllü katılım ile hem sivil toplum kuruluşlarının hem de gönüllü kuruluşların kamu hizmetlerine yönelik katkı sağlaması amaçlanmakta, gönüllülük ilkesi doğrultusunda vatandaşlar da kamu hizmeti sürecine katılabilmektedir (Eryılmaz, 2017: 210). Gönüllü katılımın aktif hale gelmesinde sivil toplum kuruluşları önemli bir rol üstlenmektedir. Yerel demokrasinin ve yerel katılımın sağlanmasında, gönüllü katılım önemli bir yer tutmaktadır. (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 55).

1.1.2.2.10. Yerel Gündem 21 ve Proje Demokrasisi

“Yerel Gündem 21” uygulaması, ilk olarak Brezilya’nın Rio kentinde 1992 yılında düzenlenen Dünya Çevre Zirvesi’nde yayımlanan bildiri ile ortaya konulmuştur. Bu bildiri ile, çevresel ve kentsel değerlerin korunması ve geliştirilmesi, bu süreçte hemşehrilere düşen görevlerin vurgusu yapılarak, dünya çapındaki yerel yönetimlere konuya ilişkin katılım sağlanması gerektiği çağrısı yapılmıştır. Bu çağrıya uyan yerel yönetim birimler, gönüllülük ilkesi kapsamında örgütlenerek katılım kültürü oluşturularak projeler üzerinde çalışmalarına başlamışlardır. Yerel Gündem 21’in temel amacı, yönetimde katılımı arttırmak ve her birey üzerinde ilgili buldukları yerleşim üzerinde hemşehrilik sorumluluğu oluşturmaktır. Halkın doğrudan katılımını sağlayan Yerel Gündem 21’ler sorumluluk, özgürlük, adalet ve dayanışma ilkelerine dayanmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 91).

Proje demokrasisi uygulaması, kentin belli kesiminde gerçekleştirilmesi hedeflenen çalışmaya yönelik proje üretilmesi, gerekli görüldüğü durumlarda projelerle ilgilenen kişi veya kişileri uygulama ve değerlendirme aşamalarına dâhil etmek, yerel yönetim birimleri ile işbirliği kurarak çalışmalarını sağlam zemine oturtmak anlamına gelmektedir. Proje

demokrasinin temel amacı, yerel bölge de yaşayan hemşehrilerin kendilerini etkileyecek projelerde söz sahibi olmalarının sağlanmasıdır. Bunun içinde çeşitli danışma katılım örgütleri kurulmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 92).

1.1.2.2.11. Kamuoyu Yoklamaları

Kamuoyu, “belli bir olay ve konu hakkında toplumun büyük bir kesimi veya belli gruplar tarafından benimsenen ortak kanaat, görüş, tavır ve inançların toplamıdır. Toplumsal kesimleri oluşturan kişilere hakim olan ortak kanaat ve eğilimler kamuoyu olarak tanımlanmaktadır” (Dursun, 2006: 299).

Kamuoyu yoklamaları, vatandaşların belli bir konu hakkındaki görüşlerini öğrenmek amacıyla gerçekleştirilen, düşüncelerini ölçmeye yönelik girişimlerdir. Kamuoyu yoklamalarına, uygulanması planlanan yerel projeler ve politikalar hakkında doğru, kesin, düzgün ve analizler içermesi bakımından yönetim birimleri yoğun şekilde ihtiyaç duymaktadır. Bu yöntem sayesinde önceden belirlenmiş konular hakkında, farklı gruplardaki hemşehrilerin fikir ve görüşleri gözlemleniyor, istenen hizmet taleplerinin ortaya konmasında, hemşehrilerin daha ilgili ve etkili bir topluluk haline gelmesinde büyük önem sağlamaktadır (Kocaoğlu, 2015: 93).

1.1.2.2.12. Ombudsman ve Yerel Ombudsman

Ombudsmanlık teşkilatı ilk olarak 1809 yılında, İsveç’te kurulmuş olup, bu tarihten önce Osmanlı Devleti’nde yer alan bir kadının tayin edilerek, hemşehrilerin yönetime karşı olan şikâyetlerinin incelendiği Kadı’ul Kudat’lık kurumundan esinlenilerek oluşturulduğu bilinmektedir (Kocaoğlu, 2015: 94; Eken, 1998: 132-133; Erhürman, 1998: 90).

Ombudsmannın asıl görevi, yönetim ile hemşehrilerin arasında oluşan anlaşmazlıklara, uyuşmazlıklara yönelik çözüm üretmek ve hemşehrilerin haklarının korunmasında aracılık rolü üstlenerek bağımsız ve tarafsız bir kurumdur. Ombudsman aynı zamanda kamu denetçisi ve yurttaş hakemi gibi tabirlerle de adlandırılmaktadır. Ombudsmanlık kurumu, hemşehrilerin şikâyetleri dinlenmekte, sorunlarına çözüm bulunmakta ve yönetimin ilgili sorun hakkındaki eksikleri görülüp onların düzeltilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu sayede hem hemşehrilere yönelik adaletli ve saygılı davranmayı sağlarken, hem de hizmetlerin dürüst, layık bir şekilde yerine getirilmesini amaçlamaktadır (Kocaoğlu, 2015: 94-95).

Ombudsmanlık kurumu, yöneten ve yönetilenler arasında bir tür arabulucu ve köprü rolü işlevini yerine getirmektedir. Kamu kurumlarına ve kamu görevlilerine karşı vatandaşlardan gelen şikâyetleri inceleyerek, kamu yönetiminin işlemeyen, aksayan ve kusurlu yönlerini ortaya çıkarmaya katkı sağlamaktadır. Ombudsmanlık kurumu, İdari işlemler, idari eylemler ve idari davranışlar üzerinde denetim uygulamamaktadır (Eryılmaz, 2015: 388; Erhürman, 2000: 158). Ülkelerin yapısına göre ombudsmanlık kurumuna; arabulucu (mediateur), parlamento komiseri, vatandaş koruyucusu, halkın avukatı, kamu denetçisi gibi farklı isimlendirmeler verilmektedir (Eken, 1998: 132)

Yerel ombudsman, yerel yönetim birimlerinin gerçek ve tüzel kişilerle olan iş ve eylemlerinin hukuka uygunluğunu denetleyen ve aralarındaki anlaşmazlıkları çözüme bağlayan, yerel halkın hizmetlerle ilgili şikâyetlerinin değerlendirildiği makam olarak tanımlanabilir. Sadece yerel yönetim ile yerel halkın uyuşmazlıkları, gerekli hizmetin gereği gibi yerine getirilmesi hususunda başvuru makamıdır. Yerel ombudsman, bu işlemleri yerine getirirken her türlü bilgi ve belgelere erişebilecek yasal yetki gücüne de sahiptir. Her

ne kadar yargı kararları kadar müeyyide bir gücü olmasa da, bazı ülkelerde yürütmenin bir parçası olarak görülür ve yargı işlevi görmektedir (Kocaoğlu, 2015: 95).

Türkiye’de 12 Eylül 2010 yılında Anayasa değişikliği ile 1982 Anayasası’nın 74. Maddesinde değişikliğe gidilmiştir. 12/9/2010 tarihinde yapılan halkoylamasında kabul edilmiş ve kesin sonuçların 23/9/2010 tarihli ve 27708 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir. Türkiye’de ombudsmanlık kurumu, 29 Haziran 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile Kamu Denetçiliği Kurumu adıyla resmi olarak kurulmuştur. Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ise 28 Mart 2013 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır (Alodalı ve Usta, 2017: 176-177).

Bundan dolayı Türkiye’de ayrıca bir yerel ombudsmanlık kurumu oluşturulmamış, onun yerine hemşehrilerin rahatlıkla ulaşabildiği, idarenin işleyişi ile ilgili şikayetlerini iletebileceği ve bu sayede dolaylı olarak yönetime katılabileceği genel anlamda ombudsmanlık uygulamasının önü açılmıştır (Kocaoğlu, 2015: 95-96).

1.2. Yerel Yönetimler, Demokrasi ve Katılım

Yerel yönetimler ve katılım, demokratik ülkelerde her zaman gündemde olan ve demokrasinin olmazsa olmazı konumundadır. Çalışmanın bu kısmında yerel yönetimlerin dayandığı değerler ve yerel demokrasi kavramı genel hatlarıyla yer verilecektir.

1.2.1. Yerel Yönetimlerin Dayandığı Değer(ler)

Yerel yönetimler yerel halkın, mahalli müşterek nitelikli ihtiyaçların karşılanması için oluşturulmuş olan birimlerdir. Merkezi idarenin ulaşamadığı alanlarda, merkezi idareninkinden farklı bir bakış açısı ile hizmet sunmak üzere kurgulanmış birimlerdir. Bu nedenle, yerel yönetimlerin dayandığı temel ilkelerin ele alınması, ulusal ve küresel ilkelerinin değerlendirilmesi adına gereklidir.

Özerklik, özgürlük, demokratik katılım, etkinlik ve yeniden paylaşım yerel yönetimlerin dayandığı değerlerdir (Eryılmaz, 2017:167-171).

1.2.1.1. Özerklik

Özerklik kavramından bahsederken, Avrupa düzeyinde geliştirilen, Türkiye'nin de katılımcısı olduğu temel metinlerin ele alınması doğru olacaktır. Bu cümleden olarak; yerel yönetimlerin dayandığı değerler çerçevesinde özerk yerel yönetim kavramı, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 3. Maddesinde şu şekilde tanımlanmaktadır (AYYÖŞ, 3.md):

“Özerk yerel yönetim kavramı yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı anlamını taşır.”

Yerel özerklik şartı, demokrasinin gelişmesi bakımından ve yönetimde etkinlik sağlanması bakımından temel bir konumda bulunan yerel yönetimlerin haklarının korunabilmesi için bir güvence oluşturmuştur. Yerel özerklik şartı çerçevesinde, taraf olan

devletleri, yerel yönetimlerin siyasal, yönetsel ve mali yönlerden bağımsızlıklarını güvence altına almaya zorlayıcı kurallar söz konusudur (Alodalı vd. 2007: 7).

Yerel yönetimlerin kanunlarla belirlenen sınırlar ekseninde mahalli nitelikteki işleri kendi sorumlulukları altında ve kendi organları eliyle yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı olarak tanımlanan yerel özerklik kavramının idari ve mali olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. İdari özerklik, yerel yönetimlerde, karar organlarının, karar alırken merkezi yönetimin müdahalede bulunmaması olarak tanımlanabilir. Mali özerklik, idari özerkliğı tamamlayıcı bir unsur olarak, yerel yönetimlerin, serbestçe, kendi görev ve sorumlulukları ile orantılı olacak şekilde, bir gelir kaynağına sahip olmalarını ifade eder. Yerel yönetimlerde mali özerlik, büyük oranda kanunlar ile düzenlenmiş, oranlarını kendilerinin düzenleyeceği vergi ve harçlar ile sağlanmalıdır (Eryılmaz, 2017: 169-170).

1.2.1.2. Özgürlük

Özgürlük” kavramı, İngilizce’de “freedom” ve ‘liberty” anlamlarıyla birlikte, eşitlik, adalet ve otoriteye karşı öncelik tanınan bir şekilde ele alınabilmektedir. Bu ele alış özgürlüğü, liberalizm içerisinde “merkezi bir değer” olarak görmekle birlikte, modern olarak “özerklik” anlayışının da önünü açmıştır (Çelik ve Usta, 2010: 122).

Yerel yönetimlerin, merkezi yönetimin sahip olduğu iktidara karşı siper oluşturarak özgürlüğü geliştirdiğı düşünülmektedir. Yerinden yönetim özgürlüğü hükümetin gücünü yayarak korumaktadır. Yerel yönetimler ve onların sağladığı otoritenin paylaşımı ile birlikte, siyasal sistem çoğulcu hale gelmektedir. Bireysel tercihin yerel yönetimler aracılığıyla kullanılması, özgürlüğün boyutlarından birisidir (Eryılmaz, 2017: 169).

1.2.1.3. Demokratik Katılım

Yerel yönetimler(d)e katılımın, merkezi katılım konusunda büyük oranda daha önde olduğu bilinmektedir. Halk, yerel yönetimlere katılımında ilk elden seçimler aracılığıyla karar organlarına katılım sağlar. Burada yerel yönetimlere katılımın dar ve geniş olmak üzere ikiye ayrıldığını söyleyebiliriz. Dar anlamda katılım, seçim günü oy kullanmak suretiyle sağlanmaktadır. Geniş anlamda katılım ise, oy vermek dâhil olmak üzere, yerel yönetimlerin karar organlarında yer almak demektir (Bayrakçı, 2002, 102). Karar organlarında yer almak, çeşitli şekillerde tezahür edebilir. Katılım ister dar anlamda isterse geniş anlamda olsun, demokrasilerin önem verdiği bir husustur. Demokrasi seviyesi aynı zamanda katılım seviyesine bağlı bir değerlendirme başlığı durumundadır.

Personel eksikliği ya da seçilmiş siyasetçilerin yetişemedikleri yerlerde katılım yoluyla toplumdan/bireylerden gelen görüş ve düşünceler boşluğu doldurabilecektir. Yerel yönetimlerin genellikle yerel ihtiyaçların tespiti ve karşılanması noktasından gerekli ve zorunlu olduğu düşünülmektedir. Kendi kaynaklarını kontrol eden, kendi yönünü tayin eden, kendi süreçlerini kendisi belirleyen yerel birimlerin geliş(tiril)mesi için mutlaka dışsal bir desteğe ihtiyaç duyulur. Katılım en önemli destek kalemi olarak göze çarpmaktadır.

1.2.1.4. Etkinlik

Yerel yönetimlerin başarısı, halkın/toplumun genel ihtiyaçlarının etkili ve verimli şekilde en kısa süre içerisinde karşılanıp karşılanamayacağına bağlı olarak değişecektir. Bu nedenle yerel yönetimler çalışmalarında kendilerini, modern katılım yöntemlerinden yararlanma mecburiyetinde hissetmektedirler. Bu konu özellikle personel istihdamında önemli hale gelmektedir. Yerel yönetimlerin, hizmetin gerektirdiği kalitede donatılmış,

kabiliyetli ve üretim konusunda çalışkan personel istihdam etmeleri gerektiği kabul edilmektedir. Çünkü yerel yönetimdeki başarı, genel anlamda o işin uzmanı olan personele bağlıdır (Çelik vd. 2008, 91). Bu bağlamda etkin belediyeçilik düşüncesi çerçevesinde, şehirde yaşayan tüm insanların ortak genel ihtiyaçlarını karşılamak üzere, görevden sorumlu olan belediye tarafından hizmet ağı kurulmalıdır.

1.2.1.5. Yeniden Paylaşım

Siyaset kurumunun önemli değerlerinden yeniden paylaşım, para ve ekonomik kaynakların, insanlar ve kurumlar arasında, sosyal adalete uygun olmak kaydıyla, önceki paylaşımından farklı olarak paylaşılması anlamına gelmektedir. Yeniden paylaşım, uygulamada, fırsat eşitliğini sağlamalı; gelire orantılı vergi konulmasını, kamu kurumları aracılığıyla okullar, sosyal konutlar, hastaneler ve üniversiteler gibi kamu kurumlarının finansmanını ve gelir düzeyi düşük gruplara kamu organları aracılığıyla sosyal ve ekonomik destekte bulunulmasını sağlamalıdır (Eryılmaz, 2017: 170).

1.2.2. Yerel Demokrasi ve Unsurları

Günümüzde demokrasi anlayışının gelişmesi ve öncelik olması yerel yönetimlerin önemini arttırmış ve bu birimleri demokrasinin olmazsa olmaz unsuru haline getirmiştir. Bununla beraber katılım ve temsil imkanlarının bulunması halka en yakın birim olan yerel yönetimleri ön plana çıkarmış, demokrasiyle yerel yönetimlerin bağdaşmasını sağlamıştır (Bayrakçı, 2002, 91). Bu bağlam üzerinden hareket edildiği takdirde demokrasiyle yerel yönetimler arasındaki ilişkinin, yerel yönetimler ve demokrasi adına insanın

özgürleştirilmesinde ve insanların demokratik eğilimlerinin kuvvetlendirilebilmesinde birincil kuruluşlar olarak değerlendirilebileceği görülmektedir (Çelik vd. 2008, 89).

Bireyler, yerel düzeyde kendilerini özgür hissedebilecekleri, kendi bireysel tercihlerini yansıtabilecekleri bir çevrede bulunmak isterler. Demokrasi, yani toplumun kendisi ile ilgili kararları kendisinin verebilmesi ancak bireyin mutluluğu ile doğrudan biçimde alakalıdır. Bugün itibariyle demokrasinin bir alternatifinin bulunmadığı ifade edilmektedir. Demokrasinin alternatifi daha fazla demokrasi olarak değerlendirilmektedir. Demokrasiyi tesis etmenin yegane yolu katılımı ve toplumsal desteği maksimum seviyede temin etmekten geçer. Kendileri de demokratik birimler olan yerel yönetimler iş, işlem ve faaliyetlerinde katılımı sağlayıcı önlemleri almak, en üst düzeyde toplumsal mutabakata bağlı tercihler ortaya koymak durumundadırlar.

Toplumun genelini ilgilendiren kararlara halkın katılımı, bilinçli şekilde yönetime katılmasını, yerel yönetim ve merkezi yönetimle alınan kararlar doğrultusunda uzlaşmasını sağlamaktadır. Böyle durumlar toplumun genel ihtiyacına yönelik olmakla beraber, şahsi menfaatlerden daha çok kamu yararı anlayışıyla, gerekli ihtiyaçlar karşılanmaya çalışılacaktır (Eroğlu, 2006, 198). Yerel demokrasinin dayandığı unsurlar içerisinde, demokratik davranış ilkesi; etkinlik ve verimlilik ilkesi; sosyal adalet ilkesi; açıklık/şeffaflık ilkesi ve tarafsızlık ilkesi sayılmaktadır (Çelik vd. 2008: 90-93).

1.2.2.1. Demokratik Davranış İlkesi

Yerel yönetimler ve demokrasi arasındaki ilişki, demokrasinin kendi kendini yönetmesi ilkesiyle bağdaştırılmaktadır. Bunu da halkın doğrudan veya dolaylı katılımına bağlı olması gerektiği genel bir görüştür. Vatandaşların demokratik ilkelere ve davranışlara olan alışkanlıkları ilk olarak yerel yönetimler aracılığıyla olmalıdır. Yerel yönetimlere

katılım sağlanarak, olgun insan çerçevesinde ilgili yerel sorun hakkında tartışılarak ve hoşgörölü şekilde sonuca ulaşmanın bu süreçte öğrenilmesi gerekmektedir. Demokrasi, yerel düzeyde de başarılı olursa, ulusal düzey de başarılı olacaktır. Yerel meclisler rahatlıkla hemşehrilerin katılabildiği, karşılıklı etkileşim içerisinde oldukları araçlar olarak görölmektedir. Bu meclisler de yerel yöneticiler halka daha yakın olduğu için ihtiyaçları daha hızlı ve etkin karşılayabilecektir (Çelik vd. 2008: 90).

1.2.2.2. Etkinlik ve Verimlilik İlkesi

Yerel yönetimlerin başarı sağlanması, hizmetlerde gösterdikleri gayret ve kaliteden dolayı olmaktadır. Yerel yönetimlerin başarısı, halka göstermiş oldukları hizmetlerin etkili ve verimli şekilde ortaya konulmasından kaynaklanmaktadır. Bunun arka planında da yerel yönetimler içerisinde çalışan personelin, nitelikli donatılmış, yetenekli ve üretken olması kabul edilmektedir. Etkin belediyeçilik olma anlayışı, şehirde yaşayan hemşehrilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hizmet ağı kurulması gerekmektedir. Halkın isteklerini karşılamak, ihtiyaçlarına zamanında karşılık vermek etkin belediyeçiliğin önemli gereklerindedir. Buna bağlı olarakta etkin belediyeçiliğin geliştirilmesi için mali olanakların da geliştirilmesi gerekmektedir (Çelik vd. 2008: 91).

1.2.2.3. Sosyal Adalet İlkesi

Yerel yönetimler, demokrasinin başlangıç yeri olmasının yanında adalet ve insan haklarına da saygılı olmanın ilk öğrenildiği yer olarak kabul edilebilir. Belediye sınırları içerisinde her vatandaşa sınıf gözetmeksizin eşit davranılması, birlik ve beraberlik içerisinde

olunması, siyasi görüş din dil gibi unsurlarda ayırım yapmadan hizmeti gerçekleştirmeleri, belediyelerin sosyal adaletli olduğunu göstermektedir (Çelik vd. 2008: 92).

1.2.2.4. Açıklık/Şeffaflık İlkesi

Yerel yönetim organları karar verme ve uygulama süreci içerisinde gerek vatandaşa karşı gerekse devlete karşı açıklık ilkesi gereğince açık olmak zorundadır. Bu sayede halk, kendisinin seçtiği yerel yönetim birimlerini denetleme ve katılımı sağlayarak, yerel yöneticileri kendisine daha yakın hissedecektir. Halk açıklık ve şeffaflık ilkesinin bilincinde olduğu sürece, yerel yönetimleri zorlayacak ve onların daha disiplinli olmalarını sağlayacaktır. Belediyelerin halka yakınlaştırılması, belediye çalışmalarında açıklık ve şeffaflık sağlanması, halkın etkin ve aktif katılımı ile belediyelerin daha bilinçli hareket etmelerine yarar sağlayacaktır. Bu ilkeye uyulduğu durumda, her iki taraf açısından da olumlu gelişmeler göstereceğinden bir bütünleşme gerçekleşerek, hizmetler konusunda karşılıklı dayanışma sağlanacaktır (Çelik vd. 2008: 92).

1.2.2.5. Tarafsızlık İlkesi

Bu ilke çerçevesinde, yerel yönetimler sorumlu oldukları bölgede yaşayan hemşehrilere karşı eşit düzeyde hizmet vermelidir. Seçime kadar belli bir siyasi partinin adayını olsalar da, seçildikten sonra o şehrin tarafsız yöneticisi olmak zorundadırlar. Siyasi parti, din ayırımı göstermeksizin eşit ve adil şekilde hizmet etmelidirler. Bu yaklaşım, ilgili yerel yönetim biriminin uzun vadeli olmasında yararlı ve olumlu olacaktır. Tarafsızlık ilkesi kapsamında diğer taraftan, birime alınacak personelin de liyakatli, tarafsız davranılarak, işinin uzmanı kişiler olmasına özen gösterilmelidir (Çelik vd. 2008: 93).

İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE'DE YEREL KARAR ALMA SÜREÇLERİNE KATILIM VE GENÇLİK MECLİSLERİ

Yerel karar alma süreçlerine birey/vatandaş katılımı konusu, uluslararası sözleşmeler ve ulusal düzeydeki yasal düzenlemeler perspektifinden hareketle incelemeye tabi tutulması gereken bir mevzudur. Katılım evrensel bir meseledir. Demokrasi seviyesinin yükselmesi, bireylerin kendilerine olan güvenlerinin artması, eğitim düzeyinin ilerlemesi, daha fazla eleştiren, daha çok katılmak isteyen bireylerin yaygınlaşması kamu yönetiminde karar alma süreçlerine daha fazla katılımı önceleyen bir yaklaşımı gündeme getirmektedir. Yerel karar alma süreçlerine katılımı destekleyen, zorunlu kılan ya da kolaylaştıran unsurların incelenmesi, bu yol ve yöntemlerin arka planını anlama adına bir ihtiyaç olarak ön plana çıkmaktadır. Katılım konusunda, özellikle de yerel karar alma süreçlerinde gençlik meclislerinin ne şekilde rol aldığı konusu irdelenmesi gereken bir başka noktadır.

2.1. Yerel Katılıma Yönelik Uluslararası Düzenlemeler ve AB'nin Rolü

Yerel düzeyde karar alma süreçlerine katılım konusu Türkiye açısından uluslararası nitelikli metinlerde/sözleşmelerde ve özellikle Avrupa Birliği İlerleme raporlarında kendisine yer bulmuştur. Bu metinler Türkiye'nin tercihlerine yön vermiş, yerel yönetim reformları başta olmak üzere farklı aşamalarda, karar vericileri yönlendirmiştir.

2.1.1. Avrupa Kentsel Şartı: Katılıma Yönelik Düzenlemeler

2008 yılında Avrupa Konseyi, 15. Genel Kurul toplantısında yayınladığı bir manifesto ile ortak miras kabul edilen kentlilik bilincini ve demokratik karar alma

süreçlerine halkın aktif katılımını kurumsallaştırmak için “Yeni Bir Kentlilik için Avrupa Kentsel Şartı”nı kabul etmiştir. İlki 1992 yılında yayınlanan Avrupa Kentsel Şartı 27-29 Haziran 2008’de Strasbourg’da yerel yönetimler için rehber ve bağlayıcı bir karar metni olarak kentsel yenileme, büyüme, teknolojik dönüşüm, göç, işsizlik, istihdam gibi sorunlar ve ekolojik değerlere saygı, cinsiyet eşitliği, adil ve özgürlükçü, eşitlikçi sosyal ekonomik yaşam ve kent hakları temelinde yenilenerek kabul edilmiştir (Özlüer, 2019).

Avrupa Kentsel Şartı, dayanışma ve işbirliğini esas almakta, ayrımcılığın olmadığı, katılımı yönetilen güvenli bir kenti öngörmektedir. Şarta göre, kent haklarının gerçekleşmesi hemşehrilerin dayanışma ve sorumlu hemşehriliğe ilişkin eşit yükümlülükleri kabul etmesine bağlanmıştır (Erdem, 2011: 30-31).

Avrupa Kentsel Şartı, 20 maddelik bir bildirge ve 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır. Bildirgedeki maddeler kısaca şu şekilde sıralanabilir (TMMOB, Mimarlar Odası Ankara Şubesi, 2019):

- Güvenlik: Suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış güvenli bir kent;
- Sağlıklı bir çevre: Hava, gürültü, su ve toprak kirliliğinden arınmış, doğal kaynakları korunan çevre;
- İstihdam: Kişisel ekonomik özgürlüklerin sağlanması ve yeterli istihdam olanaklarının yaratılarak, ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının artırılması;
- Konut: Konut dokunulmazlığının garanti edildiği, mahremiyetin sağlandığı, sağlıklı, erişilebilir, yeterli konut stokunun sağlanması;
- Dolaşım: Birbirinin hareket kabiliyetini sınırlamayan ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan toplu taşıma, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler gibi araç kullanıcıları arasında, düzenin sağlanması;

- Sağlık: Akıl ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı olacak çevre ve koşulların sağlanması;
- Spor ve dinlence: Yaşı ve gelir durumuna bakılmaksızın, her birey için, boş vakitlerini değerlendirebileceği ve spor yapabileceği olanakları tesis etmek;
- Kùltürler arası kaynaşma: Farklı etnik kökene ve kùltüre sahip bireyleri barındıran toplulukların huzur ve güven ortamı içinde yaşamalarının sağlanması;
- Mimari ve Fiziksel açıdan kaliteli bir çevre: Tarihi mirasın duyarlı bir biçimde restorasyonu ve fiziksel mekanların uyumlu ve güzel bir biçimde nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla düzenlenmesi;
- İşlevlerin uyumu: Sosyal aktivitelerin, yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ile ilintili olmasının sağlanması;
- Katılım: Kurum ve kuruluşlar arasındaki dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde; yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanarak gereksiz bürokrasiden arındırılması;
- Ekonomik kalkınma: Tüm yerel yönetimlerin, ekonomik kalkınmaya konusunda sorumluluk bilinciyle katkı sağlamaları;
- Sürdürülebilir kalkınma: Ekonomik kalkınma ile çevrenin korunması ilkeleri arasında yerel yönetimlerin uzlaşma sağlaması;
- Mal ve hizmetler: Yerel yönetimler, özel sektör veya her ikisinin işbirliği ile erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunulması;
- Doğal kaynaklar: Beldede yaşayanların yararı gözetilerek, yerel doğal kaynak ve değerlerin; yerel yönetimlerce, eşit, akılcı, dikkatli ve verimli bir şekilde, idare edilmesi ve korunması;

- Kişisel bütünlük: Bireylerin kültürel, sosyal, ahlaki ve ruhsal gelişimine yönelik kentsel koşulların oluşturulması;
- Belediyeler arası işbirliği: Bireylerin yaşadıkları beldenin, uluslararası veya diğer beldelerle ilişkilerine doğrudan katılımında özgür olmaları ve özendirilmeleri;
- Finansal yapı ve mekanizmalar: Bu deklarasyonda tanımlanan hakları sağlayabilmeleri için yerel yönetimlerin yetkilendirilerek, gerekli mali kaynakları bulmalarının kolaylaştırılması;
- Eşitlik: Yerel yönetimlerin; bütün bireylere cinsiyet, yaş, etnik köken, din, sosyal, iktisadi ve siyasi ayırım gözetmeden, fiziksel veya zihinsel özürlerine bakılmadan; eşit derecede sunulmasını sağlamakta yükümlü olması.

Yukarıda sıralanmış olan 20 maddelik düzenlemenin gündelik hayattan, toplumun hemen hemen tüm kesimlerine yönelik hususlar içermektedir. Fiziksel, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal çevreyi etkileyebilecek nitelikteki bu hususlar başta Avrupa olmak üzere, aslında tüm yerel yönetim sistemlerinin doğrudan ya da dolaylı biçimde etkilemektedir. Yerel yönetimlerle ilgili uluslararası metinler içinde Avrupa merkezli mevzuat/düzenlemelerin yeri oldukça fazladır. Ülkeler demokratikleşme ve insanca yaşama adına kaliteyi yükseltici tüm adımlara sıcak bakma eğilimindedirler. Demokrasiye itibar ettiğini gösteren sistemler bu yönde hareket etmektedirler.

2.1.2. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (Avrupa Konseyi): Katılıma Yönelik Düzenlemeler

Yerel yönetimler açısından dünyada en önemli metinler arasında sayılan ve pek çok ülkenin dikkatle incelemek durumunda kaldığı bir düzenleme olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Türk yerel yönetimler sisteminin de en fazla itibar ettiği dış kaynaklı metindir.

Şart, Avrupa Konseyi bünyesinde 15 Ekim 1985 tarihinde imzaya açılmış ve Türkiye tarafından da 21 Kasım 1988'de imzalanmıştır. Şart, giderek artan görev ve sorumlulukların karşılanması için yerel yönetimlere esneklik tanınması, yerel yönetimlere görevlerini en iyi şekilde gerçekleştirecek yönetim yapısını sağlanması ve yerel yönetimleri merkez müdahalesinden korunmasını amaçlamaktadır. (Alagöz, 2019). AYYÖŞ ile getirilen düzenlemeler yaklaşık 35 yıldır tartışılmakta, özellikle yerellik ilkesi ışığında yerel yönetimler kendilerine çok ciddi bir dayanak bulmuşa benzemektedir. Ancak, Şart tüm ülkelerde ve koşulsuz biçimde kabullenilmiş değildir. Türkiye’de olduğu gibi bir çok ilke düzenlemelerden bazılarını çekince koymuşlar, ihtiyatla yaklaştıkları hususları zamana bırakmak suretiyle aceleci davranmama yolunu seçmişlerdir. Avrupa Yerel Özerklik Şartının kapsamı ve temel ilkeleri şu şekilde sıralanabilir (Alodalı vd, 2007: 3-4):

Yerel Yönetimler Özerklik Şartı üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, özerk yerel yönetim kurumunun dayandığı başlıca ilkeler sayılmaktadır. Bu ilkeler, seçilmiş yöneticilerin çalışma koşulları, yönetsel denetimin niteliği ve sınırı, yerel yönetimlerin kaynak özerkliği, yerel yönetimler arası ve merkezi idareler ile yerel yönetimler arası işbirliği ve dayanışmanın esasları ve yargısal denetimin sağlanması gibi konulardır. Yerel yönetimler üzerindeki devlet denetiminin azaltılması ve kendilerine görevleri ile orantılı gelir kaynaklarının sağlanması gereği de, şartın bu bölümünde yer almaktadır. Yerel Yönetimler Özerklik Şartının ikinci bölümünde, bu Şart’ı onaylamış olan devletlerin yükümlülük ve sorumluluklarıyla ilgili kurallar yer almaktadır. İlkelerin birbirlerini bütünlemede olduğu dikkate alınarak ve yerinden yönetim özerkliği ile ilgileri hesaba katılarak devletlerin çekince koymakta özgür davranabilecekleri maddeler ayrı ayrı gösterilmiştir. Şartın son bölümü, uygulama ve yürürlük koşulları ile ilgili kuralları kapsamaktadır

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 2. Maddesi, “özerk yerel yönetimlerin anayasal ve hukuki dayanağını düzenlemiştir. “Özerk yerel yönetimler ilkesi ulusal mevzuatla ve uygun olduğu durumlarda anayasa ile tanınacaktır”. Şartın ilk bölümünde düzenlenen maddeler şu şekilde sıralanabilir (www.tbb.gov.tr, 2019):

- Özerk yerel yönetim kavramı yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı anlamını taşır. Bu hak, doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır. Bu hüküm, mevzuatın olanak verdiği durumlarda, vatandaşlardan oluşan meclislere, referandumlara veya vatandaşların doğrudan katılımına olanak veren öteki yöntemlere başvurulabilmesini hiçbir şekilde etkilemeyecektir (Madde 3).
- Özerk yerel yönetimlerin kapsamı; 1- Yerel yönetimlerin temel yetki ve sorumlulukları anayasa ya da kanun ile belirlenecektir. Bununla beraber, bu hüküm yerel yönetimlere kanuna uygun olarak belirli amaçlar için yetki ve sorumluluklar verilmesine engel teşkil etmeyecektir. 2- Yerel Yönetimler, kanun tarafından belirlenen sınırlar içerisinde, yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan veya başka herhangi bir makamın görevlendirilmemiş olduğu tüm konularda faaliyette bulunmak açısından tam takdir hakkına sahip olacaklardır. 3- Kamu sorumlulukları genellikle ve tercihan vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından kullanılacaktır. Sorumluluğun bir başka makama verilmesinde, görevin kapsam ve niteliği ile yetkinlik ve ekonomi gerekleri gözönünde bulundurulmalıdır. 4- Yerel makamlara verilen yetkiler normal

olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler öteki merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz. 5- Yerel makamların merkezi veya bölgesel bir makam tarafından yetkilendirildiği durumlarda, bu yetkilerin yerel koşullarla uyumlu olarak kullanılabilmesinde yerel makamlara olanaklar ölçüsünde takdir hakkı tanınacaktır. 6- Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendileriyle olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde danışılacaktır (Madde 4).

- Yerel Yönetim Sınırlarının Korunması; Yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz (Madde 5).
- Yerel Makamların Görevleri İçin Gereken Uygun İdari Örgütlenme ve Kaynaklar; Kanunla düzenlenmiş daha genel hükümlere hanel getirmemek koşuluyla, yerel makamlar kendi iç idari örgütlenmelerini, bunları yerel ihtiyaçlarla uyumlu kılmak ve etkin idare sağlamak amacıyla, kendileri kararlaştırabileceklerdir. Yerel yönetimlerde görevlilerin çalışma koşulları liyakat ve yeteneğe göre yüksek nitelikli eleman istihdamına imkan verecek ölçüde olmalıdır; bu amaçla yeterli eğitim olanaklarıyla ücret ve mesleki ilerleme olanakları sağlanmalıdır (Madde 6).
- Yerel Düzeydeki Sorumlulukların Kullanılma Koşulları; 1-Yerel düzeyde seçilmiş temsilcilerin görev koşulları görevlerin serbestçe yerine getirilmesi olanağını sağlayabilmelidir. 2- Görev koşulları söz konusu görevin yürütülmesi sırasında yapılacak masrafların uygun biçimde mali tazminiyle birlikte, uygunsa, kazanç kaybının tazminine veya yapılan işin karşılığında ücret ve buna tekabül eden sosyal sigorta primlerinin ödenmesine olanak sağlayacaktır.

3- Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetler kanunla veya temel hukuki ilkelere göre belirlenir (Madde 7).

- Yerel Makamların Faaliyetlerinin İdari Denetimi; 1- Yerel makamların her türlü idari denetimi ancak kanunla veya anayasa ile belirlenmiş durumlarda ve yöntemlerle gerçekleştirilebilir. 2- Yerel makamların faaliyetlerinin idari denetimi normal olarak sadece kanunla ve anayasal ilkelerle uygunluk sağlamak amacıyla yapılacaktır. Bununla beraber, üstmakamlar yerel makamları yetkili kıldıkları işlerin gereğine göre yapılıp yapılmadığını idari denetimine tabi tutabileceklerdir. 3- Yerel makamların idari denetimi, denetleyen makamın müdahalesinin korunması amaçlanan çıkarların önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmalıdır (Madde 8).
- Yerel Makamların Mali Kaynakları; 1- Ulusal ekonomik politika çerçevesinde, yerel makamlara kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar sağlanacaktır. 2- Yerel makamların mali kaynakları anayasa ve kanunla belirlenen sorumluluklarla orantılı olacaktır. 3- Yerel makamların mali kaynaklarının en azından bir bölümü oranlarını kendilerinin kanunun koyduğu sınırlar dahilinde belirleyebilecekleri yerel vergi ve harçlardan sağlanacaktır. 4- Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca izlenebilmesine olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik arz etmeli ve esneklik taşımalıdır. 5- Mali bakımdan daha zayıf olan yerel makamların korunması, potansiyel mali kaynakların ve karşılanması gereken mali yükün eşitsiz dağılımının etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik mali eşitleme yöntemlerinin veya buna eş önlemlerin alınmasını gerektirir. Bu yöntemler ve önlemler yerel makamların kendi sorumluluk alanlarında kullanabilecekleri takdir hakkını azaltmayacaktır. 6- Yeniden dağıtılan kaynakların yerel makamlara tahsisinin

nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir biçimde danışılacaktır. 7- Mümkün olduğu ölçüde, yerel makamlara yapılan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşımayacaktır. Hibe verilmesi yerel makamların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine hanel getirmeyecektir. 8- Yerel makamlar sermaye yatırımlarının finansmanı için kanunla belirlenen sınırlar içerisinde ulusal sermaye piyasasına girebileceklerdir (Madde 9).

- Yerel Makamların Birlik Kurma ve Birliklere Katılma Hakkı; 1- Yerel makamlar yetkilerini kullanırken, ortak ilgi alanlarındaki görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, başka yerel makamlarla işbirliği yapabilecekler ve kanunlar çerçevesinde birlikler kurabileceklerdir. 2- Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır. 3- Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dahilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilirler (Madde 10).
- Özerk Yerel Yönetimlerin Yasal Korunması; Yerel yönetimler kendi yetkilerinin serbestçe kullanımı ile anayasa veya ulusal mevzuat tarafından belirlenmiş olan özerk yönetim ilkelerine riayetini sağlanması amacıyla yargı yoluna başvurma hakkına sahip olacaklardır (Madde 11).

Türkiye'nin bu Şart ile ilgili olarak çekince koyduğu maddelerin şu şekilde sıralanabilir (Alodalı, vd., 2007: 5-6):

- Yerel yönetimlere, kendilerini doğrudan doğruya ilgilendiren konularla ilgili planlama ve karar alma süreçleri içinde, olabildiği ölçüde, uygun bir zamanda ve biçimde danışılması konusu (4. Maddenin, 6. Fıkrası).

- Yerel yönetimlerin yönetsel örgüt yapılarının kendilerince belirlenmesi ile ilgili madde (6. Maddenin, 1. Fıkrası).
- Seçimle gelinen görev yerlerinde bulunanların görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve etkinliklerin yasayla ve temel tüzük ilkelerine göre belirlenmesi konusu (7. Maddenin 3. Fıkrası)
- Yönetsel denetime ancak yönetsel denetimle korunmak istenen yararlar ile orantılı olması durumunda izin verilmesi durumu (8. Maddenin, 3. Fıkrası).
- Yerel yönetimlere kaynak sağlanmasında, hizmet maliyetindeki artışların olabildiğince hesaba katılması konusu (9. Maddenin, 4. Fıkrası).
- Dağıtılan kaynakların yerel yönetimlere verilmesinin nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun biçimde danışılması ile ilgili madde (9. Maddenin, 6. Fıkrası).
- Yapılacak mali yardımların, yerel yönetimlerin kendi politikalarını uygulama konusundaki temel özgürlüklerin ortadan kaldırılmamasına yönelik madde (9. Maddenin, 7. Fıkrası).
- Yerel yönetimlere, ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için derneklere üye olma ve uluslar arası birliklere katılma hakkının tanınması ile ilgili madde (10. Maddenin, 2. Fıkrası).
- Yerel yönetimlere, başka ülkelerdeki yerel yönetimlerle işbirliği yapma hakkının tanınması konusu (10. Maddenin, 3. Fıkrası).
- Yerel yönetimlerin, kendilerine iç tüzük de tanınmış olan yetkileri serbestçe kullanabilmeleri ve özerk yerinden yönetim ilkesini koruyabilmeleri için yargı yollarına başvuru hakkının tanınması ile ilgili madde (11. Madde).

2.1.3. Avrupa Birliği İlerleme Raporları: Katılım ve Gençlik Politikalarına Yönelik Öneriler

Türkiye'nin 1959 yılında başlayan 1963 tarihli Ankara Antlaşması ile artık ülkenin en önemli hedefi haline gelen Avrupa Birliği macerası, özellikle 1999 yılında verilen Adaylık statüsü ve 2004 yılında başlatılan tam üyelik müzakereleri ile yakın zamana kadar kamu yönetimi reformlarının motoru olmuştur. Son dönemlerde karşılıklı olarak görülen tavsama ve isteksizliği bir kenara bırakırsak, aslında AB üyelik süreci her iki tarafın da bir şekilde önemseydiği bir ilişki biçimi olarak göze çarpmaktadır. Önümüzdeki dönemde ilişkilerde çözölme belki gündeme gelebilse bile, Türkiye'de reform sürecini kolaylaştırdığı ve vesayetçi çevrelerin dayatmasıyla atılamayan adımların önünü bir şekilde açabilmesi dolayısıyla AB adaylık dönemi kolaylaştırıcı etki yaptı. Ayrıca, AB ve Avrupa Konseyi nezdinde kabul edilen düzenlemeler, akdedilen sözleşmeler Türk kamu yönetimi ve yerel yönetim sistemleri için çok yararlı oldu. Bu anlamda İlerleme Raporları yakından takip edilen, içeriği çok tartışılan metinler olarak dikkat çekti.

İlerleme raporlarında ve sair Avrupa Birliği dokümanlarında dikkat çeken başlıklardan biri Türkiye'de Gençlik politikaları konularıdır. 1998 yılından bu yana hazırlanan ve kamuoyu ile paylaşılan Avrupa Birliği Türkiye İlerleme raporlarında, eğitim, yerelleşme, hesap verebilirlik, katılım, demokrasi, kent konseyleri gibi konulara yer verilmektedir. Yıllara göre yayınlanan ilerleme raporlarında da bu gelişmeler irdelenmiş, katılım ve gençlik politikalarına yönelik eleştiri ve tavsiyelerde bulunulmuştur. 1998-2019 yılları arası ilerleme raporları aşağıda irdelenmekte, ön plana çıkan hususların altı çizilmektedir.

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 1998 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

1995 yılında, TBMM tarafından *Anayasa'da bazı değişiklikler* yapıldı; bunlar, Türkiye'de demokrasinin güçlendirilmesine katkıda bulunan olumlu bir adımdı. Örneğin, bu değişiklikler, sendika gibi herhangi bir örgütün, siyasî faaliyetlere katılmasını mümkün kılmaktadır; asgarî seçmen yaşı 21'den 18'e indirilmiştir ve yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına seçme hakkı verilmiştir; siyasî partilerin işleyişinde önemli bir reform yapılmıştır; siyasî partilere üye olmak için asgarî yaş 21'den 18'e indirilmiştir; siyasî partilere üye olma hakkı, üniversitelerin akademik personeline ve üniversite öğrencilerine de tanınmıştır. Ancak, bu değişiklikler için gereken yasal düzenlemeler henüz tamamlanmış değildir. Örneğin, siyasî partilerin işleyişi konusunda ve yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının seçme hakkı konusunda henüz herhangi bir yasa çıkarılmamıştır (Avrupa Komisyonu, 1998: 8-9).

Örgütlenme özgürlüğü bazı sınırlamalara tabidir. Örneğin dernekler, yetkili makamlardan izin almaksızın, yabancı dernekleri Türkiye'ye davet edemezler, kamuoyuna açıklama yapamazlar veya kendi mekanları dışında herhangi bir faaliyet düzenleyemezler. Son yıllarda, Türk sivil toplum kuruluşlarının sayısı ve faaliyetleri önemli ölçüde artmıştır (Avrupa Komisyonu, 1998: 14).

Türkiye'nin nispeten genç nüfusu, potansiyel olarak büyük bir ekonomik avantajdır. Fakat, son zamanlarda sağlanan önemli ilerlemeye rağmen, Türkiye beşerî gelişme bakımından hâlâ geridedir. Kamusal sağlık ve eğitim sistemlerinin yetersizlikleri, doğrudan doğruya beşerî sermayenin kalitesini ve böylece ekonominin rekabet baskılarına dayanma kapasitesini etkilemektedir (Avrupa Komisyonu, 1998: 23).

Komisyon, Türkiye ile mutabık kalınacak usullere uygun olarak, Türkiye'nin 2000-2004 yıllarında Sokrates, Leonardo ve Avrupa İçin Gençlik Programlarına katılma

imkanını öngörmektedir. Bu katılım, kültürlerin ve zihniyetlerin birbirine yaklaşmasına hizmet edecektir. Bu amaçla, uygun finansmana ek olarak, Türkiye'nin programlara katılan kişilerin serbest dolaşımını sağlaması gerekli olacaktır (Avrupa Komisyonu, 1998: 36).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 1999 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Siyasî partiler sistemiyle ilgili olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Ağustos 1999'da Siyasî Partiler Kanunu'nda siyasî partilerin kapatılmasını ve üyelerinin siyasî hayata katılmaktan men edilmelerini zorlaştıran bazı değişiklikler yaptı.

Parlamento'nun yapısında değişiklik olmadı. Nisan 1999'da yeni TBMM'nin oluşması, anayasal kurallara uygun şekilde gerçekleşti. Meclis'in yetkilerine saygı gösterilmekte ve muhalefet Meclis'in faaliyetlerine tam olarak katılmaktadır.

TBMM'nde bir siyasî partinin temsil edilmesi için %10'luk ulusal baraj, kullanılan 31 milyon geçerli oydan yaklaşık 5 milyonunun temsil edilmemesine neden oldu. (Avrupa Komisyonu, 1999: 9).

Türkiye, nüfusun yapısı bakımından elverişli bir durumda olup nispeten genç bir nüfusa sahiptir. Ancak, diğer başvuran ülkelere kıyasla beşerî sermaye düzeyi nispeten düşüktür. Beşerî sermaye açısından Türkiye'nin rekabet yeteneği, daha da bozulabilir ve düşük eğitim düzeyi/düşük ücretler kısır döngüsüne girebilir (Avrupa Komisyonu, 1999: 24).

Eldeki bilgiler, bu alanda kaydedilen ilerlemeye ilişkin bir değerlendirme yapılmasına imkan vermemektedir. Komisyon ve Türk makamları, halen, Leonardo da Vinci II, Socrates II ve Avrupa İçin Gençlik başlıklı Topluluk programlarına Türkiye'nin gelecekte katılmasına imkan vermek üzere Türkiye'de uygulamaya konulacak

hazırlayıcı düzenlemeleri görüşmektedir. Bu düzenlemeler için AB finansmanı öngörülmektedir (Avrupa Komisyonu, 1999: 40).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2000 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir

Parlamentonun yapısında değişiklik olmamıştır ve yetkilerine saygı gösterilmeye devam edilmektedir. Muhalefet, parlamentonun faaliyetlerine tam olarak katılmaktadır.

Nisan/Mayıs 2000'de gerçekleşen cumhurbaşkanı seçimleri arifesinde, parlamento yasama işinden büyük ölçüde uzaklaşmıştır. Bunun bir sonucu olarak, beklenen siyasal reformlar konusunda çok sınırlı parlamento çalışması not edilebildi (Avrupa Komisyonu, 2000: 10).

Öğretimin iyileştirilmesi Türkiye'de yüksek bir öncelik olmaya devam etmektedir. Komisyon (toplam 175 milyon Euro tutarındaki hibeler yoluyla) Türkiye'de eğitim ve öğretim programlarına destek vermektedir. Türkiye, 1997 yılında, zorunlu öğrenim süresini 5 yıldan 8 yıla çıkarmak suretiyle önemli bir adım attı. Böylece, üç yıl sonra orta öğrenimdeki ve altı yıl sonra yüksek öğrenimdeki öğrencilerin sayısı artacaktır. Bundan başka, Sekizinci 5 Yıllık Kalkınma Planı, 2005 yılında orta öğrenimde okullaşma oranının %75'e çıkmasını öngörmektedir. Ayrıca, orta öğrenim içinde mesleki ve teknik öğrenimin oranı 2005 yılında %35'e çıkarılacaktır (Avrupa Komisyonu, 2000: 42).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2001 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir

Sivil toplum örgütlerinin (STÖ) uluslararası bağlantılarının kurulmasına ilişkin bazı küçük gelişmeler, halen Mecliste görüşülmekte olan Medeni Kanun değişiklikleri ile sağlanabilir (Avrupa Komisyonu, 2001: 26).

Siyasi partilerce izlenmesi gereken ilkelerle ilgili Anayasa hükmü değiştirilmiştir. Bir siyasi partiye müeyyide getirebilmesi, yelerin temel bazı ilkeleri ihlal eden “faaliyetlerinin” partinin tamamı tarafından açıkça desteklenmesi durumunda mümkündür. “Faaliyetlerinin” ağırlığına bağlı olarak, Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin tamamen kapatılması yerine, partilerin kısmen veya tamamen yasaklanması kararını alabilir. Ayrıca, bu değişiklik siyasi partilere orantılı yaptırımlar uygulanmasına yol açabilir; ancak, siyasi partilerin yasaklanması gerekçeleri hâlâ değiştirilmemiştir (Avrupa Komisyonu, 2001: 26).

Türkiye'nin bu alanlardaki Topluluk programlarına (Sokrates, Leonardo Da Vinci ve Gençlik) katılımına ilişkin hazırlıklara yeni bir ivme kazandırılmıştır. Türkiye'nin programlara 2003 yılından itibaren tam olarak katılımı amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yönetiminde bir hazırlık dönemi 2001 yılı içinde başlayacaktır. Bu aşamada, Ulusal Ajansın kurulmasına ilişkin açık bir öneriye ihtiyaç vardır (Avrupa Komisyonu, 2001: 72).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2002 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir

Aşağıdaki alanlara teknik yardım ve yatırım desteği sağlanmaktadır: Kolluk birimlerince uygulanacak modern sorgulama tekniklerinin geliştirilmesi ve örgütlü suçlar, uyuşturucu ve sahtecilikle mücadele. Sivil toplumun geliştirilmesine yönelik girişimler, çoğulculuk ve kültürel farklılıktan, kadınların sağlık hakları konularına kadar çeşitlilik göstermektedir. Türkiye, aynı zamanda, Avrupa İnsan Hakları ve Demokrasi Girişimi (EIHRD) çerçevesinde “odak ülkedir”. Bu durum Türkiye'nin, ifade özgürlüğü ve bağımsız medya, etkili yönetim, yargıya erişimin iyileştirilmesi, işkencenin önlenmesi ve işkence mağdurlarının rehabilitasyonu için destek sağlanması, ayrımcılığa ve ırkçılığa karşı mücadeleye yönelik projelerden yararlanmasına olanak sağlamaktadır.

Bu tür projelerin büyük bir kısmı, sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülecektir (Avrupa Komisyonu, 2002: 5).

Son yıllarda gerçekleştirilen kayda değer ilerleme ve ,zerinde durulması gereken diğer alanlar dikkate alındığında, Türkiye'nin, demokrasinin güçlendirilmesi ve insan haklarının korunması ile ilgili reform sürecini yasal ve fiili açıdan sürdürmesi teşvik edilmektedir. Bu husus, Türkiye'nin siyasi kriterlere tam uyum çerçevesinde, kalan engelleri de aşmasını sağlayacaktır (Avrupa Komisyonu, 2002: 38).

Ocak 2002'de çıkarılan bir Bakanlar Kurulu Kararıyla, Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde AB Eğitim ve Gençlik Programları Daire Başkanlığı kurulmuştur. Söz konusu Daire Başkanlığına, çeşitli Bakanlıklardan destek alınarak, yedi personel atanmıştır. Bu Daire Başkanlığının, üç Topluluk programından (Sokrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik) sorumlu Ulusal Ajans olarak faaliyet gösterecek bir Merkez haline gelmesi planlanmıştır. Bu Başkanlığa, yasal statü kazandırılması ve başkanlığın işlevsel hale getirilmesi amacıyla, Devlet Planlama Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılması yönündeki çalışmalar sürdürülmektedir (Avrupa Komisyonu, 2002: 90-91).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2003 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Siyasi partilere ilişkin olarak, 4'üncü uyum paketi ile, Ekim 2001 tarihli Anayasa değişikliğine uyum sağlamak üzere Siyasi Partiler Kanununda bir dizi değişiklik yapılmıştır. Değişikliklerden biri, siyasi partilerin kapatılmasını zorlaştırmaya yöneliktir. Bir partinin kapatılabilmesi için Anayasa Mahkemesinin beşte üç çoğunlukla karar vermesi gerekmektedir (Avrupa Komisyonu, 2003: 30).

Türkiye'nin ilgili Topluluk programlarına katılımından sorumlu birimin Ocak 2002'de Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde kurulmasını takiben, 32 yeni personel atanma ve

farklı bakanlıklardan görevlendirme suretiyle istihdam edilmiştir. Söz konusu birim, gelecekte Sokrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programlarından sorumlu olacak olan Ulusal Ajans olarak faaliyet göstermektedir. Bu birim, Komisyon ile işbirliği halinde çalışma planları oluşturmuş ve hazırlık tedbirlerinin tümünü uygulamaya koymuştur. Söz konusu birimin Türk Ulusal Ajansı olarak faaliyet göstermesini teminen hukuki statüsünü ve idari ve mali özerkliğini düzenlemek amacıyla, Temmuz 2003'de Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılmıştır (Avrupa Komisyonu, 2003: 95).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2004 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Siyasi Partiler Kanunu, partilerin kapatılması imkanını sınırlayacak şekilde değiştirilmiştir. Kanunun çeşitli hükümleri Avrupa standartlarının gerisindedir (Avrupa Komisyonu, 2004: 15).

Eğitim ve öğretim ve gençlik, öncelikle Üye Devletlerin sorumluluğundadır. AT Antlaşması, Topluluğun, eğitimin kalitesinin artırılmasına ve Üye Devletlerin faaliyetlerini destekleyen ve tamamlayıcı bir mesleki eğitim politikasının uygulanmasına katkı sağlamasını hüküm altına almıştır. Topluluk mevzuatı, göçmen işçi çocuklarının eğitimine ilişkin bir direktiften ve eylem programları ile tavsiyelerden oluşmaktadır. Üye Devletlerin bu bölümle ilgili Topluluk Programlarına (Leonardo Da Vinci, Socrates ve Gençlik) etkili biçimde katılıma ilişkin gerekli uygulama kapasitesine sahip olmaları gerekmektedir.

Leonardo Da Vinci, Socrates ve Gençlik isimli Topluluk Programlarına katılımı ilgili olarak Türkiye'deki ulusal kurumlar ve Türk Ulusal Ajansı dikkate değer ilerleme sağlamıştır. Türkiye, gerekli hazırlık önlemlerini tamamlamış ve Nisan 2004'ten bu yana Programlara tümüyle katılım sağlamıştır. Türk Ulusal Ajansı personel ve alt

yapıya ilişkin uygulama kapasitesini geliştirmiştir ve Programların uygulanmasına yönelik ilk deneyimler oldukça tatmin edicidir (Avrupa Komisyonu, 2004: 108).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2005 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Dernek kurma özgürlüğüyle ilgili olarak, yeni Dernekler Kanunu Kasım 2004'te yürürlüğe girmiştir. Geçen yılki İlerleme Raporu'nda da belirtildiği üzere bu kanun, devletin derneklerin faaliyetlerine müdahale ihtimalini azaltması açısından önem taşıdığı gibi, derneklere birçok fiili yarar sağlamaya başlamış, böylece Türkiye'de sivil toplumun daha da gelişmesine yardımcı olmuştur.

Buna karşın Dernekler Kanunu'nun hükümlerinin uygulanmasını ayrıntılandıran Mart 2005 Yönetmeliği, adlarının ve/veya amaçlarının Anayasa'ya aykırı olduğu değerlendirilen derneklerin tesciline sınırlamalar getirmektedir. Bu uygulama devletin bölünmez bütünlüğü ilkesine atıfta bulunan ve laiklik ilkesini yorumlayan Anayasa maddeleriyle bağlantılı dikkate değer bir kaygı unsurudur ve fiiliyatta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesine (toplantı ve örgütlenme özgürlüğü) aykırılık taşıdığı ve amaçları arasında belirli bir kültürel kimliği veya dini tanıtmayı amaçlayan derneklerin hala tescil edilememesi anlamına gelmektedir. Gerçekte, resmen tescil edilmeye çalışan bu tür derneklerin zorluklarla karşılaştığına yönelik raporlar bulunmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2005: 31).

Eğitim, öğretim ve gençlik alanlarındaki Topluluk programlarının (Leonardo da Vinci, Socrates, Youth) mali yönetiminin sağlıklı bir şekilde sağlanması için Üye Ülkelerin hukuki, idari, mali çerçevelere ve gerekli uygulama kapasitesine sahip olmaları gerekmektedir.

Eğitim ve öğretim alanında Türkiye, Nisan 2004 ayından bu yana Topluluğun Leonardo da Vinci, Socrates ve Youth programlarına son derece başarılı bir şekilde katılmaktadır.

Türk Ulusal Ajansı tarafından yürütülen bilgilendirme kampanyalarının da desteğiyle, bu programlar öğrenciler ve genç profesyoneller arasında büyük ilgi görmüştür. 2004 yılında zaten önemli bir şekilde artış kaydeden başvuru sayısı 2005 yılında daha da yükselmiştir.

Türk Ulusal Ajansı, projelerle ilgili seçim, sözleşme, menfaat sahiplerine ödeme, proje denetleme ve Komisyona bilgi verme dâhil, programların dağıtılmış faaliyetlerin yönetimine ilişkin görevlerini tatminkâr bir şekilde yerine getirmiştir. Türk Ulusal Ajansı, AB ortaklarıyla birlikte 9000'den fazla Türk katılımcının dâhil olduğu projeler için bu faaliyetlere tahsis edilen fonların % 90'ının ihalesini gerçekleştirebilmiştir. Türk Ulusal Ajansının, başvuru sayılarındaki önemli artışla baş edebilmek için yönetim kapasitesini takviye etmeye yönelik çabalarını sürdürmesi gerekmektedir.

Devlet Planlama Teşkilatı, Milli Eğitim Bakanlığı, AB İşleri Genel Sekreterliği, Yüksek Öğretim Kurulu, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Türk İş Kurumu temsilcilerinden oluşan bir Yönetim ve İzleme Komitesi, Birlik Programlarının uygulanmasına yönelik genel politikalar belirlemek ve Ulusal Ajansın çalışmasını izlemekte ve değerlendirmek için düzenli toplantılar yapmaktadır. Programların, bu alandaki ulusal politikalara da faydalı olmasını sağlamak için, sektörel bakanlıkların Yönetim ve İzleme Komitesine etkin katılımları gereklidir. Bu bağlamda, ilgili bütün bakanlıklar arasında işbirliği ve eşgüdüm güçlendirilmelidir (Avrupa Komisyonu, 2005: 136-137).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2006 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Toplanma ve dernek kurma özgürlüğü hususunda sivil toplum üzerindeki kısıtlamaların azalması yönündeki eğilim devam etmektedir(Avrupa Komisyonu, 2006: 59).

Son dönemdeki reform ortamı olumlu gelişmelere yol açmıştır. Özellikle yeni Dernekler Kanunu'nun kabulünden bu yana sivil toplum örgütleri seslerini nispeten daha iyi

duyurmakta ve daha iyi örgütlenebilmektedir. Türkiye’de aralarında 80.000 tescilli derneğin ve içinde mesleki derneklerin de bulunduğu yüzlerce oda ve sendikanın var olduğu örgütlenmelerde giderek artan bir çeşitlilik söz konusudur(Avrupa Komisyonu, 2006: 15).

Türkiye Topuluğun Leonarda da Vinci, Socrates ve Youth programlarına başarılı biçimde katılmaktadır ve programların ülke çapında duyurulmasına yönelik önlemler alınmıştır. Başvurulardaki kayda değer artış ve Türkiye’nin gelecekteki Lifelong Learning ve Youth in Action programlarına katılımını önemli ölçüde artırma niyeti dikkate alındığında, bu konulardan sorumlu olan Ulusal Ajans, daha fazla güçlendirilmesinden ve prosedürel gerekliliklerin azaltılmasından fayda sağlayacaktır (Avrupa Komisyonu, 2006: 65).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2007 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Sivil toplumun gelişimi ve diyalogu alanında son dönemdeki reformlarla başlayan ve son birkaç yıldır gözlenen olumlu eğilim sürmüştür. Sivil toplum örgütleri, politikaların şekillendirilmesinde ve sosyal, ekonomik ve siyasi konuların ele alınmasında daha aktif bir rol alabilmektedirler. Yaklaşık 80.000 kayıtlı dernek, birkaç yüz sendika ve oda (mesleki örgütler dahil) bulunmaktadır. Bununla birlikte, politika oluşturma sürecine katılımın gelişmesi halinde siyasi çoğulculuk güçlenecektir (Avrupa Komisyonu, 2007: 15).

Türkiye, Topuluğun Leonardo da Vinci, Sokrates ve Gençlik Programlarına başarılı katılımını devam ettirmiş ve Mutabakat Zabıtları imzalanan takip eden programlar olan Hayat Boyu Öğrenim ve Gençlik’e sorunsuz geçiş yapmıştır. 2006 yılında, Ulusal Ajans üç Topuluk Programı altındaki projelere tahsis edilen kaynakların %98’ini 18.000’den fazla Türk katılımcıyı içeren sözleşmelere dönüştürmüştür. Potansiyel yararlanıcıların

sayısını arttırmak amacıyla Türkiye, Erasmus öğrencilerine ek kaynak sağlamış ve Hayat Boyu Öğrenim ile Gençlik Programlarına mali katkısını artırmıştır. Programların uygulanmasını ve usule ait şartları kolaylaştırmak için bir yönetmelik kabul edilmiştir. Ancak, Ulusal Ajans'ın idari kapasitesi artan iş yüküyle başa çıkabilmek amacıyla geliştirilmelidir (Avrupa Komisyonu, 2007: 68-69).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2008 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Hükümet kurumları düzenli olarak STK'lara danışmaktadır. Ancak bu işbirliğini düzenleyen tutarlı bir hukuki çerçeve mevcut değildir. Sonuç olarak istişareler, belirsiz tercih kriterleriyle ve belirli bir düzene tabi olmadan yapılmakta ve bu istişarelerin somut politika getirisi olmamaktadır. Sivil toplumun ve diğer menfaat sahiplerinin karar alma sürecine daha fazla katılmalarının sağlanması halinde, siyasal çoğulculuk geliştirilebilir. Öte yandan, sivil toplum kuruluşlarının genişliği ve kapsamı güçlendirilmelidir (Avrupa Komisyonu, 2008: 17).

Hayat Boyu Öğrenim ve Gençlik Programlarına artan oranda başvuru yapılmış ve anılan programlardan sorumlu Ulusal Ajans güçlü ve etkin bir yönetim sergilemiştir. Türk makamlarının ve Ulusal Ajans'ın Hayat Boyu Öğrenim Programı'na ülke çapında katılım olmasını teşvik etmek için aldıkları tedbirleri müteakip, 2007 yılında 81 ilin 80'i anılan program kapsamında yer almıştır. Bununla birlikte, Türkiye'nin toplam katkı payını zamanında ödememesi, bahse konu programların 2008 yılında uygulanmasını finansman eksikliği nedeniyle sekteye uğratmıştır (Avrupa Komisyonu, 2008: 78).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2009 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Sivil toplum kuruluşlarının, AB'ye katılım süreci de dâhil olmak üzere, kamu kurumları ve genel olarak kamuoyunda üstlendiği önemli role ilişkin artan bir farkındalık gözlenmektedir.

Buna karşılık, danışma usullerinde karşılaşılan bazı güçlükler kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki güven eksikliğini yansıtmaktadır. Sivil toplum kuruluşları için yardım toplanması ve vergi muafiyetine ilişkin yasal çerçeve, sivil toplum kuruluşlarının mali sürdürülebilirliğini geliştirmek amacıyla AB iyi uygulamalarıyla uyumlu şekilde güçlendirilmelidir (Avrupa Komisyonu, 2009: 20).

Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programlarına, mevcut bütçeyi büyük ölçüde aşacak şekilde hibe başvurusu yapılmaya devam edilmektedir. Sadece merkezi olmayan eylemler için son bütçe döneminde proje ve bireysel hareketlilik için Türk Ulusal Ajansına 7.000'den fazla başvuru yapılmış ve yararlanıcılarla 2.000'den fazla hibe anlaşması imzalanmıştır. Geniş bir coğrafi alanın kapsanması bir kez daha sağlanmıştır. Türkiye katkısının zamanında ödenmesi Programların sorunsuz başlamasını sağlamıştır. Ulusal Ajansın idari kapasitesini güçlendirmeyi amaçlayan Kanun TBMM'de kabul edilmiştir. Türkiye, Eğitim ve Mesleki Eğitim 2010 Çalışma Programı kapsamındaki AB'nin ortak kriterlerinin karşılanmasında ilerleme sağlamış olup, yetişkinlerin hayat boyu öğrenmeye katılımı dâhil olmak üzere söz konusu kriterlerin tamamında performansını geliştirmiştir. Erken çocukluk eğitimine katılım artmaya devam etmiştir. Türkiye'nin AB ortalamasının üzerinde olan, matematik, fen ve teknoloji mezunları sayısı, 2000 yılından bu yana kümülatif büyüme bakımından AB kriterini şimdiden karşılamıştır. Diğer alanlarda Türkiye'nin performansı AB ortalamasının oldukça altında olmasına rağmen, 2000 yılından bu yana önemli ilerleme sağlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2009: 79).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2010 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Sivil toplum kuruluşlarının, AB'ye katılım süreci de dâhil, oynadıkları rol konusunda kamu kurumlarında ve kamuoyunda bilinç artırma faaliyetleri devam etmiştir. Hükümet (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği), AB'ye katılım süreci konusunda sivil toplum temsilcileriyle istişari toplantılar düzenlemiştir.

Bununla birlikte, sivil toplum kuruluşları orantısız idari denetim ve para cezaları ile karşılaşmaya devam etmektedirler. Ayrıca, bağış toplama için gerekli bürokratik koşullar, kamu yararı statüsü kazanma ve küçük ve orta büyüklükteki dernekler için basitleştirilmiş kuralların eksikliği, dernekler için daha elverişli bir ortamın oluşmasını engellemektedir. Yabancı dernekler için daha kısıtlayıcı kurallar uygulanmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2010: 22).

Türkiye, Bolonya süreci tavsiyelerini uygulama bakımından ileri bir aşamada değildir. Ancak, önünde birtakım güçlükler bulunmaktadır. Bunlar, yeterliliklerin tanınması, kalite garantisi ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesine (AYÇ) dayanan ulusal bir yeterlilikler çerçevesinin kurulmasıdır (Avrupa Komisyonu, 2010: 88).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2011 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Sivil toplum kuruluşlarının (STK) siyasi sürece dahil edilmesi, henüz erken aşamada olmasına rağmen, gelişme göstermiştir. STK'lar kapatma davalarına ilaveten orantısız idari denetim ve cezalarla karşılaşmaya devam etmiştir. Derneklere üye olmak için Türkiye'de ikamet iznine sahip olma koşulu devam etmektedir ve yabancı STK'lar spesifik düzenlemelere tabidir (Avrupa Komisyonu, 2011: 28).

Yükseköğretime katılım, uluslararası standartlara göre hâlâ düşük seviyede seyretmektedir. 20-24 yaş arası gençlerin yaklaşık % 45'i üniversiteye gitmekte olup, bu oran 5 yıl öncesine göre 8 puan daha yüksektir. Eğitim harcamalarındaki artış ve gerçekleştirilen reformların eğitime erişim ve okullaşma oranları üzerindeki tartışmasız olumlu etkisine rağmen, eğitimin kalitesine ilişkin ciddi sorunlar mevcudiyetini sürdürmektedir (Avrupa Komisyonu, 2011: 50).

AB çerçevesiyle bağlantılı öğrenme çıktılarına dayanan kapsamlı bir ulusal yeterlilikler çerçevesinin geliştirilmesine devam edilmiştir. Yeterliliklerin tanınmasını ve hareketliliği kolaylaştıracak, bağımsız ve tam olarak işler, Avrupa standartları ve kılavuzları ile uyumlu bir Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı'nın kurulması gerekmektedir. İşlevsel bir ulusal yeterlilikler sisteminin hayata geçirilmesi için modüler mesleki eğitim ve öğretim (VET) müfredatı geliştirilmiş ve meslek okullarında uygulanmaya başlanmıştır. Modüllerin değerlendirilmesine yönelik tutarlı süreçler geliştirilmeli ve eğitimdeki ilerlemenin izlenmesi için bunların kullanılması sağlanmalıdır. Modüller, daha önceki ve uygun seviyedeki meslek okulundan ayrılış tasdiknamelerinin yerine ulusal düzeyde tanınan sertifikaların dayanağı olacaktır. Ayrıca modüller, önceki öğrenimlerin tanınmasını da kolaylaştıracaktır (Avrupa Komisyonu, 2011: 98).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2012 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Sivil toplumun güçlendirilmesine yardımcı olmak bakımından sivil toplum kuruluşları için yardım toplanmasına ilişkin mevzuatın revize edilmesi gerekmektedir. Memurlara sendikal haklar ve toplu sözleşme hakkı tanınmasına ilişkin Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda değişiklik yapılmıştır. Ancak, yeni mevzuat, özellikle kamu görevlilerinin toplu sözleşme, uyuşmazlıkların çözümü ve grev hakları bakımından AB

standartlarıyla ve Uluslararası Çalışma Örgütü sözleşmeleriyle tam uyumlu değildir. Sivil toplumun, politika geliştirme çalışmalarına katılımına yönelik sürdürülebilir bir mekanizma yoktur. Siyasi partilere ilişkin mevzuata ilişkin hiçbir gelişme kaydedilmemiştir (Avrupa Komisyonu, 2012: 92).

Türkiye, Bolonya süreci tavsiyelerini uygulama bakımından ileri bir aşamada değildir.

Yükseköğretim alanında, 2012 yılında 6 üniversitenin kurulmasıyla birlikte Türkiye'deki üniversitelerin toplam sayısı 168'e ulaşmıştır. Bununla birlikte, öğretim elemanı sayısı ve altyapı bakımından önemli nitelik farklılıkları mevcuttur. Yeterliliklerin tanınması, kalite güvencesi ve Avrupa Yeterlilik Çerçevesine (AYÇ) dayanan ulusal yeterlilik çerçevesinin oluşturulması da diğer zorluklar arasındadır. Mesleki Yeterlilik Kurumu, Kasım 2011'den itibaren yeterlilik sürecinin tamamından sorumlu tek organdır. Ancak, bağımsız ve tam olarak işler, Avrupa standartları ve kılavuzları ile uyumlu bir Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı hâlâ kurulmamıştır. Yükseköğretim için oluşturulmasına karar verilen kalite güvence ajansı için hazırlıklar ise henüz başlamamıştır.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Kasım 2011'de üniversiteye giriş sınavında veya Lisans Yerleştirme Sınavında meslek lisesi mezunlarının nihai puan hesaplanmasında uygulanan düşük katsayı sisteminin kaldırılmasına karar vermiştir. 4+4+4 Kanunu bu kararı teyit etmiştir (Avrupa Komisyonu, 2012: 103).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2013 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Siyasi reform çalışmaları ve TBMM'nin yürütmenin denetlenmesi ve yasama gibi kilit işlevlerini yerine getirebilmesi, siyasi partiler arasında süregelen diyalog ve uzlaşma ruhu eksikliği nedeniyle sekteye uğramaya devam etmektedir. Hassasiyet gerektiren kilit mevzuatın kabulü öncesinde -TBMM içinde ve dışında- yeterli hazırlık ve istişare

yapılmamıştır. Kanun yapma sürecinde sivil toplum ve diğer paydaşlar ile sistematik istişarede bulunulması ihtiyacı hususunda uzun süredir devam eden tartışmada ilerleme kaydedilmemiştir (Avrupa Komisyonu, 2013: 7).

Türkiye, Bologna süreci tavsiyelerini uygulama bakımından ileri bir aşamadadır, ancak Türkiye'deki 170 üniversite arasında nitelik açısından önemli farklılıklar süregelmektedir. Bağımsız, tümüyle işlevsel ve Avrupa standartları ve kılavuzları ile uyumlu bir Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı hâlâ kurulmamıştır. Yükseköğretim için oluşturulmasına karar verilen kalite güvence ajansı için hazırlıklar henüz başlamamıştır (Avrupa Komisyonu, 2013: 70).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2014 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Türkiye'de aktif bir sivil toplumun gelişmesi devam etmiştir. İçişleri Bakanlığı, derneklere yönelik Yardım Toplama Kanununun ve diğer önemli reformların hazırlanması aşamasında sivil toplum aktörleri ile istişarelerde bulunmuştur. Bununla birlikte, bu tür ad hoc istişareler dışında, sivil toplum kuruluşlarının yasama ve politika yapma sürecinde aktif olarak yer alabildikleri yapılandırılmış katılımcı mekanizmalar bulunmamaktadır. Hükümet-sivil toplum ve Meclis-sivil toplum ilişkileri, yasama sürecinin bir parçası olarak ve idarenin her düzeydeki mevzuat dışı tasarrufları açısından, sistematik, kalıcı ve yapılandırılmış istişare mekanizmaları aracılığıyla politika düzeyinde geliştirilmelidir (Avrupa Komisyonu, 2014: 12).

Türkiye, bazı üniversitelerde Bologna süreci tavsiyelerini uygulama bakımından ileri bir aşamadadır, ancak Türkiye'deki 176 üniversite arasında nitelik açısından önemli farklılıklar süregelmektedir. Bağımsız ve tümüyle işlevsel bir kalite güvencesi ve akreditasyon ajansı hâlâ kurulmamıştır. Yükseköğretim için oluşturulmasına karar verilen kalite güvence ajansı için hazırlıklar henüz başlamamıştır. Türkiye'nin hayat

boyu öğrenme için yeterlilikler çerçevesinin 2014 yılında kabul edilmesi beklenmektedir.

Gençlik Programlarına katılım artmaya devam etmiştir. Türkiye, Mayıs 2014'te "Erasmus+" programına tam katılım için anlaşma imzalamıştır (Avrupa Komisyonu, 2014: 67).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2015 yılı ilerleme raporunda gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Sivil toplum, sayıca artarak ve seçimlerin izlenmesi dâhil olmak üzere, Türkiye'deki kamusal yaşamın pek çok alanına dâhil olmayı sürdürerek etkin olmaya devam etmiştir. Hükümet ve sivil toplum örgütleri arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi yönünde bazı ilerlemeler kaydedilmiştir. Yetkililer, daha az olmakla beraber, insan hakları ile ilgili kuruluşlarla olan irtibatını devam ettirmiştir. Özellikle yeni mevzuatta sivil toplumla istişareye yönelik sistemli ve kapsayıcı mekanizmalar oluşturulmalıdır. Yasal, mali ve idari ortam, sivil toplumun gelişmesine daha fazla olanak sağlamalıdır.

Güçlü bir sivil toplum, demokratik bir sistemin çok önemli bir bileşenidir ve devlet kurumları tarafından bu şekilde kabul edilmeli ve bu çerçevede hareket edilmelidir. Onuncu Ulusal Kalkınma Planı'nın (2014-2018) hazırlanması ve ülke genelinde AB konularına odaklanan yüksek katılımlı dört toplantı dâhil olmak üzere, yetkili kurumlar ile sivil toplum arasındaki etkileşim konusunda yönelik iyi örnekler mevcuttur. AB-Türkiye Sivil Toplum Diyalogu programları, AB'deki STK'lar ile birlikte 1.650'den fazla Türk sivil toplum kuruluşunu (STK) içermektedir. Programlar, sivil toplumun gelişmesine katkı sağlamakta ve STK'ların yerel düzeyde daha fazla tanınmasına imkân vermektedir.

Ancak, STK'lar, katılımları için yapısal düzenlemeler bulunmadığından, politika oluşturma ve yasama süreçlerine genellikle etkin bir biçimde katılamamışlardır (Avrupa Komisyonu, 2015: 10).

Eğitim, öğretim ve gençlik alanında Türkiye, Erasmus+ programına tam katılım sağlamaktadır. Erasmus+ programına yönelik projelere yapılan başvurular artmaya devam ettiğinden Türkiye, katkı payını 2015'te 135 milyon avroya çıkarmıştır. Türkiye, AB'nin 'Eğitim ve Öğretim 2020' stratejik çerçevesinde ilerleme kaydetmiştir. 2012 değerlendirmesinde PISA puanını bir miktar artırmıştır; fakat 2009'da 41. sıradayken, 65 katılımcı ülke arasında 44. sıraya gerilemiştir. Türkiye, Bolonya sürecini uygulama bakımından ileri bir aşamada; ancak Türkiye'deki 186 yükseköğretim kurumu arasında nitelik açısından farklılıklar süregelmektedir. Türkiye "Yeterlilikler Çerçevesi" nin 2015'te kabul edilmesi beklenmektedir. Yaygın ve serbest öğrenmenin tanınma düzeyi düşüktür.

Türkiye, yeni "AB Gençlik Raporu" na katkıda bulunmuştur. Erasmus+ Gençlik Bileşenine oldukça aktif şekilde katılım sağlamaktadır. Yüksek genç işsizlik oranı karşısında, Türkiye'nin gençlerin yetkinliğini, becerilerini ve istihdam edilebilirliğini artırmak için uluslararası düzeyde yaygın öğrenimi desteklemek amacıyla Erasmus+ gençlik bileşenini kullanması çok daha önemlidir (Avrupa Komisyonu, 2015: 82-83).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2016 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Sivil toplum, aktif olmaya ve zor koşullar altında kamusal yaşama katılmaya devam etmiştir. İnsan hakları savunucuları, sindirme ve gözaltılara maruz kalmışlardır. Darbe girişimi sonrasında hükümet tarafından alınan tedbirlerin bir parçası olarak çok sayıda sivil toplum kuruluşu kapatılmıştır. Özellikle yeni mevzuatta sivil toplumla istişareye yönelik sistemli ve kapsayıcı mekanizmalar oluşturulmalı ve düzenli olarak

kullanılmalıdır. Yasal, mali ve idari ortam, sivil toplumun gelişmesine daha fazla olanak sağlamalıdır.

Güçlü bir sivil toplum, demokratik sistemin çok önemli bir bileşenidir ve devlet kurumları tarafından bu şekilde kabul edilmeli ve bu çerçevede hareket edilmelidir. Sivil toplum kuruluşları (STK), kamusal yaşamda aktif ve katılımcı olmayı sürdürmek için gereken her türlü çabayı sarf etmiştir. AB-Türkiye Sivil Toplum Diyalogu programları, AB'deki STK'lar ile birlikte 1.774 Türk STK'yı içermektedir. Bu programlar, sivil toplumun gelişmesine katkı sağlamakta ve STK'ların yerel düzeyde daha fazla tanınmasına imkân vermektedir. Bununla birlikte, sivil toplumla işbirliğine yönelik genel bir hükümet stratejisi bulunmamaktadır. Sivil toplumun katılımına yönelik resmi düzenlemelerin olmaması nedeniyle, sivil toplum kuruluşları, yasama ve politika oluşturma sürecine nadiren katılmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2016: 12-13).

Türkiye'deki yükseköğretim kurumları arasında kalite açısından farklılıklar devam etmekle birlikte, Türkiye, Bolonya sürecini uygulama bakımından ileri bir aşamada. Avrupa standartları ve kılavuzları ile uyumlu, bağımsız ve tümüyle işlevsel bir Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı hâlâ kurulmamıştır. Türkiye "Yeterlilikler Çerçevesi" ni Ocak 2016'da kabul etmiştir. Mevcut sınıf geçme sisteminin yerine modüler müfredat ve kredili modül sistemine geçilmesi, mesleki eğitim ve öğretim açısından önemli bir sorun olmaya devam etmektedir.

Türkiye Erasmus+ Programına başarılı bir biçimde katılım sağlamaya devam etmektedir (Avrupa Komisyonu, 2016: 86).

Avrupa Komisyonu 2017 yılında ilerleme raporu yayınlamamıştır. Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2018 yılı ilerleme raporunda katılım ve gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Özellikle insan hakları savunucuları da dâhil çok sayıda aktivistin tutuklandığı ve gösterilerin ve diğer toplanma biçimlerinin, temel haklar ve özgürlükler alanında hızlı bir daralmaya yol açacak şekilde mükerrer olarak yasaklandığı bir ortamda giderek artan bir baskı ile karşı karşıya kalan sivil toplum alanında ciddi bir gerileme olmuştur. Hak temelli birçok örgüt, olağanüstü hâl kapsamında alınan tedbirlerin bir parçası olarak kapatılmıştır ve bu kapsamda gerçekleştirilen el koymalara yönelik hiçbir hukuk yolu sağlanmamıştır. Buna rağmen, sivil toplum aktif olmayı sürdürmüş ve mümkün olduğu ölçüde kamusal yaşama katılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının haritası, hükûmet yanlısı kuruluşlara daha belirgin rol verilmesiyle ciddi bir biçimde değişmeye başlamıştır. Hükûmet dışı uluslararası kuruluşlara yönelik idari yük, sivil toplum faaliyetlerine zarar vermeye devam etmiştir. Özellikle yeni mevzuat ve politikaların geniş yelpazedeki sivil toplumla istişare edilmesine yönelik sistemli ve kapsayıcı mekanizmalar oluşturulmalı ve bu mekanizmalar istikrarlı bir şekilde kullanılmalıdır.

Güçlü bir sivil toplum, demokratik sistemin çok önemli bir bileşenidir ve devlet kurumları tarafından bu şekilde kabul edilmeli ve bu çerçevede hareket edilmelidir. Türk sivil toplum kuruluşları (STK'lar), özellikle de eğitim, kadınların iş gücüne katılımı, etnik ve sosyal hoşgörü konusunda farkındalık yaratma ve mültecilere destek alanlarında olmak üzere ülkenin karşı karşıya olduğu temel zorluklara ilişkin önemli katkılar sağlamaya devam etmiştir. Türkiye'de bulunan 23.000'den fazla STK'nın büyük bir kısmı eğitim, toplumsal cinsiyet hakları ve çevresel adalet gibi siyasi ve sosyal konuların araştırılması veya savunulmasına veya mültecilerin desteklenmesine odaklanmış durumdadır. İnsan hakları alanında faaliyet gösteren sınırlı sayıda STK mevcuttur. (Avrupa Komisyonu, 2018: 15).

Eğitim, öğretim ve gençlik alanında Türkiye, Erasmus+ programına başarılı bir biçimde katılmaya devam etmektedir. Bununla birlikte, Türkiye'nin Bologna sürecinin hayata geçirilmesine ilişkin taahhüdü uygulamada devam ettirilememiştir. Türkiye

Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) artık Avrupa yeterlilikler çerçevesine referanslanmış olsa da, Türkiye'nin, kalite güvencesi, kredi sistemleri, yeterliliklerin uyumu ve yaygın ve serbest öğrenimin geçerlilik kazanmasıyla ilgili ilke ve prosedürlerin tam olarak yerine getirilmesini sağlaması gerekecektir. Örgün mesleki eğitim ve öğretim sektöründe, mevcut sınıf geçme sisteminin yerine modüler müfredat ve kredili modül sisteminin uygulanması, TYÇ'nin etkin bir şekilde uygulanması açısından önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Ayrıca, Türkiye'deki yükseköğretim kurumları arasında kalite açısından önemli farklılıklar da devam etmektedir. Türkiye, kalite değerlendirme ve güvencesinden sorumlu Yükseköğretim Kalite Kurulunu kurmuştur. Ancak, Türkiye henüz, Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvence Birliği'ne üye olmamıştır. OHAL kapsamında alınan tedbirleri müteakip, 8.800 yükseköğretim personelinin yanı sıra, 33.600'den fazla devlet okulu ve 22.400'ü aşkın özel okul öğretmeni ve yöneticisi ihraç edilmiştir. Binlerce kurum (özel okullar, üniversiteler, dernekler, öğrenci yurtları vb.) kapatılmıştır. Başta yükseköğretim olmak üzere eğitim, uygun olmayan siyasi etkiler nedeniyle hâlâ yüksek risk altındadır (Avrupa Komisyonu, 2018: 90).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2019 yılı ilerleme raporunda gençliğe yönelik tavsiye ve görüşleri şu şekildedir:

Özellikle, insan hakları savunucuları da dâhil çok sayıda aktivistin tutuklandığı bir ortamda devamlı bir baskı ile karşı karşıya kalan sivil toplum alanında ciddi bir gerileme olmuştur. Ayrıca, bağımsız sivil toplum kuruluşları aleni şekilde damgalanmakta ve gösterileri ile diğer toplanma biçimleri mükerrer olarak yasaklanmaktadır. Temel haklar ve özgürlükler alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının alanı daha da daralmıştır. Olağanüstü hâl kapsamında kapatılan hak temelli örgütlere bu kapsamda gerçekleştirilen el koymalar ile ilgili hiçbir hukuk yolu sağlanmamıştır. Buna rağmen, sivil toplum aktif olmayı sürdürmüştü ve mümkün olduğu ölçüde kamusal yaşama katılmıştır. Hükümet yanlısı kuruluşlar daha belirgin bir rol üstlenmeye ve temsil

imkânı bulmaya devam etmiştir. Ulusal ve uluslararası hükümet dışı kuruluşlara yönelik idari zorluklar, sivil toplum faaliyetlerine zarar vermeye devam etmiştir. TBMM İç Tüzüğü'nde değişiklik yapılmasını müteakip, sivil toplum kuruluşları Ekim'den bu yana, Meclis komisyonlarındaki yasamaya ilişkin istişare süreçlerinin dışında bırakılmaktadır. Özellikle yeni mevzuat ve politikaların geniş yelpazedeki sivil toplumla istişare edilmesine yönelik sistemli ve kapsayıcı mekanizmalar mevcut olmalı ve bu mekanizmalar düzenli bir şekilde kullanılmalıdır.

Güçlü ve çeşitlilik içeren bir sivil toplum, demokratik sistemin çok önemli bir bileşenidir ve devlet kurumları tarafından bu şekilde kabul edilmeli ve bu çerçevede hareket edilmelidir. Türk sivil toplum kuruluşları (STK'lar), özellikle eğitim, kadınların iş gücüne katılımı, etnik ve sosyal hoşgörü konusunda farkındalık yaratma ve mültecilere destek alanlarında olmak üzere, ülkenin karşı karşıya olduğu temel zorluklara ilişkin önemli katkılar sağlamaya devam etmiştir. İnsan hakları alanında faaliyet gösteren sınırlı sayıda STK mevcuttur (Avrupa Komisyonu, 2019: 17).

Erasmus+ programının gençlik faaliyetlerine aktif katılımın yanı sıra, 2013'te Avrupa Birliği Gençlik Stratejisi (2010-2018) uyarınca kabul edilen Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesine dayanan, gençlik politikaları alanında bazı iyi gelişmeler bulunmaktadır. Söz konusu belge, Avrupa Birliği Spor Çalışma Planı'nda (2017-2020) tanımlanan, dopingi engelleme, spor alanında iyi yönetim ve yenilik ve fiziksel aktivitenin teşvik edilmesi yoluyla sosyal içerme gibi temel konuları içeren 20 temel politika alanını kapsamaktadır (Avrupa Komisyonu, 2019: 104).

Görüldüğü üzere AB İlerleme Raporları bir taraftan teknik yönden Türkiye'nin Kopenhag kriterleri çerçevesinde iyi işleyen bir piyasa ekonomisine sahip olması aynı zamanda demokratikleşme noktasında performansını ortaya koymak üzere bir takım hususları sıralamaktadır. Raporlarda kullanılan dilin, AB – Türkiye ilişkilerinin genel

görünümünden çok farklı olmadığı görülmektedir. İlişkilerin iyi olduğu dönemlerde dilin son derece olumlu, kötü olduğu dönemlerde ise cesaret kırıcı nitelikte olduğu yönündedir. İlerleme raporlarında katılım ve gençlik hassasiyetle takip edilen başlıklar olmuşlardır. Mezkur Kopenhag Kriterleri içinde demokrasi ve katılım önemli bir yer tutmaktadır. Genç nüfus yapısı AB ilişkilerinde en önemli kozlarından biridir. Genç nüfus oranı ve üretime katkı sağlayacak nüfus profili Türkiye'nin elini güçlendirmiştir. Ancak, AB'nin 2006 sonrasında başlayan ve halen içinden geçmekte olan küresel mali kriz nedeniyle ekonomi kaynaklı küresel baskılar AB'nin dengesini bozmuş benzemektedir. İlerleme Raporlarının Türkiye'de ana gündem maddesi olduğu dönemler ilişkilerin iyi olduğu dönemlerdir. Raporlar yayınlanmaya devam etmektedir.

2.2. Türkiye'de Yerel Karar Alma Süreçlerine Katılım ve Hukuki Düzenlemeler

Türkiye'de yerel karar alma süreçlerine katılımın arka planında, uluslararası düzeyde akdedilen sözleşmeler ve kabul edilen diğer uluslararası düzenlemeler yer almaktadır. Bunun yanında, 1982 Anayasasının ilgili maddeleri, Büyükşehir Belediye, İl Özel İdaresi, Mahalli İdare Birlikleri Kanunu gibi yerel yönetimlere yönelik düzenlemeler ve diğer yasal düzenlemelerde katılıma yönelik vurgular dikkati çekmektedir. Demokrasiyi tüm kurum ve kurallarıyla toplumun geneline yaymanın en kolay ve doğrudan yolu olarak kabul edilen katılım mevzuatta özel olarak değer bulmuş bir ilke olarak göze batmaktadır.

2.2.1. Anayasa'da Katılıma Yönelik Düzenlemeler

Türkiye'de anayasal güvence ile modern anlamda katılıma yönelik atılan ilk adım 23 Aralık 1876 tarihinde 1. Meşrutiyet'in ilanı ile gerçekleşmiştir. Halk ilk defa sandık başına

giderek temsilcilerini seçmiş ve ülkemizde monarşiden demokrasiye geçişte ilk resmi adım atılmıştır. 23 Nisan 1920’de kabaca, temsilciler meclisi ve hükümdardan oluşan meşrutî monarşiden, temsili demokrasiye geçilmiştir. Ülkenin 150 yıla yaklaşan Anayasa ve meşrutî yönetim döneminde demokrasi ve katılım konuları inişli çıkışlı bir görüntü sergilemiş, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren demokrasi tartışması hiç bitmemiştir.

1961 Anayasasının demokratik anlamda modern bir anayasada bulunması gereken pek çok hususu içermekte olduğu söylenmektedir (Soysal, 1986: 10-15). Güçler ayrılığı, yargı bağımsızlığı, insan haklarına bağlı bir devlet yönetim modeli öngörmüş olması nedeniyle Anayasa hukuku tarihi açısından değerlendirilmesi gereken bir metindir.

1982 Anayasasında katılım, Siyasi Haklar ve Ödevler başlığı altında düzenlenmiş olup, bu kısım 9 maddeden oluşmaktadır. 67. maddede seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma, 68. maddede parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma hakları, 70, 71, 72, 73 maddelerde Kamu hizmetlerine girme hakkı ve 74. maddede Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakları düzenlenmiştir.

67. maddede seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları anayasa yoluyla güvenceye alınmıştır. Yerel ve genel siyasete, seçimlerde ve halkoylamalarında oy kullanarak, bir siyasî parti veya bağımsız aday olarak katılım sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca seçim ve halkoylamalarının esasları, hangi durumlarda seçme ve seçilme haklarının kullanılıp kullanılmayacağı gibi düzenlemeler yer almaktadır (1982 Anayasası, Madde 67).

68. maddede siyasî partilerle ilgili hükümler başlığı ve parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma alt başlığı altında siyasî parti kurma ve partilere girme ve partilerden ayrılma hakkı düzenlenmiştir. Siyasî partilerin gerekliliği, Anayasa ve ilgili kanun hükümlerince faaliyetlerini sürdürebilecekleri vurgulanmış, kimlerin hangi şartlar altında

üye olabileceği ve siyasi partilerin uymaları gereken esaslar düzenlenmiştir (1982 Anayasası, Madde 68).

70, 71, 72, 73 maddelerde kamu hizmetlerine girmede eşitliğe ve görevin gerektirdiği nitelikler dışında ayrı gözetilmeyeceğine, kamu hizmetine girenlerin mal bildirimini yapmaları gerektiğine, her Türk vatandaşın vatan hizmeti yapmasının bir ödev ve herkesin kamu giderlerinin karşılanması için vergi ödemesinin bir yükümlülük olduğuna vurgu yapılmaktadır (1982 Anayasası, Madde 70-73).

74. maddede dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı başlığı altında Türk vatandaşları ve Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan yabancıların dilekçe, şikayet, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakları güvence altına alınmıştır. Ayrıca Kamu Denetçiliği Kurumu 2010 yılında yapılan referandum ile hukuk ve yönetim sistemine eklenmiş ve Kamu Başdenetçisinin seçimi tarif edilmiştir (1982 Anayasası, Madde 74).

Özetlendiği gibi, katılım ve demokrasi adına TC Anayasası pek çok düzenlemeyi bünyesinde barındırmaktadır. Demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla tesis edilmesi için Anayasada detaylı düzenlemeler bulunmaktadır. 1982 Anayasası çok sayıda değişiklik geçirmiş, yapılan değişikliklerin tamamına yakını anayasayı demokratikleştirme adına yapılmış olduğu ifade edilmektedir. Anayasanın değişmeyen sadece birkaç maddesi kalmıştır. Anayasa temel metin olarak alt mevzuata yön vermektedir. Ancak, uygulamada anayasanın nasıl algılandığı, uygulayıcıların anayasanın ruhuna ve lafzına ne kadar itibar ettikleri ayrı bir değerlendirme başlığı olacaktır.

2.2.2. Diğer Düzenlemeler

Anayasa ile güvence altına alınan dilekçe hakkı, bilgi edinme hakkı, kamu denetçisine başvurma hakkı gibi haklar ayrı ayrı kanunlarla düzenlenmiştir. Katılımın

yapıtaşlarından olan bu hakların düzenlendiği kanunlar, 6501 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun, 8617 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve 11635 Sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'dur. Anayasada özet biçimde ifade edilen hususlar bu kanunlarla müşahhaslaştırılmışlardır.

6501 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun 1.11.1984 tarihinde 26 Aralık 1962 tarih ve 140 sayılı Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Dilekçe ile Başvurmaları ve Dilekçelerin İncelenmesi ile Karara Bağlanmasının Düzenlenmesine Dair Kanunun yerine çıkarılmıştır. Kanunun amacı Türk vatandaşlarının ve Türkiye'de ikamet eden yabancıların kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma haklarının kullanılma biçimini düzenlemektir. Kanun, Türk vatandaşları ve Türkiye'de ikamet eden yabancılar tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi ile idarî makamlara yapılan dilek ve şikâyetler hakkındaki başvuruları kapsar. Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan dilekçe başvuruları, dilekçenin Dilekçe Komisyonunda incelenmesi ve karara bağlanmasıyla altmış gün içinde sonuçlandırılır. İlgili kamu kurum veya kuruluşları Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonunca gönderilen dilekçeleri otuz gün içinde cevaplandırır. İnceleme ve karara bağlamanın esas ve usulleri Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde gösterilir. Türkiye Büyük Millet Meclisine veya yetkili makamlara verilen veya gönderilen dilekçelerden; belli bir konuyu ihtiva etmeyenler, yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olanlar, 4 üncü maddede gösterilen şartlardan herhangi birini taşımayanlar, incelenemezler (Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun, 1984).

8617 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu 9/10/2003 tarihinde çıkarılmıştır. Kanunun amacı demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri

düzenlemektir. Kanun, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanmaktadır. Kanuna göre, herkes bilgi edinme hakkına sahiptir. Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu Kanun hükümlerinden yararlanırlar. Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler (Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 2003).

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu 14.06.2012 tarihinde çıkarılmıştır. Kanunun amacı; kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunu oluşturmaktır. Kanun; kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanmaktadır. Kanuna göre Kamu Denetçiliği Kurumunun Görevi; Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir. Kurum Başdenetçi ve denetçilerden oluşmaktadır ve Başdenetçi tarafından yönetilmekte ve temsil edilmektedir. Başdenetçinin görevleri; Kuruma gelen şikâyetleri incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmak, kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikleri hazırlamak, yıllık raporu hazırlamak, yıllık raporu beklemeksizin gerek gördüğü konularda özel rapor hazırlamak, raporları kamuoyuna duyurmak, yokluğunda

kendisine vekâlet edecek denetçiyi belirlemek, birisi kadın ve çocuk hakları alanında görevlendirilmek üzere, denetçiler arasındaki iş bölümünü düzenlemek, Genel Sekreteri ve diğer personeli atamak, kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak. Denetçilerin görevleri; Kanunda verilen görevlerin yapılmasında Başdenetçiye yardımcı olmak, başdenetçi tarafından verilen görevleri yapmak (Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu, 2012).

Yukarıda örnek olarak sıralanan kanunlar demokrasi ve katılım noktasında örnek olarak seçilmiş olan yasal mevzuattır. Bu kanunların yanında başkaca kanunlara da yer verilebilirdi. Mesela Kişisel Verilerin Korunması hakkında kabul edilen düzenlemeler, insan hakları hususunda benimsenen metinler bu bağlamda ele alınabilecek hususlardır.

2.2.3. Yerel Yönetimlere Yönelik Düzenlemelerde Katılım Konusu

Yerel yönetimlerde katılım konusu ayrıca bir kanunda işlenmemiş, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği ve Kent Konseyleri Yönetmeliği içerisinde ele alınmıştır.

2.2.3.1. 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler

5393 sayılı Belediye Kanunu 03.07.2003 tarihinde belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenlemek için çıkarılmıştır ve Kanun belediyeleri kapsar.

Kanuna göre mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir. Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin

onayı ile olur. Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür. Belediye sınırları içinde nüfusu 500'ün altında mahalle kurulamaz. Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır.

Kanuna göre, herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Hemşehir kavramı tanımlanmış, belediye sınırları içinde yaşayan herkes hemşehri kabul edilmiş, hemşehrilerin şehirleri için sağlayabilecekleri katkılar ve destek olabilecekleri başlıklara vurgu yapılmıştır. Belediye halkına yapılacak yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişiği olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür. Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir.

Kanuna göre belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir. İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur. Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü içinde kendilerine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyonlar kendilerine havale edilen işlerle ilgili raporlarını bu sürenin sonunda meclise sunmadıkları takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır. İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanır. Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir. Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir. Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Kanuna göre kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kent hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin,

ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Belediye hizmetlerine gönüllü katılımın sağlamak amacıyla belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında belde de dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular. Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usûl ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

2.2.3.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda Katılma Yönelik Düzenlemeler

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu 10.07.2004 tarihinde ve büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamak için çıkmıştır. Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak görevleri arasındadır.

Kanuna göre büyükşehir belediye meclisi bünyesinde meclis üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurulabilir. İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur. Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır. Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir. İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir.

2.2.3.3. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 22.02.2005 tarihinde, il özel idaresinin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla çıkmıştır.

Kanuna göre il genel meclisi, bir yıl görev yapmak üzere üyeleri arasından en az üç, en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Plân ve Bütçe ile İmar ve Bayındırlık komisyonları en çok yedi kişiden meydana gelir. İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin il genel meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. Eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu, imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu ile plân ve bütçe komisyonu kurulması zorunludur. İmar ve bayındırlık komisyonu dışındaki komisyonların çalışma süreleri meclisin toplantı süresiyle sınırlıdır. Meclis toplantısını müteakip imar ve bayındırlık komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Rapor bu sürenin sonunda meclise sunulmadığı takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır. Kaymakamlar ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ve ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversite ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili köy ve mahalle muhtarları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir. İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra il genel meclisinde karara bağlanır. Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere il genel meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Kanuna göre vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar. Stratejik plân, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra

yürürlüğe girer. Stratejik plân ve performans plânı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir.

2.2.3.4. İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği

Bu Yönetmeliğin amacı; il özel idaresi ve belediye hizmetlerinin yürütülmesinde hemşehrilerin gönüllü katılımına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bu Yönetmelik; sağlık, eğitim, spor, çevre, park, trafik, itfaiye, kütüphane, kültür, turizm ve sosyal hizmetlerle; yaşlılara, kadınlara, gençlere, çocuklara, özörlölere, yoksul ve düşöklere yönelik hizmetlere gönüllü katılıma ilişkin hususları kapsamaktadır. Bu Yönetmelik; 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 65 inci ve 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 77 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

İlgili yönetmelikte gönüllü kavramının tanımı da yapılmıştır. Yönetmeliğin 4. maddesine göre gönüllü kavramı: bireyin bilgi, beceri ve yeteneğini, imkan ve zamanını ortaya koyarak çalışma alanı konusunda maddi bir kazanç beklemezsizin yerel yönetim hizmetlerine katılan gerçek ve tüzel kişiler olarak ifade edilmektedir. İlgili yönetmeliğin 5. Maddesinde çalışma alanları belirlenmiştir. Bu alanlar şu şekilde sıralanmıştır:

- Özörlölere, çocuklara, gençlere, yaşlılara, kadınlara, kimsesizlere ve düşöklere yönelik eğitim, kültür, sağlık ve sosyal hizmetler.
- Bilişim, meslek edindirme kursları, kreş gibi eğitim hizmetleri
- Park, bahçe, kent estetiği, çevre düzenlemeleri ile katı atık gibi çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik hizmetleri,
- Başboş ve sahihsiz hayvanlara yönelik hizmetleri,
- Trafik, itfaiye, arama-kurtarma gibi denetim ve acil yardım hizmetleri,
- Tüm yaş gruplarını içine alan her türlü spor hizmetleri,

- Tarihi, kültürel mirasın ve tabiat varlıklarının yaşatılarak korunması hizmetleridir.
- Kütüphane, tiyatro, sinema gibi kültür hizmetleri

Gönüllü katılım yönetmeliğinin 6.maddesinde çalışma alanlarının hangi usul ve yöntemle yapılacağını belirlenmiştir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Gönüllüler çalışacakları alanları belirtmek sureti ile ilgili il özel idaresi ve belediyeye müracaat ederler. Müracaatları uygun bulunanlar, ilgili birimin gözetim ve bilgisi dahilinde sorumluluk alanlarında taraflarca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde çalışırlar.
- Gönüllülerin, çalışma süreleri içinde çalışma alanlarına gidiş ve gelişleri ilgili il özel idaresi ve belediyece sağlanabilir.
- Belirlenen usul ve esaslara aykırı davranışlarda bulunulması halinde gönüllülük ilişkisi sona erer, verilen kimlik kartları geri verilir.
- İl özel idaresi ve belediye, gönüllülere faaliyet alanına göre, gerekli kıyafet, araç, gereç, mekân sağlayabilir ve eleman tahsis edebilir.
- Gönüllünün çalışacağı alan kent konseyinin oluşturduğu çalışma alanları içinde ise, bu çalışma kent konseyi çalışmaları ile birlikte değerlendirilir
- Faaliyetlerin bitiminde gönüllülere teşekkür belgesi verilebilir.
- İlgili yönetmeliğin 7. Maddesinde gönüllülerde aranacak özellikler belirlenmiştir. Bunlar:
- Reşit olması veya reşit olmayanlardan en az oniki yaşını bitiren küçükler yasal temsilcisinin iznini almış olması,
- Tüzel kişiler için yetkili organlarından karar alınmış olması,
- Sivil toplum kuruluşları için ilgili konuda faaliyette bulunuyor,

- Çalışma alanlarına bağlı olarak, gerektiğinde yetkili sağlık kuruluşlarından alınmış sağlık raporunun bulunması,
- Yabancı uyruklu gönüllüler için ayrıca, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelikler ile bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla mahallin en büyük mülki amirine bildirilmiş olması gerekmektedir.

Yönetmeliğin 7. Maddesinde, gönüllülerde aranacak özellikler sıralanmıştır:

- Reşit olması veya reşit olmayanlardan en az oniki yaşını bitiren küçükler yasal temsilcisinin iznini almış olması,
- Tüzel kişiler için yetkili organlarından karar alınmış olması,
- Sivil toplum kuruluşları için ilgili konuda faaliyette bulunuyor olması,
- Çalışma alanlarına bağlı olarak, gerektiğinde yetkili sağlık kuruluşlarından alınmış sağlık raporunun bulunması,
- Yabancı uyruklu gönüllüler için ayrıca, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelikler ile bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla mahallin en büyük mülki amirine bildirilmiş olması gerekir.

İl özel idaresi veya belediyeler kendi özel kanunlarına uygun olarak aralarında yapacakları protokol çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar, meslek odaları ve diğer yerel yönetim birimleri ile ortak çalışma ve işbirliği yapabilir (Madde 8).

Gönüllülerin katılımı ile yapılan hizmetlerden doğan sorumluluk, ilgili il özel idaresi ve belediye aittir. Bu sorumluluğun kapsamı ile ilgili detaylar il özel idaresi ve belediye ile gönüllüler arasında yapılacak protokol çerçevesinde düzenlenir. Protokol kapsamındaki

çalışma alanları ile ilgili gerekli tedbirler, ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından alınır (madde 10).

Gönüllüler gerekli görülen alanlarda detayları il özel idaresince veya belediyece belirlenecek uyum veya yeterlik eğitimine tabi tutulurlar(madde 11). Gönüllüler tarafından yapılacak hizmetleri planlayıp sonuçlarını takip etmek, eğitimlerini yürütmek ve gerekli kayıtları tutmak üzere bir birim oluşturulur veya ilgili birimlerden birine görev verilir(madde 12). İl özel idaresi ve belediye bu Yönetmeliğe aykırı olmamak kaydıyla uygulama yönergesi çıkarabilir(madde 13) şeklinde düzenlemeye gidilmiştir.

2.2.3.5. Kent Konseyleri Yönetmeliği

Türkiye’de 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76.maddesine istinaden oluşturulmuştur. Bu kanuna dayanarak 2006 yılında yürürlüğe giren Kent Konseyi yönetmeliğinin 4. Maddesinde kent konseyleri “merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar olarak tanımlanmıştır (Madde 4). (Usta ve Bilgiç, 2016: 39-40).

Kent Konseyi Yönetmeliğinde, kent konseylerinin kuruluş amacı “kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemek” şeklinde ifade edilmiştir.

Kent konseyi yönetmeliğinde yerel katılım ve yerel demokrasinin hayata geçirilmesinde önemli mekanizmalar olarak işlev gören kent konseylerinin görevlerinden bazıları şu şekilde sıralanabilir (Kutlu, Usta ve Kocaoğlu, 2009:517-518)

- Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşerilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak
- Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak
- Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımıcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek
- Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,
- Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak
- Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak
- Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır.

Kent Konseyinin hem çalışma ilkeleri hem de görevleri arasında, demokratik katılım, çok aktörlü yönetim, saydamlık, hesap verebilirlik, ortak akıl uzlaşma kültürü gibi vurguların yapılması, konseyin katılıma demokrasinin işlerliğinin sağlanması açısından önemli birer aktör olduklarının göstergesi olarak kabul edilebilir. Kent konseyleri toplumun farklı kesimlerinden kişilerin katılımı ile faaliyet göstermektedir. Kent konseylerinin, görev

alanlarına giren konularda oluşturulan meclisler ve çalışma gruplarında ele alınan görüş ve kararların kent konseyi genel kumunda görüşülerek kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine sunulması yönetime katılmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu durum katılımcılık açısından olumlu bir husus olarak değerlendirilebilir (Çelik ve Usta, 2012: 448-449).

2.3. Yerel Karar Alma Süreçlerine Katılım ve Demokrasi: Türkiye Üzerine Değerlendirmeler

Yerel katılım ve demokrasinin tesis edilmesi adına ihtiyaç duyulan düzenlemeler ve moral atmosferin Türkiye açısından mevcut bulunduğu yukarıda sıralanan Avrupa kaynaklı metinlerde ve iç mevzuatta açıkça görülmektedir. Katılımı ve demokrasi seviyesini yükseltici mevzuatta son dönemlerde tecrübe edilen gelişim dünyada genel manada demokrasiye yönelim olarak değerlendirilebilecek hususlardır. 1980’li yıllardan itibaren Bilgi İletişim Teknolojinde ortaya çıkan baş döndürücü ilerlemelerin tetiklediği küreselleşme dalgası bir taraftan globalleşmeyi diğer taraftan yerel değer ve unsurları bünyesinde barındıran yerelleşmeyi teşvik etmektedir.

Demokrasi, her türlü eleştiri ve aksi yönde ortaya çıkan uygulamalara rağmen, revaçta olan bir yönetim biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin ulusal ve uluslararası arenada bir aktör olarak belirmesi, Neo-liberal politikaların tartışmasız biçimde kabullenildiği 1980 sonrası dönemde katılımı ve bireyi önceleyen politikaların kabullenilmesi dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kendini gösteren bir husustur.

Ulusal mevzuattaki düzenlemeleri motive eden bir güç olarak Avrupa mahreçli metinler ve prensipler, Türk yerel yönetim sisteminin reform sürecinde etkili olmuşa benzmektedir. Hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, belediye karar süreçlerine ihtisas

komisyonu, belediye meclisi aşamalarında katılım, belediye hizmetlerine gönüllü katılım ve kent konseyleri aracılığıyla doğrudan karar alma süreçlerine destek mekanizmaları sistemin yeni karşılaştığı ve sistemleştirmeye çalıştığı düzenlemelerdir.

Bu düzenlemelerin bugünden yarına işler hale gelmesini beklememek gerekmektedir. Zira Türkiye’de ilk kez uygulama alanı bulan, tarihinde her on yıla bir darbe/müdahale sıkıştırmayı başarmış bir ülkede, aceleci ve peşin hükümlü olmamak gerekmektedir. Bu uygulamalar hayata geçirildikçe, bireyler ve resmi aktörler bu uygulamaları tecrübe ettikçe kurumsallaşmaları ve ayakları üzerinde daha sağlam biçimde durmaları beklenebilir.

Yasa şeklindeki birincil düzenlemelerle Yönetmelik olarak yapılan tamamlayıcı mevzuat detaylı hususlar içermektedir. Bundan sonrası katılımcıların ve aktörlerin tutum ve tavırlarına bağlı olarak gelişecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YEREL KARAR ALMA SÜREÇLERİNE GENÇLERİN KATILIMI: KONYA ÖRNEĞİ¹

Yerel karar alma süreçlerine gençlerin katılımı özellikle tez çalışmasının birinci bölümünde çizilen çerçevede ve ikinci bölümde ortaya konulan uluslararası ve ulusal mevzuat dâhilinde ele alınması gençlerin karar alma süreçlerine hangi düzeyde katılabildiklerinin tespiti noktasında gerekli bir husustur. İyi niyetlerle tesis edilen düzenlemeler acaba gerçek hayatta hangi seviyede karşılık bulmuştur?

Konya BŞB Gençlik Meclisi örneği üzerinden değerlendirmeye tabi tutulacak olan uygulamalar karar vericiler ve uygulayıcılar açısından dersler sunabilir. Bu kapsamda öncelikle Konya BŞB Gençlik Meclisi ile ilgili genel bilgiler verilmekte, Meclislerin kuruluşu, yasal dayanakları, kurumsal yapılanması, işlev ve faaliyetleri irdelenmektedir.

3.1. Konya BŞB Gençlik Meclisi Yasal Dayanakları, Kuruluşu ve Gelişimi

Konya BŞB Gençlik Meclisi ve Selçuklu Kent Konseyi Gençlik Meclisi ile ilgili genel bilgiler verilmekte, Meclislerin kuruluşu, yasal dayanakları, işlev ve faaliyetleri irdelenmektedir.

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi'nin yasal dayanağı, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7. Maddesi v fıkrasında gençlik meclisine yönelik yasal

---

¹ Çalışmanın bu kısmın oluşturulmasında, Konya Büyükşehir Belediyesi web sayfası; Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi sosyal medya hesapları ile Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi Başkan ve yetkilileri ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bilgi ve bulgulardan yararlanılmıştır.

dayanak oluşturulmuştur (Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi Kuruluş Yönetmeliği, 2005):

Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi'nin bir diğer yasal dayanağı 5393 sayılı Kanun'un belediyenin görev ve sorumlulukları başlığının incelendiği 14. Maddesinde a fıkrasıdır (Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi Kuruluş Yönetmeliği, 2005):

Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

3.2. Konya BŞB Gençlik Meclisinin Kurumsal Yapılanması

Gençlik Meclisi Üyeliğine aday olabilmek için; 15-24 yaş arasında olunması, Konya'da ikamet edilmesi, Üyelik başvuru formunu doldurulması (18 yaşından küçüklerin velisinin muvafakati gereklidir), Gençlik Platformuna iştirak edilmiş olunması, üyelik başvuru formunun Konya Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'nca görevlendirilen danışman tarafından onaylanması, gerekmektedir. Yapılan seçimlerde gençlik meclisine seçilenler üyeliğe hak kazanır(Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi Kuruluş Yönetmeliği, 2005).

3.2.1. Gençlik Meclisinin Kuruluş Amacı, Misyonu, Vizyonu

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi'nin Kuruluş Yönetmeliği'ne göre Gençlik Meclisi'nin kuruluş amacı; Konya'da yaşayan gençlerin problemlerini, taleplerini ifade etmelerini ve çözümünde aktif rol almalarını, içinde yaşadığı Ülkesinin, Milletinin, Milli, Manevi ve Ahlakı değerlerini, Örf ve Adetlerini düşünebilmelerini ve geleceklerine güvenle bakabilmelerini amaçlar (Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi Kuruluş Yönetmeliği, 2005).

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi'nin Kuruluş Yönetmeliği'ne göre Gençlik Meclisi'nin yetki, görev ve sorumlulukları; Gençlik Meclisi, Meclis Üyelerine iç tüzük hükümlerine göre yaptırım uygulayabilir. Buna karşılık Meclis Üyeleri de yasal haklarını kullanabilirler. Gençlik Meclisi, Belediye birimleri için tavsiye kararları alabilir, Başkanlığın yazılı onayı ile miting, forum, açık-kapalı alan toplantıları, şöenler, kampanyalar düzenleyebilir (Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi Kuruluş Yönetmeliği, 2005).

3.2.2. Gençlik Meclisinin Kurumsal Yapısı

Gençlik meclisinin kurumsal yapısı incelendiğinde gençlik meclisi, başkan, başkan vekili, divan üyeleri, komisyon başkanları icra heyeti ve genel kuruldaki oluşmuş bir yapı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, üyeler ve yedek üyelerden oluşan alt bir yapı da bulunmaktadır.

Konya BŞB Gençlik Meclisi kanunun çıkarılmasını takip eden dönemde kurulmuş, örgütlenmesini tamamlamış ve faaliyetlerine başlamıştır. Birinci dönemde Tablo 1’de verilmiş olan ekip eliyle yürütülen çalışmalar, halihazırdaki dördüncü dönemde Tablo 2’de sunulmuş olan ekip aracılığıyla sürdürülmektedir.

Tablo 1: Birinci Dönem Konya BŞB Gençlik Meclisi

KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENÇLİK MECLİSİ			
Başkan	Başkan Vekili	Divan Üyeleri	Komisyon Başkanları
Ahmet Murat KORU	Remzi BAKIM	Türkan İrem SAMANCI Halime Seda GÜÇLÜ Abdurrahim SÖNMEZLER Selman ÖZBOYACI Mehmet Ali TULUKÇU	Ahmet Fatih BÜYÜKDİNÇ Ahmet Furkan ÖZYAKAR Ayşe Elif ÖZTÜRK Ayşe Hümeyra ELDEK Baki AKYOLLU Dilara AYTÜRK İsmail Furkan BALKAN Melike GÖKMENOĞLU Muhammed Emin ŞAHİN Nurgül GÜRSEL Yasin Emre YILDIRIM Yusuf AKMAN
Komisyonlar			
Ar-Ge Komisyonu Artı Değer Komisyonu Basın-Yayın ve Organizasyon Komisyonu Bilim-Teknoloji Komisyonu Çevre-Kent Komisyonu Dış İlişkiler Komisyonu Eğitim-Öğrenci Komisyonu Gençlik ve Spor Komisyonu Hukuk ve İnsan Hakları Komisyonu Kültür-Sanat Komisyonu Sağlık Komisyonu Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Komisyonu			

Tablo 2: Dördüncü Dönem Konya BŞB Gençlik Meclisi

KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENÇLİK MECLİSİ			
Başkan	Başkan Vekili	Divan Üyeleri	Komisyon Başkanları
Ali Cihan ÖZENSEL	Ertuğrul GEÇİMLİ	Ömer Lütfi ATICI İbrahim Halil ŞAHİN	Serap AKÇAOĞLU Furkan PİŞKİN Ebru KOLCU Cengiz EROL Zübeyde Betül AYDOĞAN Muhammed İkbal AYTİMUR Ümran DOĞAN Aminenur TUNÇ
Komisyonlar			
Dış İlişkiler Komisyonu Çevre-Kent Komisyonu Sağlık-Spor Komisyonu Eğitim-Öğrenci Komisyonu İnsan Kaynakları Komisyonu Medya Tanıtım Komisyonu Sosyal Dayanışma Ve Yardımlaşma Komisyonu Kültür-Sanat Komisyonu			

Görüldüğü gibi Gençlik Meclisi, sadece Genel Kurul şeklinde işleyen bir kurumsal yapı olmayıp, aynen Belediye Meclisi yapısını andırır tarzda, bir yapılanma içindedir. Sürece dâhil edilmiş olan çok sayıda bireyin sağlayacağı destek, ilk kuruluş yıllarında henüz süreçleri tam olarak işletilememiş birimlerde oldukça önemli katkılar sunabilir. Zira Gençlik

Meclisine öncelikle gençler inanmalıdırlar. Belediye Meclisi ve Belediye başkanının sahiplenmesini sağlayacak olan itici faktör de buradan kaynaklanacaktır.

Meclis İhtisas Komisyonlarına benzer komisyonların Gençlik Meclisinde kurulması da kayda değer bir husustur. Komisyon üyeleri aynı zamanda Belediye Meclisi ile uyumlu biçimde çalışabilmek, karşılıklı olarak destek sunmak anlamında son derece doğru bir yaklaşımdır. Komisyonlar ve görevleri şunlardır:

- Dış İlişkiler Komisyonu; yurt dışından gelen yabancı öğrencilerin topluma adaptasyonunu sağlamak ve bu öğrencilerden yardıma ihtiyacı olanlara yardımcı olabilmek, yurt dışında yürütülmekte olan faaliyetleri, projeleri ve eğitimleri takip etmek, bunlardan gençleri haberdar etmek amacıyla faaliyet gösteren komisyondur.
- Medya Tanıtım Komisyonu; Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi'nin Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya sitelerinde bulunan hesaplarının aktivitesini kontrol etmek, gençlik meclisinin yerel, ulusal ve uluslararası çapta tanıtımını sağlamak ve duyurularını gençlere ulaştırmak amacıyla faaliyet gösteren komisyondur.
- Çevre-Kent Komisyonu; Doğa ve çevreyle alakalı projeler üretmek ve yürütmek, kentin doğal güzelliklerini, tarihini, kültürünü korumak ve tanıtmak amacıyla faaliyet gösteren komisyondur.
- Sağlık-Spor Komisyonu; gençlerin akıl, beden ve ruh sağlıklarını korumak, rekabetçi sporlara yönelik turnuvalar düzenlemek, sporun ve fiziksel aktivitelerin gençler arasında yaygınlaşmasını sağlamak, gençlerin spor yapabilecekleri alanların temini için gerekli kurumlarla görüşmek amacıyla faaliyet gösteren komisyondur.

- İnsan Kaynakları Komisyonu; Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi'ne yeni üyelerin katılımını sağlamak, üyelerin gönüllü faaliyetlerde yer alabilmeleri için gerekli şartları oluşturmak, yurt içinde ve yurt dışında yürütülen faaliyetlere gençlerin katılımını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren komisyondur.
- Eğitim-Öğrenci Komisyonu; gençlerin istekleri doğrultusunda konferans, kongre, sempozyum gibi programları organize etme, yeni üyelerin oryantasyonunu sağlamak amacıyla eğitim programlarını planlama ve düzenleme, güncel konularda gençlerin doğru ve hızlı bilgi alabilmeleri için alanında uzman kişilerle devamlı sohbet programları hazırlamak amacıyla faaliyet gösteren komisyondur.
- Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Komisyonu; maddi ve manevi desteğe ihtiyacı olan gençlere destek olmak, gençlerle, belediye, Kızılay, Yeşilay veya vakıflar arasında köprü olmak, yurt içi ve yurt dışında yardım kampanyaları düzenlemek amacıyla faaliyet gösteren komisyondur.
- Kültür Sanat Komisyonu; klasik, modern ve geleneksel sanat akımlarını takip ederek gençlerle paylaşmak ve gençlerin faydalanmasını sağlamak, gençlerin ilgi duydukları sanat dallarına yönelik kurslar düzenlemek, Konya'nın kültürel mirasının gençler arasında bilinirliğini sağlamak, konser, resim sergisi, kitap günleri düzenlemek amacıyla faaliyet gösteren komisyondur.

3.2.3. Gençlik Meclisinin İlişkili Olduğu Kuruluşlar

Konya BŞB Gençlik Meclisi aynı zamanda aşağıda isimleri verilen idari birimlerle yakın fonda çalışmak durumundadırlar. Doğrudan ya da dolaylı biçimde gençleri ilgilendiren bu birimlerin de Gençlik Meclisine aşına olması, dirsek temasının yanında, karar verme süreçlerinde istişareli biçimde hareket etmeleri için gerekli bir husustur.

Bu birimlere belki başkaca birimler de eklenebilirdi. Örneğin, Garajlar Şube Müdürlüğü, şehirlerarası ulaşım noktasını kontrol etmesi nedeniyle önemli bir birimdir. Ayrıca, Ulaşım Daire Başkanlığı yine aynı kategoride zikredilebilir. Toplu taşıma ve şehirlerarası yolcu taşımacılığı hizmeti gençleri doğrudan ilgilendiren iki ayrı alandır. Ancak, önemli olan husus bu türden bir ilişki sürecinin başlatılmış olmasıdır. Buradan, gerekmesi halinde diğer birimlerle de ilişkiler kurulabileceği çıkarımında bulunulabilir.

KBB Eğitim Şube Müdürlüğü, kurum içi eğitim ihtiyacını belirlemek ve planlamak, eğitim organizasyonlarını düzenlemek, iyileştirmek ve geliştirmek, işe yeni alınan personelin oryantasyonunu sağlamak için gerekli eğitimleri planlamak ve yapmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren bir birimdir.

KBB Gençlik Şube Müdürlüğü, gençlerin zararlı alışkanlıklardan uzak tutulması için gençlere yönelik projeler üretmek, gençlerin zihinsel ve bedensel becerilerini geliştirmek için çalışmalar yapmak, gençlere yönelik panel, seminer, konferans, sempozyum ve eğitsel kamplar etkinlikler düzenlemek, gençlerin, çocukların ve yetişkinlerin sağlıklı bir yaşam sürmelerine katkıda bulunmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren bir birimdir.

KBB Spor Şube Müdürlüğü Halkın, spora teşvik edilmesi ve spor faaliyetlerinin yaygınlaştırılması için projeler üretmek, halka yönelik her türlü spor ve gençlik faaliyetlerini planlamak, yürütmek ve geliştirmek, Konya Büyükşehir Belediyesi'ne ait spor tesislerini, spor alanlarını ve spor sahalarını işletmek, bakım ve onarımlarının yaptırılmasını sağlamak, sporu yaygınlaştırmak için spor tesisleri ve gençlik merkezleri açmaya yönelik çalışmalar yapmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren bir birimdir.

KBB Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü, Konya Büyükşehir Belediyesi'nin, yurt dışındaki belediyeler ile karşılıklı işbirliği ve kardeş belediye ilişkilerini başlatmak, geliştirmek ve

mevcut ilişkilerin geliştirilmesine öncülük etmek, yurtdışı programlarının organizasyonunu ve koordinasyonunu yapmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren bir birimdir.

KBB Kültür Sanat Şube Müdürlüğü, şehrin; milli, manevi, tarihi ve kültürel değerlerini belirlemek, değerlendirmek, tanıtılıp benimsenmesini ve korunmasını sağlamak, amacıyla gerekli çalışmaları yapmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren bir birimdir.

KBB Sivil Toplum Kuruluşları Şube Müdürlüğü, yerel düzeyde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine destek vermek, stratejik plan hazırlanırken sivil toplum kuruluşlarının görüşüne başvurmak, Konya Büyükşehir Belediyesi ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iletişimi sağlamak, ihtisas komisyonlarının kurulmasına yardımcı olmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren bir birimdir.

KBB Turizm Şube Müdürlüğü, şehrin turizmin gelişmesine katkıda bulunmak, turizm ve tanıtım amaçlı yayınları hazırlayarak yayımlamak, çeşitli dillerde dergi, broşür yayınlamak, şehri uluslararası alanda tanıtmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren bir birimdir.

Kılıçarslan Gençlik Merkezi, Konya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak, üniversitede okuyan gençlerin vakit geçirmeleri, ders çalışmaları, amacıyla kurulmuş bir kurumdur. Gençlik merkezinde aynı zamanda hobi, etüt ve spor kursları bulunmaktadır. Gençlik merkezi bulunduğu konum itibariyle Selçuk Üniversitesi'ne yakın olduğundan üniversite ile de ortak faaliyetlerde bulunmaktadır.

Konya Bilim Merkezi, her yaştan ziyaretçiye yönelik eğitici ve eğlendirici ortamlar sunarak, yenilikçi ve araştırmacı bireylerin yetiştiği bir toplumun oluşmasına destek olmak,

bireyleri bilim ve teknolojiyle buluşturmak, araştırma ve öğrenme hevesi uyandırmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi ve TÜBİTAK ortaklığıyla kurulmuş bir kurumdur.

3.2.4. Gençlik Meclisinin Üye Olduğu Kuruluşlar (Yurtiçi ve Yurtdışı)

Konya BŞB Gençlik Meclisi aşağıda sıralanan üç birimler ilişki halindedir. Her ne kadar ilişkiler istenen düzeyde olmasa da, önümüzdeki dönemde ilişkilerin gelişmeyeceği şeklinde de yorumlanamaz.

- Ulusal Gençlik Parlamentosu
- Türkiye Belediyeler Birliği Gençlik Meclisi
- Eurodesk

Ulusal Gençlik Parlamentosu ve TBB Gençlik Meclisi üyeliklerinin yanı sıra Avrupa sürecini de ilgilendiren Eurodesk gençlere sunulabilecek bir takım hizmetleri kontrol etmesi noktasında önemli birimlerdir. Buradan Konya BŞB'nin dış ilişkiler anlamında aktif olmak istediği şeklinde yorumlanabilir. İlişkilerin içeriği ayrı bir mevzu olmakla birlikte, geliştirilebilecek ilişkiler Gençlik Meclisinin avantajı olabilir.

3.2.4.1. Ulusal Gençlik Parlamentosu

Kentlerinde gençlik alanında çalışmalar yapan gençlik meclisleri, üniversite kulüpleri, gençlik sivil toplum kuruluşları, gençlik platformları, gençlik merkezleri, gençlik kültür evleri olmak üzere farklı kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşan iletişim ağıdır. Ulusal gençlik parlamentosu kurulduğu günden bu yana Türkiye'de gençlerin toplumsal hayata ve karar alma süreçlerine aktif katılımını hedefleyen çalışmaları ile ülkemizde

bütüncül bir gençlik politikasının geliştirilmesi sürecine önemli katkılar sağlamayı sürdürüyor.

Ülke genelindeki gençlik meclisleri 19 Mayıs 2004 tarihinde bir araya gelerek TBMM’de gerçekleştirilen törenle Ulusal Gençlik Parlamentosu’nun kuruluşunu ilan etti. Habitat kalkınma ve yönetim derneği, bu yapının sekretarya görevini yürütüyor. Ulusal gençlik parlamentosu, 2012 yılında aldığı kararla gençlik meclisleri dışında kalan gençlik örgütlenmelerine de açıldı. Ulusal Gençlik Parlamentosu’nun halen 69 ilden 43 gençlik meclisi, gençlik alanında faaliyet gösteren 72 sivil toplum kuruluşu ve 78 üniversite öğrenci kulübü üyesi bulunuyor.

Belirgin dönemlerde aktif çalışmalar yürüten ancak adından istenen düzeyde bahsettiremeyen bu Meclis en azından doğru yönde atılmış bir adım olarak değerlendirilebilir.

3.2.4.2. Türkiye Belediyeler Birliği Gençlik Meclisi

Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), 1945 yılında belediyecilik alanında faaliyet göstermek üzere kamu yararına bir dernek olarak kurulmuş ve belediyelerin hak ve menfaatlerini dernek çatısı altında korumaya yönelik olarak belediyecilikle ilgili faaliyetlerini 57 yıl dernek statüsünde sürdürmüştür. Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye’deki bütün belediyeleri tek çatı altında toplamak amacıyla Bakanlar Kurulunun 21 Ağustos 2002 tarih ve 2002/4559 sayılı kararıyla mahalli idare birliği statüsüne kavuşmuştur (www.tbb.gov.tr). Türkiye Belediyeler Birliği bünyesinde Gençlik Meclisi oluşturulmuştur.

Türkiye Belediyeler Birliği Gençlik Meclisi kurulmuş olmasına rağmen, sosyal medya hesabı dışında bir etkinliğine rastlanılamamıştır. Normal şartlar altında Türkiye’deki

tüm Gençlik Meclislerine danışmanlık, koordinasyon, destek gibi mekanizmaları işler hale getirmesi beklenen Meclis aktif biçimde çalışmamaktadır.

3.2.4.3. Eurodesk

Eurodesk, gençlerin Avrupa Birliği faaliyetlerine katılımına yardımcı olmak için kurulmuş, gençler için eğitim ve gençlik alanlarındaki Avrupa fırsatları ve Avrupa Bilgi Ağıdır. 2008 yılında Türk Ulusal Ajansı bünyesinde kurulan Eurodesk Bilgi Ağı, 35 Avrupa ülkesinde faaliyette bulunmaktadır. Eurodesk'in faaliyet alanları şu şekilde sıralanabilir (eurodesk.ua.gov.tr, 2019):

- Ücretsiz soru yanıtlama hizmeti,
- Soru sahiplerine öneri ve yardım hizmetleri,
- Fonlarla ilgili Avrupa bilgisine internet erişimi sağlanması,
- Eğitimler düzenlenmesi ve destek hizmetleri,
- Konferanslar, seminerler ve diğer etkinliklerin düzenlenmesi,
- Kaynak materyallerin basılması ve dağıtılması,
- Gençlik Programı ile ilgili bilgilerin yaygınlaştırılması.

3.3. Konya BŞB Gençlik Meclisinin İşlev ve Faaliyetleri

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi, kurulduğu günden beri gençlere yönelik ve gençlerle birçok faaliyette bulunmuştur. Bu faaliyetler bazen doğrudan gençleri ilgilendiren etkinlikler bazen de özellikle kurumsal kültür oluşturucu, gençlerin birlikte iş yapma istek ve kararlılıklarını perçinleyen bir görüntü arz etmektedir. Aşağıda sıralanmış olan bir faaliyetler bireysel, yerel, bölgesel, ulusal ve küresel boyutlar içermekte, klasik

belediye meclisi ve yerel ilgi sınırlarını aşmış bir görüntü sergilemektedir. Çoğu zaman Konya BŞB, merkezi idare kuruluşları, Bakanlıklar, müdürlükler ve sivil toplum kuruluşları ile beraber yürütülen bu etkinlikler Gençlik Meclisi üyeleri arasında dayanışma duygusunun geliştirilmesinden, doğrudan karar verme süreçlerine müdahale, destek aşamalarına kadar değişen bir skalada hizmet sunmaktadır (Konya BŞB Gençlik Meclisi Başkanı ile mülakat; Konya, 24 Mayıs 2019).

3.3.1. Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi öncülüğünde ve desteği ile sosyal sorumluluk faaliyeti olarak planlanmış ve uygulanmış etkinlikler aşağıda sunulmuştur:

- Moro, Patani, Lübnan'da, Türkmendağı, Bangladeş ve Arakan'a insani yardım gönderme projesi yürütülmüştür.
- Kızılay Karatay Şubesi ile ihtiyaç sahibi vatandaşlara yardım kampanyası gerçekleştirilmiştir.
- 9.Geleneksel Ümmet İftarı düzenlenmiştir.
- Patani'de bulunan Müslümanlara insani yardımda bulunulmasına öncülük edilmiştir.
- Kılıçarslan Gençlik Merkezi iftar programı düzenlenmiştir.
- Medine Usulü İftar programı düzenlenmiştir.
- “Kardeşim Olur Musun?” projesi ile; ailesinin maddi durumu kötü olan çocuklara yardım faaliyeti gerçekleştirilmiştir.
- “Gönül Gözü Engel Tanımaz” projesi ile; görme engelli çocuklara, Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi üyeleri tarafından futbol maçı anlatımı etkinliği gerçekleştirilmiştir.

- “İlmek İlmek Kardeşlik” projesi ile; maddi durumu kötü, köy okulunda okuyan çocuklar için atkı, bere ve eldiven yardımıyla bulunulmuştur.
- “Kim Tutar Bizi” isimli proje ile; gönüllü bireylerin desteği ile zihinsel engelli bireylerle vakit geçirmeye yönelik etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- “Küçük Bedenlerin, Büyük Hikayeleri” isimli proje ile; Filipinler ve Moro’da kurban eti dağıtım projesi gerçekleştirilmiştir.
- “Mahalle İftarı” programı düzenlenmiştir.
- “8.Geleneksel Ümmet İftarı” programı düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi, etkinlikler toplumsal kaynaşma, dayanışma ve kurumsallaşma bağlamlarında hem gençler arası iletişim ve etkileşim hem de Gençlik Meclisi üyeleri içinde dayanışma boyutları içeren başlıklar altında ele alınmıştır.

3.3.2. Eğitsel ve Kültürel Faaliyetler

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi öncülüğünde ve desteği ile gerçekleştirilen eğitsel ve kültürel etkinlikler aşağıdaki şekildedir:

- Konya Bilim Merkezi’nin Kilistra’da düzenlediği gece gözlemi etkinliğine katılım sağlanmıştır.
- Mısır’ın seçilmiş ilk Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi’nin şehadeti nedeniyle gıyabi cenaze namazı kılınması organizasyonu düzenlenmiştir.
- Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik, Spor ve Eğitim Daire Başkanı Alper Oral ziyaret edilmiştir.
- "Biz Geleceğiz, Sen 'Gelecek' Misin?" adlı CV ve motivasyon mektubu yazma konulu eğitim programı düzenlenmiştir.

- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı sebebiyle Hatunsaray İlköğretim Okulu'nda düzenlenen oyun etkinliğine Gençlik Meclisi aktif katılım göstermiştir.
- İrfan medeniyeti Araştırma ve Kültür Merkezi'nde atölyeler düzenlenmiştir.
- Gençlere ve katılımcılara yönelik proje yazma eğitimi verilmiştir.
- “Let's Talk” isimli proje ile; gençlerin topluluk önünde konuşma yapabilme kabiliyetlerini geliştirmek amaçlanmış ve uygulamaya konulmuştur.
- “Şehir ve Mevlana” Söyleşisi düzenlenmiştir.
- “Suriye Kültür Gecesi” etkinliği düzenlenmiştir.
- “Kürsü Senin” adlı etkinlikte “poşet ücretli mi olmalı yoksa ücretsiz mi olmalı?” konusu hakkında münazara programı düzenlenmiştir.
- “Kardeşlik Günü” adlı dans, şiir, şarkı programı düzenlenmiştir.
- “Şivlilik ve Fener Alayı” programı düzenlenmiştir.
- “Filistin Kültür Gecesi” programı düzenlenmiştir.
- “Mısır Kültür Gecesi” programı düzenlenmiştir.
- Yurt dışı fırsatları bilgilendirme programı düzenlenmiştir.
- “SOBABAŞI” etkinliği hayata geçirilmiştir
- “Lübnan Ürdün Kültür Gecesi” etkinliği düzenlenmiştir.
- "Gençlik Bilgilendirmesi ve İletişim Eğitimi" programı düzenlenmiştir.
- “Yemen Kültür Gecesi” programı düzenlenmiştir.
- “Sen Gülerken Dişlerin de Gülsün” programı ile diş fırçalama ve el yıkama teknikleri eğitimi çocuklara yönelik olarak verilmiştir.
- “Kürsü Senin”; “Çocuğa Eğitimi Aile Verir” ve “Çocuğa Eğitimi Öğretmen Verir” konuları çerçevesinde münazara programları düzenlenmiştir.

- “Mevzubahis” adlı etkinlikle, mekanik çağda insan merkezli iletişim konulu eğitim programı düzenlenmiştir.
- “Kriz Yönetimi ve Odaklanma” eğitim programı gençlere ve katılımcılara yönelik verilmiştir.
- Mehmet Akif Ersoy’un kaleme aldığı “ASİM Bir Varoluş Mücadelesi” tiyatrosu sahnelenmiştir.
- “Nevşehir Gençlik Fikirler Çalıştayı” programına katılım sağlanmıştır.
- “Konya’ya hoşgeldiniz!”; Konya’ya yeni gelen üniversite öğrencilerine yönelik şehir gezisi ve tanıtım programı düzenlenmiştir.
- “Şehir ve Gençlik Çalıştayı” düzenlenmiştir.
- Huzurevi ziyareti ve yaşlı bireylerle vakit geçirmeye yönelik etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- “15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü’nde Şehit ve Gazileri Anma Günü” programı düzenlenmiştir.
- Türk Sineması Etkinliği kapsamında, Gençlik Meclisi üyeleri ile film izleme programı düzenlenmiştir.
- Konya Sakatlar Derneği ziyaret edilmiştir.
- Gençlerin katılım sağladığı, Konya Beyşehir Gezisi organize edilmiştir.
- “Haller ve Hayaller” adlı program ile dinlenirken öğrenme eğitimi-terapisi verilmiştir.
- “Genç Gün-Dem”; Kudüs, Trump ve Ortadoğu konulu sohbet programı düzenlenmiştir.
- ”Kitap Mektebinde Talebe Olmak” adlı etkinlikle Mehmet Lütfi Arslan’ın konuşmacı olarak katıldığı söyleşi düzenlenmiştir.

- Kan bağışı ve kan bağışının önemi ile ilgili eğitim verilmiştir.
- Engin ÇORMAN'ın konuşmacı olarak katılımıyla eğitim programı gerçekleştirilmiştir.
- Doç. Dr. Zekeriya MIZIRAK'ın konuşmacı olarak katılımıyla “Kalkınmada İnsan Gücünün Önemi” adlı program düzenlenmiştir.
- “Beklemesinler”; 18 Mart Şehitleri Anma Günü şehitlerimizi anma programı düzenlenmiştir.
- “Kadın İçin Vicdan”; 8 Mart Dünya Kadınlar gününde Suriyeli mülteci kadınların seslerini duyurmak için program düzenlenmiştir.
- “Şehrimizi Türk Bayrakları ile donatıyoruz” çalışması doğrultusunda “Türk bayrağı dağıtım projesi gerçekleştirilmiştir
- Prof. Dr. Halis AYDEMİR'in konuşmacı olarak katılımı ile “Kur'an ve Sünnet” programı gerçekleştirilmiştir.
- Ömer Vehbi HATİPOĞLU'nun konuşmacı olarak katılımıyla “Modern Dünyada Gençlik”; İslam'da ideal gençlik ve gençlik şuuru konulu program gerçekleştirilmiştir.
- Yerel bir radyoda düzenlenen Gençsel Dönüşüm isimli programda Gençlik Meclisi'nin etkinliklerine katılım konusu üzerinde durulmuş ve Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi'nin etkinleri konuşulmuştur.
- Yerel bir radyo'nun düzenlediği programda K.B.B. gençlik merkezi çalışmaları detaylı şekilde anlatılmıştır.

Yukarıda listesi verilen etkinliklerin tamamı gençler tarafından ve sadece gençler için değil, tüm toplum için kaygılanan, çözüm üretmeye çalışan, karar alma süreçlerini desteklemeye yönelik adımlar atan bir faaliyet grafiği sergilemiştir. Önceki döneme nazaran

çeşitlilik arz eden bu faaliyetlere çeşitli kurum ve kuruluşlar destek sağlamış, bu çalışmalarla Gençlik Meclisi önemli bir süreci atlatmıştır. Malum olduğu üzere, kuruluş süreçlerinin zorlukları arasında sayılabilecek olan bu faaliyetlerin tamamlanabilmiş olması bile önemli bir kazanımdır (Konya BŞB Gençlik Meclisi Başkanı ile mülakat; Konya, 24 Mayıs 2019).

3.4. Gençlik Meclisinin Yerel Karar Alma Süreçlerine Katılımı ve Katılıma

Yönelik Bakış Açısı

Konya Gençlik Meclisi Türkiye’de kurulan ilk Gençlik Meclisleri arasında yer almaktadır. Dördüncü dönemini yaşayan Meclis Konya’da gündelik hayatta, görünür olmak üzere çabalayan bir birimdir. Kent Konseyinin etkinlik düzeyinden ileri seviyede aktif olma kararlılığı göze çarpmaktadır. Gençlerden müteşekkil olması, toplumsa gençlerle ilgili algı ve beklentilerin yüksek olması, son dönemlerde toplumun çok defa sandık başına gitmesi ve gençlerin oylarının marjinal değerlerinin fazla oluşu nedeniyle siyasetin gençlere ilgi duyması gibi olumlu etkenler Gençlik Meclislerini daha çok göz önüne getiren faktörlerdir.

Konya BŞB Gençlik Meclisi, özellikle Belediyenin pozitif bakış açısı nedeniyle, önemli etkinliklere imza atabilmiş, karar alma süreçlerinde etkin olabilmek üzere çabalayan bir yapıdır. Üyelerinin tamamına yakınının yükseköğrenim görmüş/görüyor olması, sadece boş zamanlarını değil, zamanlarının büyük bir kısmını Meclis çalışmalarına ayırmaları Konya BŞB Gençlik Meclisini başarılı kılmaktadır (Konya BŞB Gençlik Meclisi Başkanı ile mülakat; Konya, 24 Mayıs 2019). Gençlik Meclisi Başkanı Konya, (24 Mayıs 2019) görüşlerinin dikkate alındığı, özellikle gençlerle ilgili planlama ve uygulama süreçlerinde görüş ve önerilerinin itibar gördüğü kanaatindedir.

Meclis Başkanının görüşlerinin genel manada diğer meclis üyeleri arasında da aynen kabul gördüğü de gözlemlenmiştir. Örneğin Meclis üyelerinden biri (Mülakat, Konya, 25

Mayıs 2019) görüşlerinin Belediye kararlarında dikkate alındığını, çalışmalarına belediye bürokratlarının destek sağladıklarını ifade etmektedir.

Meclis aynı zamanda, kendilerinin Belediye çalışmalarını gençlik noktasında tamamlayıcı nitelikte hizmet sunmaya çalıştıklarını ifade etmekte, yasal mevzuatta tanılanmış olan resmi belediye yapısını destekleme ve gençleri ilgilendiren mevzularda görüşlerini beyan etme imkanının sağlanmış olmasından memnuniyetini belirtmektedir. Ancak, Meclise sağlanmış olan imkanların tam ve yeterli olmadığı da ortadadır. Gençlik Meclisi yöneticileri sürece katkı sağlamaları nedeniyle pozitif işaretler verirken, örneğin kendileri tarafından kullanılan ve objektif kriterlere bağlanmış olan bir bütçenin bulunmaması bir eksiklik olarak görülebilir.

Yerel karar verme süreçlerine Gençlik Meclisi katılımının sınırlı olduğu söylenebilir. Her ne kadar görüş beyan etme, ilgili ve yetkililerle temas etme boyutunda görünür bir sorunları olmasa da beyan ettikleri görüşlerinin aynen ve gecikmeksizin uygulandığı yönünde somut bir veri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, Konya Gençlik Meclisinin yerel karar alma süreçlerinin sağlıklı biçimde yürütülebilmesi için diğer şehirlerin/belediyelerin de incelenmesi gereklidir.

Meclis Başkanı diğer şehirlerde görev yapan meclislerle ilişkileri konusunda olumlu görüşler beyan etmekte, bazı meclislerle yakın temas halinde olduklarını söylemektedir (Konya, 24 Mayıs 2019). Bu da Meclisin kendini geliştirmesi, diğer birimlerle dayanışma halinde hareket etmesi, ortak çalışma prensipleri ve ortamı tesis etmesi noktasında da önemlidir. Önümüzdeki dönemde bu ilişkilerinin olumlu sonuçlarını alması beklenir.

Meclis Başkanı Konya BŞB Gençlik Meclisinin kat etmiş olduğu mesafeyi yeterli bulmamakla birlikte, önümüzdeki dönemde faaliyetlerin daha da artacağını, yerel kamusal

süreçlerde daha aktif olmak üzere çok ciddi bir çaba içinde olduklarını ifade etmektedir (Konya; 24 Mayıs 2019).

Meclis başkanının enerjisinin ve kararlılığının en azından beraber çalıştığı meclis üyelerinde de bulunması önemli bir avantajdır. Konya gibi aynı siyasal partinin tartışmasız kontrolündeki bir belediye ve meclisi ile çalışıyor olması Konya BŞB Gençlik Meclisinin işlerini kolaylaştırmaktadır. Konya belediyecilik anlamında süreklilik ve değişimi aynı anda sağlamaya çalışan bir belediyedir (Kutlu; 2007, 258). Belediye başkan ve bürokrasisindeki uyum ve sürekliliğin Gençlik Meclisi açısından bir güvence unsuru olduğu söylenebilir. Gençlik Meclisi 31 Mart 2019 seçimleri ile başlayan yeni dönemde de çalışmalarını istikrar içinde sürdürebilecektir.

Gençlik Meclisi 31 Mart Seçimleri için kullanılan ‘Gönül Belediyeciliği’ vurgusunun işlerini daha da kolaylaştıracağını, çalışmalarında yerel makamlardan daha fazla destek bulabileceklerini düşünmektedir (Konya BŞM Gençlik Meclisi Başkanı ile mülakat; Konya, 24 Mayıs 2019).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Karar alma sürecine katılım, demokrasinin önemli unsurlarından birisidir. Katılım kültürü ülkemizde fazla gelişmediğinden karar alma organları ve halk arasında kopukluk yaşanmakta ve siyaset, seçimden seçime ilgi duyulan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yerel karar alma süreçlerine katılım sadece seçimler yoluyla gerçekleştirilmemektedir. Hem ulusal hem de yerel düzeyde yürütülen referandumlar, yerel karar alma süreçlerine katılımın önemli araçlarıdır. Referandum ve halk oylamasının dışında, yeni yönetim anlayışının da etkisiyle yeni katılım yöntemleri tartışılmaya başlanmıştır. Halk meclisleri, hemşehri ve vatandaş girişimleri, mahalle meclisleri, planlama çemberleri, kamuoyu yoklamaları, kent konseyleri gibi mekanizmalar aracılığıyla vatandaşlar karar alma sürecine dahil olmaktadır. Bununla birlikte, vatandaşların birey olmaktan kaynaklı haklarının korunmasına yönelik dilekçe hakkı, bireysel başvuru hakkı, bilgi edinme hakkı gibi mekanizmalar da katılımın tabana yayılmasında etkili olmaktadır. Türkiye’de özellikle son yıllarda yeni katılım yöntemlerine sıklıkla başvurulmakta, vatandaşlık ve kenttaşlık bilincinin artması noktasında bireyler haklarını savunmakta, yönetsel ve siyasal karar alma sürecine katılmaktadır.

Ombudsmanlık kurumu, vatandaşların kamu kurumlarından kaynaklı şikayetlerini iletebildikleri önemli bir mekanizmadır. Ulusal düzeyde oluşturulduğu gibi yerel düzeyde de ombudsmanlık kurumunun oluşturulması bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel ombudsmanlığın hayata geçirilmesi, vatandaşların sivil toplum kuruluşları aracılığı ile kamu kurum ve kuruluşları iletişime girmesi, katılım kültürünün gelişmesine imkan sağlayan unsurlardır. Türkiye’de 2012 yılında 6328 sayılı kanun ile Kamu Denetçiliği Kurumu oluşturulmuş ve kurum vatandaş ile devlet arasında bir köprü vazifesi görmüş ve görmeye devam etmektedir.

Bunların yanında, son zamanlarda üzerinden çok durulan bir kavram olarak e-katılım karşımıza çıkmaktadır. E-katılım ile, dijital düzlemde demokrasi hayata geçirilmeye çalışılmakta ve elektronik ve online oylama/seçimler ile bireyler kendilerini ilgilendiren konularda görüş beyan edebilmektedir. Bu şekilde elektronik demokrasinin uygulamaya konulmasının da önü açılmaktadır.

Yerel yönetimler halka en yakın kuruluşlardır. Buradan hareketle, yerel düzeyde karar alma süreçlerine katılımı yerel yönetimler önemli bir işlev görmektedir. Özellikle, belediye meclis toplantılarının halka açık olması, vatandaşların istek ve taleplerini farklı yollarla yerel yönetim kuruluşlarına iletebilmesi, katılım ile birlikte hesap verebilirlik ve şeffaflığın yönetimde hayata geçirilmesinde etkili olan hususlardır.

Avrupa Ülkeleri'nde yerel karar alma sürecinde halkın sesini duyurmada kullandığı en aktif kurumlardan biri olan belediye meclisleri, 2003 öncesi süreçte Türkiye'de beklenildiği ölçüde işlevini yapmaz hale gelmiş ve en küçük belediyelerden en büyük belediyelere kadar bir "temsil sorunu" na yol açmıştır.

2003 yılından sonra, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Kamu Mali Yönetim Kontrol Kanunu başta olmak üzere, Avrupa Birliği'ne uyum yasaları çerçevesinde Türkiye'de kamu yönetimi yapısında değişimler içeren önemli düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Bu düzenlemeler ile şeffaf, katılımcı, demokratik ve hesap verebilir bir yönetim anlayışının hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. 2004 yılında kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2005 yılında kabul edilen 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5393 sayılı kanunla Türk yerel yönetim sistemi yeniden dizayn edilmiş, yerel yönetimlerin yetki ve görevleri artırılmıştır.

Adem-i merkeziyetçi bir yönetim anlayışı doğrultusunda hayata geçirilen yerel yönetimlere yönelik yasal düzenlemelerde, subsidiarite ve desantralizasyon ilkeleri dikkate

alınmıştır. Yerel demokrasi, yerel katılım ve yerel yönetim kavramlarının Türk yerel yönetim sistemine eklenmesinin yolu bu düzenlemeler ile sağlanmıştır.

2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı belediye kanunu ile yukarıda vurgulanan bu temsil sorununa bir çözüm teşkil etmesi amacıyla kent konseylerinin ve gençlik meclislerinin kurulabilmesine olanak sağlanmıştır. Belediye Kanunu'nun 76. Maddesine istinaden 2006 yılında çıkarılan yönetmelikle oluşturulan Kent Konseyleri Türk yönetim sisteminin kendine özgü hayata geçirdiği önemli mekanizmalardır. Kent Konseyleri, yerel düzeyde toplumun farklı kesimlerinin seslerini duyurabildikleri oluşumlar olarak halkın yerel karar alma sürecine katılımında önemli bir işlev görme iddiasını taşımaktadır. Kent Konseyleri bünyesinde oluşturulan, Kadın, Çocuk, Engelli ve Gençlik meclisleri katılımın tavandan tabana doğru yayılmasının önünü açmıştır. Özellikle, gençlerin yerel düzeyde karar alma süreçlerine aktif katılımında Gençlik Meclisleri önemli bir rol oynamaktadır.

Kent Konseyleri bünyesinde oluşturulan Gençlik Meclisleri ile birlikte, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'na dayalı olarak belediyeler bünyesinde oluşturulan Gençlik Meclisleri de, gençlerin yerel düzeyde yönetsel ve siyasal karar alma sürecine katkı sunmasında etkili mekanizmalar olarak değerlendirilebilir. Varoluş maksadı bakımından Belediye Meclisleri ile benzer bir nitelik taşımasına rağmen kurumsal yapısı ile bu kurumdan ayrılan kent konseylerine ve belediyelere bağlı olarak faaliyetleri yürüten gençlik meclislerinin belediye meclislerinden daha işlevsel olması beklenmektedir.

12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrası yerel ve genel siyasetten uzaklaştırılmaya çalışılan gençlik, giderek siyasete daha fazla ilgi duymaya başlamakta, karar alma sürecine katılmaya daha istekli hale gelmektedir. Özellikle yerel karar alma sürecine gençliğin katılımı, yaratıcılığı arttırması, fayda ve verimi arttırması bakımından önemlidir. Sivil toplum kuruluşlarının gençlik yapılanmaları gençliğin karar alma sürecine katılımında bir

dereceye kadar etkili olmuş fakat bir köprü vazifesi görmekten uzak kalmıştır. Kurulan gençlik meclisleri ile hem gençlerin yeniden siyasete ilgi duyması hem de eksik olan “köprü” kurumun doldurulması amaçlanmıştır.

Ancak ilgili kanunda Kent Konseyleri ve Gençlik Meclislerinin kurulması belediyelere bırakılmış ve bundan dolayı bu kurumların teoride bağımsız olması beklenirken pratikte belediye başkanlarına bağlı bir kurum olmaktan pek ileriye gidememiştir. Bu kurumların kuruluş amaçlarını daha iyi yerine getirebilmelerini sağlayabilmek maksadıyla kurumların kurumsal yapılarının standartlara bağlanması ve belediyelerden bağımsız hale getirilmesi gerekmektedir.

Kurumsal anlamda özerkliği sağlayabilecek kendi bütçesini kontrol edebilme, personel istihdam imkânının sağlanması, kendi çalışma prensiplerini kendisinin belirlemesine izin verilmesi gibi bir takım adımlar atılması halinde kurumsal anlamda sağlam bir yapı oluşabilir. Ancak bu düzenlemelerin yerel yönetim yapısına alternatif oluşumlara dönüşmesi de istenmez. Nihayetinde belediye bünyesinde halkın oylarıyla seçilmiş olan bir başkan ve yine halkın oylarıyla belirlenmiş bir genel karar organı, meclis mevcuttur. Kent Konseyi ve Gençlik Meclisi belediye süreçlerini destekleyici, alternatifleri sunucu ve toplumun nabzını tutucu bir işlev üstlenecektir.

Ayrıca, Gençlik Meclislerinin ‘kapalı devre’ yani sadece sınırlı bir çevre elinde bırakılmaması, mümkün olduğunca toplumun tüm kesimlerini kucaklayıcı, kuşatıcı ve temsil edici bir görüntüye evrilmesi de gerekmektedir. ‘Eş-dost-ahbap-çavuş’ ilişkisine dönüşen birimlerden de demokrasi ve katılım adına beklenti içine girilmesi doğru olmayacaktır.

Türkiye’de henüz yerleşme ve kurumsallaşma durumunda olan bir kurumun ajandası, süreçleri, aktörleri ve ilkeleri sağlıklı biçimde planlanmış olmalıdır. Bu nedenle Türkiye

çapında Gençlik Meclislerine destek sağlayan, belli ölçüde koordine eden/destek olan bir yapılanma da düşünülebilir. Kurulmuş olan yapıların bu işlevi hangi ölçüde yerine getirdiği tartışmalı bir husustur. Özellikle pek çok belediyede çalışmasını yürütmeye çalışan ancak yerel yöneticilerin desteklerindeki sorunlar nedeniyle yetersiz kalan Gençlik Meclisleri'nin durumu ortadadır. Sınırlı kaynaklarla hizmet sunmaya, yerel sürece destek olmaya çalışan ama imkânsızlıklar nedeniyle işlevlerini tam olarak yerine getiremeyen birimlere sağlanacak küçük destekler, küçük adımlar bu birimlerin sürekliliği ve düzenliliği noktasında katkı sağlayıcı olabilecektir.

Türkiye benzer süreçleri başkaca kurumlarda da yaşamıştır. Kamu Denetçiliği Kurumunun işler hale gelmesi, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin kurumsallaşması, Bilgi Edinme Hakkı, Kişisel Verilerin Korunması, İnsan Haklarıyla ilgili süreçlerin yürütülmesi hep aynı mantıkla olmuştur. 5018 Sayılı Kanunla getirilen Stratejik Planlama yaklaşımı da belli bir uygulanma düzeyine getirilmiştir.

Çalışmada elde edilen bilgi ve bulgular doğrultusunda, Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi'nin sosyal sorumluluk projeleri başta olmak üzere, genelde topluma özelde ise gençlere yönelik, sosyal, kültürel ve eğitsel birçok faaliyete ve etkinliğe imza attığı dikkati çekmiştir. Sivil toplum kuruluşları ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile yakın işbirliği içinde hareket eden Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi gençlerin karar alma sürecine katılımlarını artırabilmek adına önemli adımlar atmış ve atmaya devam etmektedir.

Üniversiteler bünyesinde oluşturulmuş olan öğrenci topluluklarının sürece daha fazla dahil edilmesi, lise öğrencileri ve üniversite öğrencilerin kendilerini ilgilendiren konularda ve toplumsal sorunlar noktasında duyarlılıklarının artırılmasında Gençlik Meclislerinin oynaması gereken önemli görevler bulunmaktadır. Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik

Meclisi'nin de gençlerin farkındalık ve bilinç düzeyinin yükselmesine imkan sağlayarak yerel düzeyde karar alma sürecine daha etkin bir şekilde katılımın önünü açması önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak değerlendirildiğinde, “kurumsal yapı tesis edilmez, ilk adım atılmazsa ilerleme sağlanamaz” ilkesi çerçevesince, yerel süreçlere gençlerin katılımı temin edilebilecektir. Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi kurum kültürü tesis edilmesi adına bir takım adımlar atmayı başarmıştır. Atılan adımlar eleştirilebilir; yetersiz bulunabilir; alternatifleri öngörülebilir, ancak bir adım atılmış olması bile gençler arasında bir kıpırdanmaya neden olmuşa benzemektedir. Önümüzdeki dönemde Gençlik Meclisinin daha çok katılım sağlaması, daha somut öneriler getirmesi, gençleri siyasi ve yönetsel karar alma süreçlerine daha fazla yaklaştırması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

1982 Anayasası. Madde (67-74). Erişim adresi:

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.doc>

Aktan, C. C. (2016). “İdeal Bir Siyasal Yönetim Arayışı ve Anayasal Demokrasi”. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 8(2), S:7.

Alagöz, E. A. (2019). Avrupa Yerel Yönetimler Şartı ve Türkiye. 20.05.2019 tarihinde <http://www.bilgesam.org> adresinden alındı

Alodalı, M. F. B., Özcan, L., Çelik, F., & Usta, S., (2007). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de Belediyelerde Özerklik. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2007(3), S:7

Alodalı, M. F. B., Usta, S. (2017). “Türk Yönetim Geleneğinde Hesap Verebilirlik Mekanizmaları: Divan-ı Mezalim ve Kamu Denetçiliği Kurumu”, *Strategic Public Management Journal*, Volume 3, Issue 6, pp. 168-184

Altan, C. (2011). Eğitim, Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), S:322.

Anayurt, Ö. (2007). “Referandum Demokrasisi Sürecinde Türkiye’de Referandumsuz Yerel Demokrasi”, Eryılmaz Bilal, Eken Musa ve Şen Mustafa Lütüfi (Ed.), *Kamu Yönetimi Yazıları- Teoride Değişim, Yeniden Yapılanma, Sorunlar ve Tartışmalar*, Nobel Yayınevi, Ankara.

Atabey, G. & Hasta, G. (2018). “Siyasal Katılım, Siyasal Yeterlik ve Toplumsal Cinsiyet” *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, 2018, Cilt 6, Sayı 13, S:494-503.

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (1985) Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı. Erişim adresi:

http://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (1998) Komisyon Çalışma Dokümanı 1998 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_1998.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (1999) Komisyon Çalışma Dokümanı 1999 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_1999.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2000) Komisyon Çalışma Dokümanı 2000 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2000.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2001) Komisyon Çalışma Dokümanı 2001 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2001.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2002) Komisyon Çalışma Dokümanı 2002 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2002.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2003) Komisyon alışma Dokümanı 2003 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2003.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2004) Komisyon alışma Dokümanı 2004 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2004.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2005) Komisyon alışma Dokümanı 2005 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2005.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2006) Komisyon alışma Dokümanı 2006 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2006.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2007) Komisyon alışma Dokümanı 2007 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2007.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2008) Komisyon alışma Dokümanı 2008 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2008.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2009) Komisyon alışma Dokümanı 2009 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2009.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2010) Komisyon alışma Dokümanı 2010 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2010.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2011) Komisyon alışma Dokümanı 2011 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2011_ilerleme_raporu_tr.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2012) Komisyon alışma Dokümanı 2012 Türkiye Raporu. Erişim adresi: https://www.ab.gov.tr/files/2012_ilerleme_raporu_tr.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2013) Komisyon alışma Dokümanı 2013 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/2013%20ilerleme%20raporu/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2014) Komisyon alışma Dokümanı 2014 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/ilerlemeRaporlariTR/2014_ilerleme_raporu_tr.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2015) Komisyon alışma Dokümanı 2015 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/5%20Ekim/2015_ilerleme_raporu_tr.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2016) Komisyon alışma Dokümanı 2016 Türkiye Raporu. Erişim adresi: https://www.ab.gov.tr/files/pub/2016_ilerleme_raporu_tr.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2018) Komisyon alışma Dokümanı 2018 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/siteimages/pub/komisyon_ulke_raporlari/2018_turkiye_raporu_tr.pdf

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu. (2019) Komisyon alışma Dokümanı 2019 Türkiye Raporu. Erişim adresi:

https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2019_trkiye_raporu-tr.pdf

Bayrakçı, E. (2002). Demokratik Yerel Yönetimin Temel İlkeleri. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (7), S:91-102.

elik, V., elik, F., & Usta, S. (2008). Yerel Demokrasi ve Yerel Özerklik İlişkisi. S:89-91.

elik, F. ve Usta S. (2010), “Klasik Liberalizmde Özgürlük ve Liberalizmin Yerel Yönetimlere Bakışı”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 24.

Duran, H. (2015). Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Tavşanlı-Kütahya Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (13). S:4-5.

Dursun, Davut (2006). *Siyaset Bilimi*, Beta Yayınevi, İstanbul.

Eken, M. (1998). "Yönetim Karşısında Vatandaşın Korunmasında Ombudsman Kurumunun Rolü", Dursun D. ve Al H. (Ed.), *Türkiye'de Yönetim Geleneği, (Kurumlar, Sorunlar ve Yeniden Yapılanma Arayışları)*, İlke Yayıncılık, İstanbul, ss.131-139.

Eken, M. (2005). *Yönetimde Şeffaflık Teori-Uygulama*, Sakarya Kitabevi, Sakarya.

Emrealp, S. (2005). *Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı*, IULA-EMME Yayını, 2. Baskı, İstanbul.

Erdem, İ (2011). *Yerel Siyaset ve Belediyecilik*, İlke Yayıncılık, İstanbul.

Erhürman, T. (1998). "Ombudsman", *Amme İdaresi Dergisi*, 31/3 Eylül, ss.87-102.

Erhürman, T. (2000). "Türkiye İçin Nasıl Bir Ombudsman Formülü?", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 49, Sayı: 1-4, ss.155-180.

Eroğlu, H. T. (2006). Yönetime katılma biçimleri ve yerel yönetimlerde demokratik mekanizmalar., S:195-198.

Eryılmaz, B. (2015). *Kamu Yönetimi*, Okutman Yayıncılık, Ankara

Eryılmaz, B. (2017). *Kamu Yönetimi Düşünceler Yapılar Fonksiyonlar Politikalar*", Umuttepe Yayınları, Kocaeli.

Eser, H. B., & Sarışahin, P. (2016). Cinsiyet-Siyasal Katılım İlişkisi: Sdü Örnek Olayı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), S:42.

Eurodesk (2019), Eurodesk Hakkında, eurodesk.ua.gov.tr/hakkimizda.aspx, (Erişim Tarihi: 16.06.2019).

Gözler, K. (1988). “Halkoylamasının Değeri”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 40(1). S:99.

Kalabalık, H. (2005). *Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku-Teori-Uygulama*, Seçkin Yayınevi, Ankara.

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu (2012, 14 Haziran). Resmi Gazete (Sayı: 28338) Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6328.pdf>

Katılım. (t.y.). Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük içinde. Erişim adresi: <http://sozluk.gov.tr/>

Kocaoğlu, M. (2015). *Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kültür*. Çizgi Kitabevi, Konya

Kocaoğlu, U. B. ve Bingöl, S. E. (2015). “Belediye Hizmetlerinde Gönüllü Katılım: Konya Örneği”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 29 ss:53-62.

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi Kuruluş Yönetmeliği (2005). Erişim adresi: <http://www.konya.bel.tr/mevzuat/9.pdf>

Kutlu, Ö., Usta, S. ve Kocaoğlu M. (2009). “Vatandaş Odaklı/Vatandaşın Odakta Olduğu Yönetim: Selçuklu Belediyesi Kent Konseyi Örneği”, *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Y:9, S: 18, Konya.

Kutlu, Ö. (2007). Local Government Tradition and Cultural, Social and Politicak Bases: The Konya Model. Critique: Critical Middle Eastern Studies. 16 (3). Ss. 255-271

Önder, Ö. ve Sezer, Ö. (2008). “Yerel Yönetim Reformunda Katılıma Yeni Bir Yaklaşım: Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım”, *I. Uluslararası Yerel Yönetim Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya.

Öner, Ş. ve Yıldırım, U. (2007). Bilgi Edinme Hakkı Açısından Yerel Yönetim Mevzuatının İncelenmesi, Eryılmaz Bilal, Eken Musa ve Şen Mustafa Lütü (Ed.), *Kamu Yönetimi Yazıları- Teoride Değişim, Yeniden Yapılanma, Sorunlar ve Tartışmalar*, Nobel Yayınevi, Ankara.

Özlüer, F. (2019). Avrupa Kentsel Şartı ve Kent Hakları. 09.05.2019 tarihinde <http://ekolojihaklar.org> adresinden alındı

Öztürk, A. (1996). Türkiye’de Halkın Yönetime Katılması Mevcut Yerel Yönetim Anlayışı ve Çözüm Bekleyen Temel Sorunlar. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(4). S:105.

Soysal, M. (1986). Yüz Soruda Anayasanın Anlamı. Sevinç Yayınevi, Ankara

TMMOB, Mimarlar Odası Ankara Şubesi (2019). *Avrupa Kentli Haklar Deklarasyonu*. 09.05.2019 tarihinde <http://www.mimarlarodasiankara.org/> adresinden alındı

Türk Dil Kurumu (2019), “Katılım”, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük İçinde. Erişim adresi: <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.07.2019).

Türk Dil Kurumu (2019), “Halk Oylaması ve Plebisit”, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük İçinde. Erişim adresi: <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.07.2019).

Türk Dil Kurumu (2019), “Referandum”, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük İçinde. Erişim adresi: <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.07.2019).

Türk Dil Kurumu (2019), “Seçim”, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük İçinde. Erişim adresi: <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.07.2019).

Türkiye Belediyeler Birliği (2019), “Kuruluş ve Görev”, <http://www.tbb.gov.tr/birligimiz/kurulus-ve-gorev/>, (Erişim Tarihi: 10.07.2019).

Usta, S. (2011). “Katılımcı Demokrasi Perspektifinden Kent Konseyleri ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi: Sakarya Örneği”, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Bursa.

Usta, S. ve Bilgiç, E. (2016). “Katılım Kültürünün Gelişiminde Kent Konseylerinin Rolü: Karaman Kent Konseyi Örneği” Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2016, Yıl 18, Sayı 31, S:36-45

Yaylı, H. (2012). “Yönetimden Yönetişime Geçişte Bir Halk Katılımı Yolu Olarak Kent Konseyleri” , Önder Ö. ve Kırışık F. (Ed.), *Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme*, Orion Kitabevi, Ankara.

MÜLAKAT

1. Ali Cihan Özensel Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi Başkanı, Konya, 24 Mayıs 2019
2. Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi Üyesi ile mülakat, Konya, 25 Mayıs 2019